



ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών
— ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837 —

ΝΟΜΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Π.Μ.Σ.: ΕΝΙΑΙΟ ΝΟΜΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ: ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ ΕΤΟΣ: 2017-2018

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
της Παπαδάτου Δανάης του Αναστασίου
Α.Μ.: 7340010817012

Η κατάσχεση εις χείρας τετάρτου

Επιβλέποντες:

Ιωάννης Δεληκωστόπουλος

Γεώργιος Ορφανίδης

Δημήτριος Τσικρικάς

Αθήνα, Δεκέμβριος 2018

Copyright © [Δανάη Παπαδάτου, 7 Δεκεμβρίου 2018]

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα.

Οι απόψεις και θέσεις που περιέχονται σε αυτήν την εργασία εκφράζουν τον συγγραφέα και δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ.....	3
ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.....	5
<i>Η αναγκαστική εκτέλεση για την ικανοποίηση χρηματικών απαιτήσεων.....</i>	5
<i>Η κατάσχεση εις χείρας τρίτου.....</i>	6
<i>Η προβληματική - Η κατάσχεση εις χείρας τετάρτου.....</i>	7
Η ΚΑΤΑΣΧΕΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΤΟΥ ΟΦΕΙΛΕΤΗ.....	11
Η ΚΑΤΑΣΧΕΣΗ ΕΙΣ ΧΕΙΡΑΣ ΤΡΙΤΟΥ.....	15
<i>Εννοιολογικός προσδιορισμός.....</i>	15
<i>Οι ισχύουσες διατάξεις.....</i>	15
<i>Τρόπος επιβολής / Διαδικασία.....</i>	17
Επίδοση κατασχετηρίου.....	17
Αποτελέσματα κατάσχεσης.....	18
Δήλωση τρίτου.....	18
Ανακοπή κατά αρνητικής ή ανακριβούς δήλωσης τρίτου.....	19
Καταφατική δήλωση.....	19
Η ΠΛΑΓΙΑΣΤΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ.....	21
<i>Η νομοθετική ρύθμιση.....</i>	21
<i>Η πλαγιαστική άσκηση δικαιώματος και η κατάσχεση εις χείρας τρίτου.....</i>	22
<i>Η πλαγιαστική άσκηση δικαιώματος και η κατάσχεση εις χείρας τετάρτου.....</i>	23
Η ΚΑΤΑΣΧΕΣΗ ΕΙΣ ΧΕΙΡΑΣ ΤΕΤΑΡΤΟΥ.....	24
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ.....	24
<i>(α) Πολιτική Δικονομία Maurer 1834.....</i>	26
<i>(β) Ισχύον Δίκαιο.....</i>	27
ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ.....	34
ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ.....	34
<i>Κατάσχεση εις χείρας τρίτου.....</i>	35
(α) Επισπεύδων δανειστής.....	35
(β) Καθ' ου η εκτέλεση οφειλέτης.....	35
(γ) Τρίτος.....	36
<i>Κατάσχεση εις χείρας τετάρτου.....</i>	38
Η θέση του τρίτου.....	38
Ο τέταρτος.....	39
ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΧΕΣΗΣ.....	39
<i>Κατάσχεση εις χείρας τρίτου.....</i>	40
(α) Μη εξαρτώμενες από αντιπαροχή χρηματικές απαιτήσεις του κατά του τρίτου.....	41
(β) Μη εξαρτώμενες από αντιπαροχή απαιτήσεις του προς μεταβίβαση της κυριότητας κινητών πραγμάτων.....	45
(γ) Κινητά πράγματα που βρίσκονται στα χέρια του τρίτου και αυτός δεν είναι πρόθυμος να τα αποδώσει.....	47
<i>Κατάσχεση εις χείρας τετάρτου.....</i>	47
ΑΚΑΤΑΣΧΕΤΑ.....	48
<i>Γενικά ακατάσχετα.....</i>	49
<i>Ειδικά ακατάσχετα.....</i>	49
<i>Συνέπειες κατάσχεσης ακατάσχετης απαίτησης.....</i>	50
ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ.....	51
<i>Κατάσχεση εις χείρας τρίτου.....</i>	51
<i>Κατάσχεση εις χείρας τετάρτου.....</i>	52

ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ	53
<i>Κατάσχεση εις χείρας τρίτου</i>	54
<i>Κατάσχεση εις χείρας τετάρτου</i>	57
ΤΟ ΚΑΤΑΣΧΕΤΗΡΙΟ	58
<i>Επί κατάσχεσης στα χέρια τρίτου</i>	59
<i>Κατάσχεση εις χείρας τετάρτου</i>	60
ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΚΑΤΑΣΧΕΣΗΣ	61
A. Συνέπειες για τον καθ' ου η εκτέλεση	62
Απαγόρευση διάθεσης της κατασχεθείσης απαίτησης.....	62
Δυνατότητα άσκησης αγωγής ή επίσπευσης αναγκαστικής εκτέλεσης	64
Δυνατότητα πολλαπλών κατασχέσεων.....	65
B. Συνέπειες για τον τρίτο	66
Απαγόρευση εξόφλησης της κατασχεμένης απαίτησης	66
Απαγόρευση συμψηφισμού της κατασχεμένης απαίτησης	67
Απαγόρευση απόδοσης κινητών.....	68
Απαγόρευση διάθεσης των κατασχεμένων σε τρίτους.....	69
Κτήση της ιδιότητας του μεσεγγυούχου.....	69
Γ. Συνέπειες για τον κατασχόντα δανειστή	70
Ανυπαρξία προνομίου εκ της επιβολής της κατάσχεσης.....	70
Ο δανειστής ως εκδοχέας της κατασχεθείσης απαίτησης	70
Η ΔΗΛΩΣΗ ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΥ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΣΧΕΣΗ ΕΙΣ ΧΕΙΡΑΣ ΤΕΤΑΡΤΟΥ	72
<i>Η κατάσχεση εις χείρας τρίτου</i>	73
<i>Περιεχόμενο</i>	74
<i>Η θετική δήλωση του τετάρτου</i>	74
Η ΑΝΑΚΟΠΗ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΔΗΛΩΣΗΣ ΤΡΙΤΟΥ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΣΧΕΣΗ ΕΙΣ ΧΕΙΡΑΣ ΤΕΤΑΡΤΟΥ	76
ΔΙΚΕΣ ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΕΚΤΕΛΕΣΗ	77
Η ΣΥΝΤΗΡΗΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΧΕΣΗ ΕΙΣ ΧΕΙΡΑΣ ΤΕΤΑΡΤΟΥ	78
<i>Μηχανισμός</i>	78
<i>Προϋποθέσεις</i>	79
<i>Περιεχόμενο αίτησης</i>	80
<i>Το νέο άρθρο 724 ΚΠολΔ</i>	80
ΤΕΛΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	82
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ	84
ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ	87

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑιτΕκθ	Αιτιολογική Έκθεση
ΑΚ	Αστικός Κώδικας
ΑΠ	Άρειος Πάγος
αρ.	άρθρο
Αρμ	Αρμενόπουλος
αριθ.	αριθμός
ΑρχΝ	Αρχείο Νομολογίας
Δ	Δίκη
ΔΕΕ	Δίκαιο Επιχειρήσεων & Εταιριών
ΔΣΑ	Δικηγορικός Σύλλογος Αθηνών
Δ/ΦΙΑ	Δικογραφία
ΕΕΔ	Ένωση Ελλήνων Δικονομολόγων
Ειρ	Ειρηνοδικείο
ΕλΔνη	Ελληνική Δικαιοσύνη
επ.	επόμενα
ΕΠολΔ	Επιθεώρηση Πολιτικής Δικονομίας
Εφ	Εφετείο
ΕφΑΔ	Εφαρμογές Αστικού Δικαίου
Θ'	ΘΕΜΙΣ (Περιοδικό)
κ.λπ.	και λοιπά
ΚΠολΔ	Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας
λ.χ.	λόγου χάριν
ΜΠρ	Μονομελές Πρωτοδικείο
ν.	νόμος
ΝοΒ	Νομικό Βήμα
Ολ	Ολομέλεια
παγ. νμλγ	πάγια νομολογία
παρατ.	παρατηρήσεις
ΠειρΝ	Πειραϊκή Νομολογία
περ.	περίπτωση
ΠΠρ	Πολυμελές Πρωτοδικείο

ΠρΑναθΕπιτρ	Πρακτικά Αναθεωρητικής Επιτροπής
π.χ.	παραδείγματος χάριν
Σ	Σύνταγμα
σελ.	σελίδα
σημ.	σημείωση
στοιχ.	στοιχείο
ΤΝΠ	Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών
ΧρΙΔ	Χρονικά Ιδιωτικού Δικαίου

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Η σύγκρουση μεταξύ δανειστή και οφειλέτη κορυφώνεται στο στάδιο της αναγκαστικής εκτέλεσης και ιδίως στην εκτέλεση για την ικανοποίηση χρηματικών απαιτήσεων¹. Ενώ η διαγνωστική δίκη - με τη γνωστή, ακόμα και υπό την ισχύ του νέου ΚΠολΔ, βραδύτητα απονομής του δικαίου, η οποία οφείλεται είτε στο φόρτο υποθέσεων των ελληνικών δικαστηρίων, είτε στην «τυχοδιωκτική» σε πολλές περιπτώσεις εξάντληση από τους διαδίκους όλων των ενδίκων μέσων και βοηθημάτων - έχει περατωθεί, ο μεν δανειστής προσδοκά πλέον την άμεση ικανοποίησή του, ο δε οφειλέτης αντιθέτως ελπίζει ότι ακόμα και στο στάδιο εκείνο θα έχει τη δυνατότητα να καθυστερήσει - ή και να αποφύγει - την εκπλήρωση της υποχρέωσής του. Η πραγματικότητα αυτή οδηγεί στο συμπέρασμα ότι ο νομοθέτης του δικαίου της αναγκαστικής εκτέλεσης θα πρέπει να μεριμνήσει ώστε:

- από τη μία μεν να εξασφαλίζεται τόσο η ταχύτητα² της εκτελεστικής διαδικασίας, όσο και η πραγματική ικανοποίηση του δανειστή,
- από την άλλη δε να προστατεύσει τον κατά κανόνα ευρισκόμενο σε ασθενέστερη θέση οφειλέτη³ από την πίεση ή εκμετάλλευση του δανειστή του, θεσπίζοντας διατάξεις εξασφαλιστικές της νομιμότητας της διαδικασίας, που δεν θα υπερακοντίζουν πάντως το σκοπό αυτό και δεν θα δημιουργούν υπερπροστατευτικό για τον οφειλέτη σύστημα κανόνων.

Είναι δε σημαντικό οι ρυθμίσεις του δικαίου της αναγκαστικής εκτέλεσης να είναι προσαρμοσμένες στη σύγχρονη πραγματικότητα και να είναι σε θέση να εκπληρώσουν πράγματι το σκοπό τους.

Η αναγκαστική εκτέλεση για την ικανοποίηση χρηματικών απαιτήσεων

2. Ο Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας στο 2^ο κεφάλαιο του 8^{ου} βιβλίου ορίζει με περιοριστικό τρόπο (*numerus clausus*) τα μέσα της αναγκαστικής εκτέλεσης, ανάλογα με τις διαφορετικές περιπτώσεις εκτέλεσης, εκ των οποίων ιδιαίτερη σημασία έχει αυτή για την ικανοποίηση χρηματικών απαιτήσεων (951 ΚΠολΔ), που είναι η πολυπλοκότερη αλλά, ταυτοχρόνως, και η συνηθέστερη.

¹ Νικολόπουλος (2002), Αναγκαστική Εκτέλεση, σελ. 34

² Φραγκίστας (1971), Δίκαιον Αναγκαστικής Εκτελέσεως, Παραδόσεις με την επιμέλεια Π. Γέσιου-Φαλτσή

³ Δεληκωστόπουλος Στ. (1965), Η αυτονομία της ιδιωτικής βουλήσεως εν τη Πολιτική Δικονομία, σελ. 325 επ. (326)

3. Για την ικανοποίηση, ειδικότερα, μιας χρηματικής απαίτησης, προβλέπονται οι εξής επιλογές:

- (α) η κατάσχεση της περιουσίας του οφειλέτη,
- (β) η αναγκαστική διαχείριση και
- (γ) η προσωπική κράτηση, στο μέτρο που αυτή είναι επιτρεπτή και υπό τους όρους του νόμου (άρθρα 1047-1048 ΚΠολΔ).

Τα μέσα εκτέλεσης αυτά δεν οδηγούν στην ικανοποίηση του δανειστή μέσω μιας και μοναδικής ενέργειας (άμεση εκτέλεση) αλλά, αντίθετα, μέσα από ένα σύνολο διαδικαστικών πράξεων που απαρτίζουν μία διαδικασία, αυτήν της έμμεσης εκτέλεσης⁴. Η επιλογή των μέσων ανήκει στο δανειστή και είναι κατά κανόνα ελεύθερη. Είναι δε δυνατόν να επισπευσθούν είτε διαδοχικά χωρίς τήρηση σειράς, είτε σωρευτικά μέχρι την ικανοποίηση του δανειστή⁵, τηρουμένης βέβαια της αρχής της αναλογικότητας μέσου εκτέλεσης και επιδιωκόμενου σκοπού⁶ και με τη συνδρομή των νόμιμων προϋποθέσεων⁷.

Η κατάσχεση εις χείρας τρίτου

4. Οι διατάξεις του δικαίου της αναγκαστικής εκτέλεσης που αφορούν στην ικανοποίηση χρηματικών απαιτήσεων και ειδικά οι διατάξεις που αφορούν στην ικανοποίηση μέσω της αναγκαστικής κατάσχεσης, απαντούν στο πώς και υπό ποιες προϋποθέσεις μπορεί ο δανειστής να κατάσχει απ' ευθείας περιουσιακά στοιχεία του οφειλέτη του προς ικανοποίηση της αξίωσής του.

5. Στην περίοδο που διανύουμε, όμως, και ιδίως εν μέσω οικονομικής κρίσης, οι προσφερόμενες στον οφειλέτη ευκαιρίες «εκμετάλλευσης» του δανειστή του⁸ είναι πολλές και ποικίλλουν. Σύνηθες δε φαινόμενο, που όλο και διογκώνεται είναι ο οφειλέτης:

- (α) αφενός να έχει μεριμνήσει ώστε να μη διαθέτει εμφανή περιουσιακά στοιχεία και στην καλύτερη περίπτωση να εμφανίζεται ως δικαιούχος μόνο απαιτήσεων και
- (β) αφετέρου να διαθέτει περιουσία σε απούλοποιημένη μορφή, κυρίως με τη μορφή τραπεζικών καταθέσεων⁹.

⁴ Γέσιου-Φαλτσή Π. (1998), Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως - Γενικό μέρος, Τόμος Ι, § 8 σελ. 454

⁵ ΣχΠολΔικ VIII, σελ. 230 · Μπρίνιας (1979), Αναγκαστική Εκτέλεση, Τόμος ΙΙ, άρθρο 951, § 256, σελ. 687

⁶ Μπέης, Δ 1996.755 · Βελλής, ΕλΔνη 1999.9 επ.

⁷ Βαθρακοκοίλης Β. (1997), ΚΠολΔ, Ερμηνευτική-Νομολογιακή Ανάλυση, Τόμος ΣΤ', σελ. 577

⁸ Νικολόπουλος (2002), ο.π., σελ. 25

⁹ Τα σημαντικότερα περιουσιακά του στοιχεία είναι πολλές φορές αδιαφανή ή και απούλοποιημένα. Στο πλαίσιο αυτό υπήρξε δικαιολογημένη η ήδη προ ετών νομοθετική ρύθμιση (άρθρο 24 του ν. 2915/2001), η οποία καθιέρωσε ρητά την άρση του απορρήτου των τραπεζικών καταθέσεων, ώστε η κατάσχεση αυτών να μη θεωρείται, όπως

Στις περιπτώσεις αυτές, χρήσιμες εμφανίζονται οι διατάξεις των άρθρων 982 επ. ΚΠολΔ, οι οποίες προβλέπουν τη δυνατότητα κατάσχεσης εις χείρας τρίτου, δηλαδή την κατάσχεση εκ μέρους του επισπεύδοντος δανειστή συγκεκριμένων απαιτήσεων που διατηρεί ο οφειλέτης του κατά τρίτου προσώπου. Με τον τρόπο αυτό διαμορφώνεται μια τριμερής δικονομική σχέση, απόλυτα προσαρμοσμένη στη σύγχρονη πραγματικότητα, κατά την οποία ο δανειστής δύναται να κατάσχει εις χείρας του τρίτου την απαίτηση που διατηρεί έναντι του οφειλέτη του.

Η προβληματική - Η κατάσχεση εις χείρας τέταρτου

6. Τι γίνεται όμως στην περίπτωση που και το τρίτο αυτό πρόσωπο, κατά του οποίου διατηρεί απαίτηση ο οφειλέτης του σκοπεύοντος να επισπεύσει αναγκαστική εκτέλεση δανειστή, δεν διαθέτει επίσης περιουσιακά στοιχεία, παρά μόνο απαιτήσεις κατά άλλου (τέταρτου) προσώπου; Υπάρχει τρόπος να δημιουργηθεί μια τετραμερής - πλέον - δικονομική σχέση, μέσα από την οποία ο δανειστής θα μπορέσει να «αποκτήσει πρόσβαση» στα περιουσιακά στοιχεία του τέταρτου αυτού προσώπου προς ικανοποίηση της απαίτησής του;

Προς κατανόηση της προβληματικής, παρατίθεται το εξής σχηματικό παράδειγμα¹⁰:

Ο Α είναι δανειστής του Β. Ο Β είναι δανειστής του Γ και ο Γ είναι δανειστής του Δ. Ο Δ έναντι του Α είναι τέταρτος και όχι τρίτος. Εκ των άνω, στην τριγωνική σχέση ΑΒΓ, ο Γ είναι τρίτος έναντι του Α. Συνεπώς, ο Α δύναται να επιβάλει κατάσχεση εις χείρας του Γ. Αλλά ο Γ, δηλαδή ο οφειλέτης του οφειλέτη του Α, είναι «άπορος» και επομένως τυχόν επιβαλλόμενη εις χείρας του κατάσχεση θα καθίστατο ατελέσφορη, πλην έχει όμως αυτός (ο τρίτος) οφειλέτη «εύπορο»¹¹ (τον τέταρτο) τον Δ, ο οποίος στη σχέση ΒΓΔ είναι τρίτος έναντι του Β. Συνεπώς, ο Β δύναται να επιβάλει κατάσχεση εις χείρας του Δ. Πλην όμως ο Β αδρανεί και δεν επιβάλλει κατάσχεση. Κατόπιν τούτων τίθεται το ερώτημα: ο Α, ως δανειστής του Β, δύναται να κάνει ό,τι δύναται να κάνει ο Β, δηλαδή να επιβάλει κατάσχεση στα χέρια του Δ;

7. Όπως γίνεται αντιληπτό, η σχέση που δημιουργείται δεν είναι πλέον τριγωνική, αλλά τετραμερής. Εξ αρχής διευκρινίζεται ότι η κατάσχεση από τον Α εις χείρας του Δ ως κατάσχεση εις χείρας τρίτου είναι άκυρη¹², αφού ο Δ έναντι του Α είναι τέταρτος και όχι τρίτος. Στο προαναφερθέν πλέγμα σχέσεων, ο μόνος που μπορεί να προβεί σε κατάσχεση εις χείρας του Δ ως τρίτου είναι ο Β. Εφόσον λοιπόν δεν το κάνει και εφόσον ο Α διατηρεί την ιδιότητα του δανειστή του Β, ερωτάται: Μπορεί ο πρώτος να ασκήσει πλαγιαστικώς το εν λόγω δικαίωμα του Β; Και αν ναι, αρκεί κάτι τέτοιο για να ικανοποιηθεί η απαίτηση του Α, δεδομένου στην

γινόταν νομολογιακά δεκτό (ΟΛΑΠ 1224/1975 ΝοΒ 1976.188 · ΟΛΑΠ 3/1993 ΝοΒ 1995.223), ανεπίτρεπτη και ως εκ τούτου άκυρη (Νικολόπουλος, ο.π., σελ. 25)

¹⁰ Καστριώτης (2009), Η κατάσχεση εις χείρας τρίτου, σελ. 53

¹¹ Οικονομίδης/Λιβαδάς/Γιδόπουλος, Β', § 266 σημ. 5α, σελ. 275 · Παπαδόπουλος, άρθρο 919, σελ. 295

¹² ΕφΠειρ 175/1908 ΘΕΜΙΣ ΚΑ' 235

πλαγιαστική άσκηση δικαιώματος η ικανοποίηση έρχεται στο πρόσωπο του (αδρανούντος) οφειλέτη και όχι στο πρόσωπο του μη δικαιούχου διαδίκου;

Το θέμα ετίθετο ως εξής από τη θεωρία ήδη από το 1935¹³: «Δανειστής τις δύναται να κατάσχη εις χείρας τετάρτου προσώπου τα ποσά τα οφειλόμενα εις τον οφειλέτην του οφειλέτου του; Παράδειγμα: Ο Primus είναι δανειστής του Secundus, ο Secundus είναι δανειστής του Tertius και ο Tertius του Quartus. Ο Secundus δύναται να προβεί εις κατάσχεσιν εις χείρας του οφειλέτου του Quartus ως τρίτου. Αλλ' εάν ούτος δεν ασκή το δικαίωμά του τούτο, ο δανειστής του Primus έχει την εξουσίαν να το ασκήση αυτός αντί αυτού;».

8. Απάντηση στα ζητήματα αυτά μπορεί να δώσει μια όχι και τόσο νεοπαγής, σύμφωνα δε με μερίδα της θεωρίας πολύπλοκη¹⁴ και εν μέρει ξεχασμένη¹⁵, αλλά πάντως υπαρκτή¹⁶ δικονομική δυνατότητα. Τόσο υπό την ισχύ της ΠολΔικ Maurer όσο και υπό τον ισχύοντα ΚΠολΔ, οι σχετικές διατάξεις προβλέπουν και ρυθμίζουν ρητώς μόνο την περίπτωση της κατάσχεσης εις χείρας τρίτου. Η αφερεγγυότητα όμως του οφειλέτη και του τρίτου και το εξ αιτίας αυτής αλυσιτελές της κατάσχεσης εις χείρας του οφειλέτη ή του τρίτου, οδήγησαν την πράξη στο νομικό κατασκευάσμα της κατάσχεσης εις χείρας τετάρτου. Για κατάσχεση εις χείρας τετάρτου, λοιπόν, γίνεται λόγος όταν ο δανειστής επιχειρεί την κατάσχεση στα χέρια τρίτου που θα μπορούσε να διενεργήσει ο οφειλέτης του και η οποία, καθώς διενεργείται από τον δανειστή στη θέση του οφειλέτη του, καταλήγει να γίνει στα χέρια τετάρτου, αφού ο τρίτος για τον οφειλέτη είναι τέταρτος για τον δανειστή του.

9. Λόγω ακριβώς του γεγονότος ότι η συγκεκριμένη περίπτωση δεν προβλέπεται και δεν ρυθμίζεται ρητώς, η εφαρμογή του θεσμού ευλόγως δημιουργεί ζητήματα. Σε γενικές γραμμές αυτό που μπορούμε εκ προοιμίου να πούμε με ασφάλεια είναι ότι η κατάσχεση εις χείρας τετάρτου επιτρέπεται «κατ' απομίμησιν και κατ' αναλογίαν»¹⁷ των διατάξεων που διέπουν την κατάσχεση εις χείρας τρίτου.

Στην πράξη και κατ' επιτρεπτή απλούστευση, πρόκειται για δύο ταυτόχρονες κατασχέσεις εις χείρας τρίτου - ενδεχομένως και στο ίδιο κατασχετήριο¹⁸ - που διενεργεί ο Α προς το σκοπό της ικανοποίησης της απαίτησής του κατά του Β:

¹³ Ράμμος, σε Glasson/Tissier/Morel (1935), Τόμος V, σελ. 316

¹⁴ Γέσιου-Φαλτσή (2018), Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως, ΙΙβ, Ειδικό Μέρος, σελ. 36

¹⁵ Χαρακτηριστικά ο Ν. Νίκας χαρακτηρίζει το θεσμό «λείψανο του προϊσχύσαντος δικαίου» (Νίκας (2018), Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως, ΙΙ, Ειδικό Μέρος, σελ. 694)

¹⁶ Ι. Δεληκωστόπουλος / Γ. Κοπακάκης, Κατάσχεση εις χείρας τετάρτου, ΧρΙΔ 2017(ΙΖ'), 248

¹⁷ Κιτσικόπουλος (1953), Τόμος 10^{ος}, σελ. 8334

¹⁸ Ι. Δεληκωστόπουλος/Γ. Κοπακάκης, ο.π., σελ. 249

- μια πλαγιαστικός ασκούμενη, κατ' άρθρον 72 ΚΠολΔ, κατάσχεση από τον δανειστή Α για λογαριασμό του οφειλέτη του (Β) εις χείρας του Δ, ως τρίτου, για την απαίτηση που διατηρεί ο οφειλέτης του Β (ο Γ) κατά του Δ και η οποία έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία άμεσης απαίτησης του Β κατά του Δ {τριγωνική σχέση ΒΓΔ} και
- ταυτόχρονα μια απλή κατάσχεση από τον Α κατά του Β εις χείρας του Δ ως τρίτου, για τη μέλλουσα να προκύψει εκ της πρώτης κατάσχεσης απαίτηση του Β κατά του Δ, η οποία πλέον είναι κανονική και επιτρεπτή, αφού δια της ευδοκίμησης της πρώτης (πλαγιαστικής) κατάσχεσης εις χείρας τρίτου, ο Β αποκτά άμεση απαίτηση κατά του Δ και, έτσι, ο τελευταίος στη δεύτερη αυτή (απλή) κατάσχεση λειτουργεί κανονικά ως τρίτος (και όχι πια τέταρτος) για τον Α.

10. Εκ πρώτης όψεως φαίνεται μια περίπλοκη διαδικασία - και ίσως πράγματι είναι - λόγω της πολυπλοκότητας των εννόμων σχέσεων που δημιουργεί μεταξύ τεσσάρων προσώπων. Για αυτό το λόγο σπάνια εφαρμόζεται στην πράξη - εξ ου και τα νομολογιακά παραδείγματα, ιδίως εν ισχύ του ΚΠολΔ, είναι πράγματι ελάχιστα. Πρόκειται, όμως, για μια δυνατότητα που μπορεί να δώσει πρακτική λύση σε περιπτώσεις σαν αυτές που περιγράφει το σχηματικό παράδειγμα της παρούσης, το οποίο δεν είναι ξένο προς την πραγματικότητα, αντιθέτως είναι όλο και πιο συνηθισμένο.

11. Ποιες είναι όμως οι προϋποθέσεις και ο μηχανισμός της κατάσχεσης εις χείρας τετάρτου; Καλύπτει το άρθρο 72 ΚΠολΔ που προβλέπει την πλαγιαστική δικαίωματος και περιπτώσεις που άπτονται του δικαίου της αναγκαστικής εκτέλεσης; Τι είδους απαιτήσεις μπορεί να αποτελέσουν αντικείμενο της κατάσχεσης εις χείρας τετάρτου και ποια είναι η περαιτέρω διαδικασία που πρέπει να ακολουθηθεί; Τι δυσχέρειες αντιμετωπίζει η επιλογή αυτή;

12. Η παρούσα μελέτη πραγματεύεται ακριβώς αυτά τα ζητήματα που γεννώνται από το θεσμό της κατάσχεσης εις χείρας τετάρτου. Αναλύει τη δυνατότητα επιβολής αναγκαστικής, ως μέσου αναγκαστικής εκτέλεσης, ή συντηρητικής, ως ασφαλιστικού μέτρου, κατάσχεσης στα χέρια τέταρτου για τον κατασχόντα δανειστή προσώπου, ως λυσιτελή μηχανισμό για την ικανοποίηση ή εξασφάλιση επισφαλών απαιτήσεων.

13. Πριν όμως προβούμε σε εκτενέστερη ανάλυση, προς το σκοπό της πλήρους κατανόησης του θέματος και της επίτευξης λογικής αλληλουχίας μεταξύ της τιθέμενης προβληματικής και της δοθείσης λύσης - είναι απαραίτητη μια σύντομη αναφορά:

- (α) στην κατάσχεση εν γένει και ειδικά στην κατάσχεση εις χείρας τρίτου, μιας και η κατάσχεση εις χείρας τετάρτου συνιστά στην πραγματικότητα δύο ταυτόχρονες κατασχέσεις εις χείρας τρίτου,
- (β) αλλά και στην πλαγιαστική άσκηση δικαιώματος του άρθρου 72 ΚΠολΔ, μιας και αυτή αποτελεί το θεμέλιο και τη νομιμοποιητική βάση της κατάσχεσης εις χείρας τετάρτου που μας απασχολεί.

Η ΚΑΤΑΣΧΕΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΤΟΥ ΟΦΕΙΛΕΤΗ

14. Ο Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας στο 2^ο κεφάλαιο του 8^{ου} βιβλίου ορίζει με περιοριστικό τρόπο (*numerus clausus*) τα μέσα της αναγκαστικής εκτέλεσης, ανάλογα με τις διαφορετικές περιπτώσεις εκτέλεσης, εκ των οποίων ιδιαίτερη σημασία έχει αυτή για την ικανοποίηση χρηματικών απαιτήσεων, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 951 § 1 ΚΠολΔ, και η οποία είναι η πολυπλοκότερη αλλά, ταυτοχρόνως, και η συνηθέστερη.

15. Για την ικανοποίηση, ειδικότερα, μιας χρηματικής απαίτησης, προβλέπονται οι εξής επιλογές:

- (α) η κατάσχεση της περιουσίας του οφειλέτη,
- (β) η αναγκαστική διαχείριση και
- (γ) η προσωπική κράτηση, στο μέτρο που αυτή είναι επιτρεπτή και υπό τους όρους του νόμου (άρθρα 1047-1048 ΚΠολΔ).

Τα μέσα εκτέλεσης αυτά δεν οδηγούν στην ικανοποίηση του δανειστή μέσω μιας και μοναδικής ενέργειας (άμεση εκτέλεση) αλλά, αντίθετα, μέσα από ένα σύνολο διαδικαστικών πράξεων που απαρτίζουν μία διαδικασία, αυτήν της έμμεσης εκτέλεσης¹⁹. Η επιλογή των μέσων ανήκει στο δανειστή και είναι κατά κανόνα ελεύθερη. Είναι δε δυνατόν να επισπευσθούν είτε διαδοχικά χωρίς τήρηση σειράς, είτε σωρευτικά μέχρι την ικανοποίηση του δανειστή²⁰, τηρουμένης βέβαια της αρχής της αναλογικότητας μέσου εκτέλεσης και επιδιωκόμενου σκοπού²¹ και με τη συνδρομή των νόμιμων προϋποθέσεων²².

16. Σε σχέση με την αναγκαστική διαχείριση και την προσωπική κράτηση, η αναγκαστική κατάσχεση κινητών ή ακινήτων του οφειλέτη, απαιτήσεών του κατά τρίτων και ειδικών περιουσιακών του στοιχείων αποτελεί το κύριο μέσο εκτέλεσης²³ για την ικανοποίηση χρηματικών απαιτήσεων.

Βεβαίως, η αναγκαστική κατάσχεση πρέπει πάντα να γίνεται με σεβασμό στη διάταξη του άρθρου 951 § 2²⁴, η οποία στοχεύει²⁵ στο να αποτραπεί η υπερβολική καταπίεση του

¹⁹ Γέσιου-Φαλτσή (1998), Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως - Γενικό μέρος, Τόμος Ι, § 8, σελ. 454

²⁰ ΣχΠολΔικ VIII, σελ. 230 · Μπρίνιας (1979), Αναγκαστική Εκτέλεση, Τόμος II, άρθρο 951 § 256, σελ. 687

²¹ Μπέης, Δ 1996.755 · Βελλής, ΕΛΔνη 1999.9 επ.

²² Βαθρακοκοίλης (1997), ΚΠολΔ, Ερμηνευτική-Νομολογική Ανάλυση, Τόμος ΣΤ', σελ. 577

²³ Νικολόπουλος (2002), Αναγκαστική Εκτέλεση, σελ. 175

²⁴ «Η κατάσχεση δεν επιτρέπεται να επεκταθεί σε περισσότερα από όσα χρειάζονται για να ικανοποιηθεί η απαίτηση και για να καλυφθούν τα έξοδα της εκτέλεσης»

²⁵ ΣχΠολΔ VIII, σελ. 24

οφειλέτη με τη δέσμευση δυσανάλογης προς την απαίτηση περιουσίας του²⁶. Συνέπεια της παράβασης της διάταξης αυτής δεν είναι η ακυρότητα της κατάσχεσης, αλλά ο περιορισμός της στο μέτρο που είναι αναγκαίο για την ικανοποίηση του δανειστή²⁷. Ο περιορισμός αυτός επιτυγχάνεται με απόφαση επί της κατ' άρθρον 933 ανακοπής²⁸.

17. Η αναγκαστική κατάσχεση αποτελεί διαδικαστική πράξη της αναγκαστικής εκτέλεσης, διενεργούμενη από τον δικαστικό επιμελητή με βάση την εντολή προς εκτέλεση (άρθρο 927 ΚΠολΔ) που του δόθηκε από τον επισπεύδοντα²⁹. Συνιστά πράξη άσκησης δημόσιας εξουσίας του κρατικού οργάνου, με την οποία επέρχεται δέσμευση του πράγματος και καθήλωση της επ' αυτού εκουσίας διάθεσης του καθ' ου η κατάσχεση³⁰. Από πλευράς δικονομικού δικαίου, αποτελεί την πρώτη πράξη μετά την επίδοση της επιταγής προς εκτέλεση³¹ και προωθεί την εξέλιξη της διαδικασίας, κατατείνοντας στην ικανοποίηση του κατασχόντος, ενώ από πλευράς ουσιαστικού δικαίου, επιφέρει τη νομική (απαγόρευση διάθεσης) και υλική (διαχείριση ή μεσεγγύηση) δέσμευση του κατασχεθέντος αντικειμένου. Οποιαδήποτε μεταβολή της νομικής κατάστασης του αντικειμένου είναι άκυρη υπέρ του κατασχόντος και των αναγγελλθέντων δανειστών, στους οποίους μάλιστα δεν αντιτάσσεται ούτε η μεταγραφή ή η εγγραφή υποθήκης, σε οποιονδήποτε τίτλο και αν στηρίζεται (άρθρο 997 § 2, 3 και 4 ΚΠολΔ).

18. Προϋποθέσεις για την επιβολή κατάσχεσης είναι, κατ' αρχήν, οι γενικές προϋποθέσεις που απαιτούνται για την εν γένει επίσπευση αναγκαστικής εκτέλεσης.

Έτσι, αρχικώς προϋποτίθεται η ύπαρξη στο πρόσωπο του επισπεύδοντος δανειστή μιας ουσιαστικού δικαίου αξίωσης «*βέβαιης και εκκαθαρισμένης*» (άρθρα 915 και 916 ΚΠολΔ). Με τον όρο «*βέβαιη*» νοείται η απαγόρευση της εξάρτησης της αξίωσης από αίρεση, προθεσμία ή άλλο όρο, ενώ με τον όρο «*εκκαθαρισμένη*» νοείται η αξίωση όταν αυτή είναι ορισμένη κατά το ποσό και το ποιόν της³².

²⁶ Ζήτημα, πάντως, εφαρμογής της διάταξης αυτής δεν μπορεί να τεθεί αν αντικείμενο της κατάσχεσης αποτελεί ένα μόνο περιουσιακό στοιχείο του οφειλέτη.

²⁷ ΑΠ 1694/1998 ΕλΔνη 1999.601

²⁸ βλ. ενδεικτικά ΕφΝαυπλ 40/1985 Δ 1985.251

²⁹ Νικολόπουλος (2002), ο.π., σελ. 175

³⁰ Μητσόπουλος, Δ 1977.292

³¹ Μπέης (1984), Αναγκαστική Εκτέλεση, Β', σελ. 126

³² Ενδεικτικά, με την ΑΠ 758/2014 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ κρίθηκε ότι η εκτέλεση είναι άκυρη αν δεν προκύπτει το εκκαθαρισμένο από τον τίτλο, χωρίς την αναγκαία συνδρομή της βλάβης.

Περαιτέρω, η απαίτηση αυτή πρέπει να ενσωματώνεται σε εκτελεστό τίτλο³³ που να έχει περιβληθεί τον εκτελεστήριο τύπο³⁴, ο δε δανειστής πρέπει να είναι εφοδιασμένος με εκτελεστό απόγραφο³⁵.

Απαραίτητη είναι και η τήρηση προδικασίας, με την προηγούμενη επίδοση επιταγής (άρθρο 924 ΚΠολΔ) στον οφειλέτη του δανειστή και την πάροδο τριών εργάσιμων ημερών από την επίδοσή της (άρθρο 926 § 1 ΚΠολΔ).

19. Με κριτήριο το αντικείμενο επί του οποίου λαμβάνει χώρα, η αναγκαστική κατάσχεση διακρίνεται:

- σε κατάσχεση κινητών (άρθρα 953 επ. και 982 ΚΠολΔ),
 - σε κατάσχεση ακινήτων (άρθρο 992 ΚΠολΔ),
 - σε κατάσχεση πλοίων και αεροσκαφών (άρθρο 992 § 1 ΚΠολΔ),
 - σε κατάσχεση απαιτήσεων εις χείρας τρίτου οφειλέτη (άρθρα 982 επ. ΚΠολΔ)
- και
- σε κατάσχεση ειδικών περιουσιακών στοιχείων (άρθρα 1022 επ. ΚΠολΔ).

20. Αξίζει να σημειωθεί ότι, υπό το πριν το ν. 4335/2015 καθεστώς - με εξαίρεση την περίπτωση της κατάσχεσης εις χείρας τρίτου, οπού ανέκαθεν η δυνατότητα πολλαπλών κατασχέσεων υπήρχε ως υποκατάστατο της αναγγελίας δανειστών - απαγορευόταν η επιβολή κατάσχεσης σε ήδη κατασχεθέν αντικείμενο του ίδιου καθ' ου από άλλον δανειστή ή από τον ίδιο αλλά για διαφορετική απαίτησή του, με ποινή ακυρότητας της χρονικά μεταγενέστερης κατασχέσεως³⁶. Πλέον, από την 01.01.2016 και εφεξής, με την τροποποίηση που επήλθε δια του ν. 4335/2015, ισχύει το σύστημα των πολλαπλών κατασχέσεων, που διέπεται από την αρχή της αυτοτέλειας, είναι επιτρεπτή δηλαδή η επιβολή περισσότερων της μίας κατασχέσεων επί του ίδιου αντικειμένου, καθεμία εκ των οποίων αναπτύσσει τις συνέπειες της χωριστά από τις άλλες και κινεί μία διαφορετική - αλλά παράλληλη προς τις υπόλοιπες - διαδικασία εκτέλεσης.

21. Τέλος, με κριτήριο τη φύση και τη λειτουργία της, η αναγκαστική κατάσχεση πρέπει να διακρίνεται από τη συντηρητική. Στην πρώτη περίπτωση απαιτείται η ύπαρξη εκτελεστού τίτλου

³³ Εκτελεστός τίτλος είναι «το έγγραφο στο οποίο αφενός ενσαρκώνεται ουσιαστική αξίωση του δανειστή κατά του οφειλέτη του, δεκτική ικανοποιήσεως, αφετέρου θεμελιώνεται δημοσίας φύσεως αξίωσή του κατά της Πολιτείας για την τέλεση από τα όργανά της των προβλεπόμενων πράξεων αναγκαστικής πραγματώσεως της ουσιαστικής αξιώσεως» (Ράμμος (1961), Στοιχεία Ελληνικής Πολιτικής Δικονομίας, ΙΙ, τεύχος Α', σελ. 144)

³⁴ Ο εκτελεστήριος τύπος συνίσταται στην εκ μέρους της δικαστικής εξουσίας εντολή προς τα κρατικά όργανα να προβούν στις πράξεις της εκτέλεσης εν ονόματι του ελληνικού λαού (Νικολόπουλος (2002), ο.π., σελ. 81)

³⁵ Το εκτελεστό απόγραφο (άρθρο 918 § 1 εδ. α' ΚΠολΔ) χορηγείται στον δανειστή προκειμένου, βάσει αυτού, να επισπεύσει κατά του οφειλέτη του αναγκαστική εκτέλεση.

³⁶ Η ακυρότητα δεν επερχόταν αυτοδικαίως, αλλά μετά από άσκηση της κατ' άρθρον 933 ΚΠολΔ ανακοπής.

που να πιστοποιεί την ύπαρξη βέβαιης και εκκαθαρισμένης απαίτησης του δανειστή, ενώ στη δεύτερη περίπτωση πρόκειται για ένα ασφαλιστικό μέτρο που κατατείνει στη διασφάλιση ικανοποίησης του δανειστή, μέσω της δέσμευσης της περιουσίας του οφειλέτη, ώστε να μην μπορεί εκείνος να τη διαθέσει και ως εκ τούτου να μπορεί να διενεργηθεί επ' αυτής εκτέλεση.

Η ΚΑΤΑΣΧΕΣΗ ΕΙΣ ΧΕΙΡΑΣ ΤΡΙΤΟΥ

Εννοιολογικός προσδιορισμός

22. Όπως ο νομοθέτης της Πολιτικής Δικονομίας του 1834, έτσι και ο νομοθέτης του ισχύοντος Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, απέφυγε να δώσει ακριβή ορισμό στον όρο «κατάσχεση εις χείρας τρίτου», αφήνοντας την απάντηση στην επιστήμη και στη νομολογία³⁷.

Χαρακτηριστικά, ο Βαμβέτσος, ένας εκ των μελών της Αναθεωρητικής Επιτροπής του ΚΠολΔ, εξέφρασε τη γνώμη ότι πρέπει να λυθεί το θέμα του εννοιολογικού προσδιορισμού του συγκεκριμένου όρου. Σε απάντηση, ο Εισηγητής Μιχελάκης παρατήρησε ότι:

«Το εν λόγω ζήτημα αποτελεί έννοια λίαν ρευστή, όπως άλλως εμφανίζεται και εκ του τρόπου εμφανίσεώς του εις όλας τας ξένας νομοθεσίας και αντιμετώπισεώς του υπ' αυτών. Δεν είναι δε επιτρεπτόν να δοθή υπό των συντακτών του ΚΠολΔ οριστική μορφή εις την έννοιαν ταύτην, διότι υφίσταται κίνδυνος να δοθούν λύσεις μη ανταποκρινόμεναι εις το ορθόν».

23. Κατά κανόνα, πάντως, η κατάσχεση εις χείρας τρίτου προϋποθέτει τρία πρόσωπα: τον επισπεύδοντα δανειστή, τον καθ' ου η εκτέλεση οφειλέτη του και τον τρίτο - οφειλέτη του κατασχόντος - στα χέρια του οποίου γίνεται η κατάσχεση. Αυτή είναι η κλασσική τριπρόσωπη μορφή υπό την οποία ο θεσμός εμφανίζεται στην πράξη.

Δεν αποκλείεται, όμως, στην κατάσχεση αυτή να υπάρξουν δύο μόνο πρόσωπα, πράγμα το οποίο συμβαίνει στο πρόσωπο του κατασχόντος δανειστή συμπίπτει και η ιδιότητα του τρίτου, δηλαδή όταν ο κατασχών είναι ταυτόχρονα και δανειστής και οφειλέτης του ίδιου προσώπου, δηλαδή του καθ' ου η εκτέλεση, οπότε και γίνεται δεκτό ότι ο επισπεύδων δανειστής μπορεί να επιβάλει κατάσχεση στα χέρια του ίδιου ως τρίτου³⁸.

Άλλη εξαίρεση στο τριπρόσωπο αυτό του θεσμού είναι η πλαγιαστική άσκηση κατάσχεση στα χέρια τρίτου, η προαναφερόμενη *κατάσχεση εις χείρας τετάρτου* που μας απασχολεί κατά βάση στην παρούσα, οπότε στη διαδικασία εμπλέκονται τέσσερα, και όχι τρία, πρόσωπα.

Οι ισχύουσες διατάξεις

24. Υπό τον ισχύοντα ΚΠολΔ, η κατάσχεση στα χέρια τρίτου είναι ένα μέσο εκτέλεσης που επιβάλλεται από τον δανειστή κατά του οφειλέτη του, αλλά στρέφεται κατά τρίτου προσώπου, το οποίο:

- είτε οφείλει χρηματική απαίτηση κατά του οφειλέτη του,

³⁷ Καστριώτης (2009), Η κατάσχεσις εις χείρας τρίτου, Τόμος Α', σελ. 1

³⁸ Όπως θα εκτεθεί παρακάτω, η πρακτική εφαρμογή της κατάσχεσης στα χέρια του δανειστή είναι πλέον ελάχιστη.

- είτε κατέχει κινητά πράγματα που εμφανίζονται να ανήκουν κατά κυριότητα στον οφειλέτη του,
- είτε είναι υποχρεωμένο να μεταβιβάσει τα κινητά αυτά κατά κυριότητα στον οφειλέτη του³⁹.

Στις περιπτώσεις αυτές, για την ικανοποίηση της χρηματικής απαίτησής του, ο επισπεύδων δανειστής, παράλληλα με τα υπόλοιπα μέσα εκτέλεσης, μπορεί να προσφύγει σωρευτικά και στην κατάσχεση στα χέρια τρίτου⁴⁰, υπό τον περιορισμό του άρθρου 951 § 2. Η κατάσχεση αυτή υπακούει στους ειδικούς ορισμούς της αναγκαστικής κατάσχεσης εις χείρας τρίτου των άρθρων 982 έως 991^B ΚΠολΔ.

25. Και στη χώρα μας διαγράφεται μια αντίστοιχη πορεία με αυτή που παρατηρείται στις σύγχρονες αλλοδαπές έννομες τάξεις⁴¹, όπου η αναγκαστική κατάσχεση εις χείρας τρίτου εξελίσσεται σε ένα ιδιαίτερος σημαντικό μέσο⁴² αναγκαστικής εκτέλεσης για την ικανοποίηση χρηματικών απαιτήσεων, που αποκτά ολοένα και μεγαλύτερη σημασία στην καθημερινή νομική ζωή⁴³.

26. Η σπουδαιότητα του συγκεκριμένου μέσου εκτέλεσης αντλείται από το γεγονός ότι σημαντικά περιουσιακά στοιχεία των κοινωνιών του δικαίου ανευρίσκονται με τη μορφή χρηματικών απαιτήσεων ή άλλων αγαθών, όπως κινητών αξιών, που δικαιοκώς αντιμετωπίζονται ως απαιτήσεις. Σύμφωνα δε με τον Γ. Ράμμο⁴⁴:

«Η κατάσχεσις εις χείρας τρίτου έχει θεωρητικήν και αξιόλογον πρακτικήν αξίαν, εάν ληφθή υπ' όψιν το γεγονός ότι εις πολλάς περιπτώσεις ολόκληρος η περιουσία ή σημαντικόν τμήμα αυτής ωρισμένου κύκλου προσώπων, ίδια των ασχολουμένων εις το εμπόριο, την βιομηχανίαν και εν γένει εις την οικονομικήν κίνησιν αποτελείται εξ απαιτήσεων χρηματικών ποικίλης μορφής».

³⁹ Όταν λοιπόν η αναγκαστική εκτέλεση για την ικανοποίηση χρηματικών απαιτήσεων επισπεύδεται σε ακίνητο, ακολουθείται ενιαία διαδικασία κατάσχεσης είτε αυτή απευθύνεται κατά του κυρίου του (κατασχεμένου) ακινήτου, είτε κατά του νεμόμενου ή κατέχοντος αυτό τρίτου (Ράμμος, Εγχειρίδιον ΙΙΙ, § 463, σελ. 1622, σημ. 1 · Βαθρακοκοίλης, ΣΤ', άρθρο 982, αρ. 1, σελ. 20)

⁴⁰ ΠΠρΑθ 4552/1973 Δ 1974.70

⁴¹ Ορφανίδης, Εισήγηση με τίτλο «Οι προϋποθέσεις για την επιβολή της κατασχέσεως εις χείρας τρίτου» στο 41^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ενώσεως Ελλήνων Δικονομολόγων με θέμα «Η κατάσχεση εις χείρας τρίτου», Τόμος Πρακτικών (2017), σελ. 27

⁴² Μπρίνιας, Αναγκαστική Εκτέλεση, Τόμος ΙΙΙ, 1980, σελ. 1230, όπου και επισημαίνει ότι η κατάσχεση εις χείρας τρίτου «δεν αποτελεί μορφήν ή είδος αναγκαστικής εκτελέσεως, αλλά μέσον της αναγκαστικής εκτελέσεως προς ικανοποίησιν χρηματικών απαιτήσεων, τίθεται δε επί του ιδίου βάθρου με την κατάσχεσιν εις χείρας του οφειλέτου, την κατάσχεσιν ακινήτων και γενικώς τας άλλας μορφάς της κατασχέσεως».

⁴³ Νίκας (2018), ο.π., σελ. 687

⁴⁴ Ράμμος (1982), Εγχειρίδιον Αστικού Δικονομικού Δικαίου, ΙΙΙ, σελ. 1622 επ.

27. Παράλληλα, πρόκειται για το πλέον αποτελεσματικό μέσο σε σχέση με την αναγκαστική κατάσχεση κινητού ή ακινήτου, αφού η σημασία των τελευταίων έχει ξεθωριάσει σε μεγάλο βαθμό λόγω των βαρυσήμαντων παρακολουθημάτων τους (έξοδα εκτέλεσης, αβεβαιότητα ικανοποίησης του δανειστή λόγω των προνομίων των άλλων δανειστών, οι κοινωνικές παρενέργειες του πλειστηριασμού, έξοδα φύλαξης και ασφάλισης για τα κινητά κ.ά.)⁴⁵. Η αποτελεσματικότητα του θεσμού προκύπτει και από το γεγονός ότι διέπεται από την αρχή της χρονικής προτεραιότητας, αφού θα ικανοποιηθεί οποιοσδήποτε εγχειρόγραφος δανειστής προλάβει να επιβάλει πρώτος κατάσχεση, ενώ δεν υφίσταται εν προκειμένω ο θεσμός της αναγγελίας απαιτήσεων από άλλους δανειστές που διεκδικούν συμμετοχή στη διανομή του προϊόντος της απαίτησης⁴⁶. Η ενίσχυση του μέσου αυτού κατάσχεσης ευνοείται και από το γεγονός ότι δίνει τη δυνατότητα πρόσβασης και σε μέλλουσες απαιτήσεις, αλλά και από τον σχετικά εύκολο, ολιγοδάπανο, ήπιο και αποτελεσματικό τρόπο ανέλιξης της σχετικής διαδικασίας⁴⁷.

28. Ως εκ τούτου, μπορούμε στη σύγχρονη εποχή να κάνουμε λόγο για ένα αρκετά αποτελεσματικό, ταχύτερο, λιγότερο δαπανηρό και με περισσότερες προοπτικές εξασφάλισης μέσο εκτέλεσης για την ικανοποίηση χρηματικών απαιτήσεων.

Τρόπος επιβολής / Διαδικασία

29. Τα άρθρα 982 επ. ΚΠολΔ, συμπληρωματικά προς τις γενικές διατάξεις της αναγκαστικής εκτέλεσης, καθορίζουν τον τρόπο και τη διαδικασία που πρέπει να ακολουθηθεί για να επιβληθεί έγκυρη κατάσχεση στα χέρια τρίτου.

Επίδοση κατασχετηρίου

30. Η κατάσχεση στα χέρια τρίτου γίνεται με επίδοση στον τρίτο και σε εκείνον κατά του οποίου στρέφεται η εκτέλεση του κατασχετηρίου εγγράφου, του οποίου το αναγκαίο περιεχόμενο προσδιορίζεται στο άρθρο 983 § 1 ΚΠολΔ. Η επίδοση στον καθ' ου η εκτέλεση πρέπει να γίνει εντός προθεσμίας οκτώ ημερών αφότου γίνει η επίδοση στον τρίτο, αλλιώς η κατάσχεση είναι άκυρη (άρθρο 983 § 2 ΚΠολΔ)^{48,49,50}.

⁴⁵ Ορφανίδης, Εισήγηση, ο.π., σελ. 27 επ.

⁴⁶ Ορφανίδης (2004), Συγκρούσεις συμφερόντων δανειστών στην αναγκαστική εκτέλεση, σελ. 368 · Ποδηματά, ΕΛΔνη 2000.1517 επ. (1530) σε σχέση με τον ΚΕΔΕ

⁴⁷ Νίκας (2018), ο.π., σελ. 688

⁴⁸ Αν πρόκειται για απαίτηση από τίτλο εις διαταγήν, απαιτείται προαφαίρεση του τίτλου, κατά το άρθρο 954 § 1 ΚΠολΔ, από τον καθ' ου η εκτέλεση και παράδοση αυτού στον επισπεύδοντα δανειστή.

⁴⁹ Αν πρόκειται για κατάσχεση στα χέρια πιστωτικού ιδρύματος ως τρίτου, η επίδοση μπορεί να γίνει στην έδρα του ή σε οποιοδήποτε κατάστημά του.

Αποτελέσματα κατάσχεσης

31. Η διάθεση του κατασχεμένου από τον καθ' ου η εκτέλεση, αφότου του επιδοθεί το κατασχετήριο, είναι άκυρη υπέρ του κατασχόντος, ακόμα και αν το έγγραφο αυτό δεν έχει ακόμη επιδοθεί στον τρίτο. Από την άλλη, αφότου επιδοθεί το κατασχετήριο στον τρίτο, η εξόφληση από τον τελευταίο της κατασχεμένης απαίτησης ή ο συμψηφισμός αυτής με μεταγενέστερη ανταπαίτησή του, καθώς και η απόδοση στον καθ' ου η εκτέλεση του κατασχεμένου, είναι άκυρη και δεν παράγει έννομες συνέπειες, ακόμα και αν το έγγραφο αυτό δεν έχει ακόμη επιδοθεί στον καθ' ου η εκτέλεση. Ο τρίτος, αφότου του κοινοποιηθεί η κατάσχεση, καθίσταται μεσεγγυούχος. Η κατάσχεση που έχει επιβληθεί δεν εμποδίζει τον καθ' ου η εκτέλεση να στραφεί δικαστικώς ή με αναγκαστική εκτέλεση κατά του τρίτου. Σε αυτή την περίπτωση, αν πρόκειται για πράγμα που μπορεί να κατατεθεί, μετά την ενέργεια της εκτέλεσης κατατίθεται δημόσια, αλλιώς (δηλαδή αν δεν μπορεί να κατατεθεί), ο δικαστικός επιμελητής ορίζει μεσεγγυούχο για τη φύλαξή του. Στις περιπτώσεις όπου ο τρίτος ή άλλο πρόσωπο καθίσταται μεσεγγυούχος, εφαρμόζονται και οι διατάξεις του άρθρου 956 §§ 4, 5 και 6 περί μεσεγγύησης.

Δήλωση τρίτου

32. Μέσα σε οκτώ ημέρες αφότου του επιδοθεί το κατασχετήριο, ο τρίτος οφείλει να δηλώσει αν υπάρχει η απαίτηση που κατασχέθηκε, αν έχει στα χέρια του το κατασχεμένο πράγμα και αν επιβλήθηκε στα χέρια του άλλη κατάσχεση και αν ναι, ποιος την επέβαλε και για ποιο ποσό⁵¹. Η δήλωση αυτή γίνεται προφορικά στη γραμματεία του ειρηνοδικείου του τόπου κατοικίας του τρίτου και συντάσσεται σχετική έκθεση⁵².

33. Η καταφατική δήλωση αποτελεί τίτλο εκτελεστό κατά του τρίτου. Ο εκτελεστήριο τύπο παρέχεται από την ειρηνοδική στη γραμματεία του οποίου έγινε η δήλωση.

⁵⁰ Το απόρρητο των κάθε μορφής καταθέσεων σε πιστωτικά ιδρύματα, καθώς και των άυλων μετοχών που καταχωρίζονται στο Σύστημα Άυλων Τίτλων (Σ.Α.Τ.) του Κεντρικού Αποθετηρίου Αξιών δεν ισχύει έναντι του δανειστή που έχει δικαίωμα κατάσχεσης, ενώ το απόρρητο αίρεται μόνο για το χρηματικό ποσό που απαιτείται για την ικανοποίηση του δανειστή.

⁵¹ Αν η κατάσχεση επιβάλλεται στα χέρια πιστωτικού ιδρύματος, αυτό θα πρέπει να δηλώσει αν υφίσταται στα χέρια του ακατάσχετη απαίτηση κατά την έννοια του άρθρου 982 § 2 στοιχ. γ' και δ'.

⁵² Εφόσον τρίτος είναι το Δημόσιο, η εν λόγω προθεσμία, σύμφωνα με το άρθρο 28 § 4 του ν. 4151/2013, είναι τριάντα (όχι οκτώ) ημέρες και αρχίζει από την επομένη της επίδοσης του κατασχετηρίου στην αρμόδια για την πληρωμή της συγκεκριμένης οφειλής του Δημοσίου υπηρεσία, ο προϊστάμενος της οποίας είναι αρμόδιος για την υποβολή της δήλωσης στην γραμματεία του ειρηνοδικείου του τόπου όπου εδρεύει η υπηρεσία.

Η παράλειψη της δήλωσης εξομοιώνεται με αρνητική δήλωση (άρθρο 985 § 3 εδ. α' ΚΠολΔ), ενώ η παραλειφθείσα ή ανακριβής δήλωση, γεννά ευθύνη του τρίτου προς αποζημίωση προς τον επισπεύδοντα.

Ανακοπή κατά αρνητικής ή ανακριβούς δήλωσης τρίτου

34. Μέσα σε τριάντα ημέρες από την υποβολή της δήλωσης του τρίτου, ο επισπεύδων δανειστής έχει δικαίωμα να ασκήσει, ενώπιον του κατά τα άρθρα 12 επ. και 23 επ. δικαστηρίου, ανακοπή κατά της δήλωσης αυτής. Με την ανακοπή αυτή μπορεί να σωρευθεί και αίτημα αποζημίωσης κατ' άρθρον 985 § 3 ΚΠολΔ. Από την άλλη, ο τρίτος δεν έχει δικαίωμα να προσβάλει το κύρος της κατάσχεσης, παρά μόνο αν το κατασχετήριο δεν περιέχει τα στοιχεία που απαιτούνται ή δεν έχει κοινοποιηθεί στον καθ' ου η εκτέλεση.

Αν η ανακοπή κατά της δήλωσης τρίτου γίνει δεκτή, το δικαστήριο με την απόφασή του υποχρεώνει τον τρίτο να καταβάλει το κατασχεμένο ποσό ή να παραδώσει το κατασχεμένο πράγμα, τηρουμένων των διατάξεων του άρθρου 988 ΚΠολΔ.

Καταφατική δήλωση

35. Αν ο τρίτος δηλώσει ότι η απαίτηση που κατασχέθηκε υπάρχει και είναι επαρκής για να ικανοποιηθεί/-ούν εκείνος/-οι που επέβαλε/-αν την κατάσχεση, ο τρίτος οφείλει, αφού περάσουν οκτώ ημέρες αφότου η κατάσχεση κοινοποιήθηκε στον καθ' ου (ή τριάντα ημέρες, αν είναι κάτοικος εξωτερικού ή αγνώστου διαμονής) να καταβάλει στον καθένα από όσους επέβαλαν την κατάσχεση το αντίστοιχο της κατάσχεσης ποσό. Αν η κατασχεμένη απαίτηση δεν επαρκεί για την ικανοποίηση όλων, τότε ο τρίτος οφείλει να κάνει δημόσια κατάθεση και η διανομή γίνεται από συμβολαιογράφο που ορίζεται, κατόπιν αίτησης όποιου έχει έννομο συμφέρον, από το ειρηνοδίκη του τόπου της εκτέλεσης κατά τη διαδικασία των άρθρων 686 ΚΠολΔ⁵³.

Η διανομή γίνεται σύμφωνα με τα άρθρα 974 επ. ΚΠολΔ, ενώ η προθεσμία του άρθρου 974 § 1 ΚΠολΔ αρχίζει αφότου γνωστοποιηθεί στο συμβολαιογράφο η απόφαση του ειρηνοδίκη που τον διορίζει.

36. Αν ο τρίτος δηλώσει ότι έχει στα χέρια του το κατασχεμένο πράγμα, τότε γίνεται πλειστηριασμός ενώπιον συμβολαιογράφου ο οποίος ορίζεται κατά τον παραπάνω τρόπο. Ο πλειστηριασμός γίνεται σύμφωνα με τα άρθρα 959 επ. ΚΠολΔ, με εφαρμογή και του άρθρου

⁵³ Αν για τον οποιονδήποτε λόγο δεν είναι δυνατό να ορισθεί συμβολαιογράφος του τόπου εκτέλεσης, τότε αρμόδιος για τη διανομή μπορεί να ορισθεί συμβολαιογράφος διορισμένος στην περιφέρεια του συμβολαιογραφικού συλλόγου του τόπου εκτέλεσης ή, αν και αυτό δεν είναι για τον οποιονδήποτε λόγο δυνατό, τότε μπορεί να ορισθεί συμβολαιογράφος διορισμένος στην περιφέρεια του συμβολαιογραφικού συλλόγου της πρωτεύουσας του κράτους.

955 § 2 εδ. β', η προθεσμία του οποίου αρχίζει από του η απόφαση του ειρηνοδίκη που τον διορίζει γνωστοποιηθεί στο συμβολαιογράφο, ο οποίος και ορίζει τον δικαστικό επιμελητή που θα ενεργήσει την εκτέλεση.

Η ΠΛΑΓΙΑΣΤΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ

37. Μια σύντομη, αλλά επαρκής, ανάλυση της δυνατότητας πλαγιαστικής άσκησης δικαιώματος είναι κομβική και απαραίτητη για την εμβάθυνση στο υπό εξέταση ζήτημα για δύο λόγους:

- (α) διότι στην πραγματικότητα η όλη λογική της κατάσχεσης εις χείρας τρίτου είναι ίδια με αυτή της πλαγιαστικής άσκησης δικαιώματος, ο δανειστής που προβαίνει στην κατάσχεση αυτή των άρθρων 982 επ. θα μπορούσε εναλλακτικά (λιγότερο πάντως αποτελεσματικά) να ασκήσει πλαγιαστική αγωγή του άρθρου 72 ΚΠολΔ,
- (β) διότι αποτελεί τη νομιμοποιητική βάση και το θεμέλιο στο οποίο ερείδεται ο όλος θεσμός της κατάσχεσης εις χείρας τετάρτου.

Η νομοθετική ρύθμιση

38. Δημιούργημα του γαλλικού δικαίου («*action oblique*»)⁵⁴, απόρροια του θεσμού του γενικού ενεχύρου των άρθρων 2092 επ. του γαλλικού ΑΚ⁵⁵, η πλαγιαστική αγωγή του άρθρου 72 ΚΠολΔ, αποτελεί πιστή σχεδόν μετάφραση του άρθρου 1166 του γαλλικού ΑΚ⁵⁶.

Ο θεσμός είναι ήδη γνωστός στην Ελλάδα από την ΠολΔικ του 1834 και προβλεπόταν στο άρθρο 1025 § 2, το οποίο είχε επί λέξει ως εξής:

«Πας δανειστής έχει το δικαίωμα ... 2. να εκτελή εν ονόματι του οφειλέτου του όλα τα δικαιώματα αυτού... καθόσον τοιαύται πράξεις δύνανται να συντελέσουν προς εξασφάλισιν, διατήρησιν ή απόλαυσιν των ιδίων αυτού απαιτήσεων»,

το σημερινό δε άρθρο 72 ΚΠολΔ ορίζει ότι:

«Οι δανειστές έχουν δικαίωμα να ζητήσουν δικαστική προστασία ασκώντας τα δικαιώματα του οφειλέτη τους εφόσον εκείνος δεν τα ασκεί, εκτός αν συνδέονται στενά με το πρόσωπό του».

39. Σύμφωνα με τη θέση που κρατεί στην ελληνική δικονομική επιστήμη, ο πλαγιαστικώς ενάγων, ο οποίος στρέφεται κατά του οφειλέτη του αδρανούντος οφειλέτη του, ενεργεί στη δική ως μη δικαιούχος (κατ' εξαίρεσιν νομιμοποιούμενος) διάδικος⁵⁷. Δηλαδή, αν και δεν είναι δικαιούχος του επίδικου ουσιαστικού δικαιώματος - καθώς φορέας του επίδικου δικαιώματος

⁵⁴ Δεληκωστόπουλος/Κοπακάκης, ο.π., σελ. 248 επ. (249)

⁵⁵ Κιτσαράς (2007), Η πλαγιαστική άσκηση δικαιωμάτων, σελ. 5

⁵⁶ Άρθρο 1166 γαλλΑΚ: «...*les créanciers peuvent exercer tous les droits et actions de leur débiteur, à l'exception de ceux qui sont exclusivement attachés à la personne*» (μτφρ. «...οι δανειστές μπορούν να ασκήσουν όλα τα δικαιώματα και τις ενέργειες του οφειλέτη τους, πλην των αυστηρά προσωποπαγών»)

⁵⁷ Κλαμαρή/Κουσουλής/Πανταζόπουλος (2012), Πολιτική Δικονομία, σελ. 339

εξακολουθεί να είναι ο οφειλέτης - ο δανειστής νομιμοποιείται, παράλληλα με τον οφειλέτη του⁵⁸, να ασκήσει την αγωγή του τελευταίου⁵⁹.

Με τον τρόπο αυτό διασφαλίζεται έμμεσα η απαίτηση του δανειστή, αφού το έννομο συμφέρον του⁶⁰ εντοπίζεται στην προσδοκία περιέλευσης του αντικειμένου του αντικειμένου στον υλικό κύκλο δράσης του αδρανούντος⁶¹ οφειλέτη, ώστε να μπορέσει αυτός σε ένα μεταγενέστερο στάδιο να ικανοποιηθεί για τη δική του, έναντι του οφειλέτη, απαίτηση⁶².

40. Πυρήνας του μηχανισμού της πλαγιαστικής αγωγής, που αποτελεί δικονομική «εξαίρεση από τη σχετική ενέργεια κάθε ενοχής»⁶³, είναι κατ' αρχήν η ύπαρξη της ιδιότητας του δανειστή⁶⁴, αλλά και η αδράνεια του οφειλέτη, της οποίας μάλιστα πρέπει να γίνεται επίκληση στο δικόγραφο, επί ποινή αοριστίας της αγωγής⁶⁵.

Η πλαγιαστική άσκηση δικαιώματος και η κατάσχεση εις χείρας τρίτου

41. Όπως γίνεται αντιληπτό, τόσο η πλαγιαστική αγωγή όσο και η κατάσχεση στα χέρια τρίτου διέπονται από την ίδια φιλοσοφία, αποβλέπουν δηλαδή στη διευκόλυνση της ικανοποίησης του δανειστή, με το να θέτουν στη διάθεσή του όλα τα περιουσιακά στοιχεία του οφειλέτη του⁶⁶.

42. Ο δικαιούχος χρηματικής απαίτησης μπορεί, επομένως, αντί για την κατάσχεση στα χέρια τρίτου, να ασκήσει, δυνάμει του άρθρου 72 ΚΠολΔ, αγωγή κατά του τρίτου, οφειλέτη του οφειλέτη του⁶⁷.

43. Η αγωγή όμως αυτή υστερεί έναντι της κατάσχεσης εις χείρας τρίτου⁶⁸, διότι⁶⁹:

- το άρθρο 72 ΚΠολΔ προϋποθέτει αδράνεια του οφειλέτη, ενώ το στοιχείο αυτό δεν απαιτείται όταν πρόκειται για κατάσχεση εις χείρας τρίτου,

⁵⁸ Καλαβρός, Δ 1977.488 επ.

⁵⁹ Δεληκωστόπουλος/Σινανιώτης (2012), ο.π., σελ. 213: «κέκτηται την εξουσίαν προς διεξαγωγήν της συγκεκριμένης δίκης»

⁶⁰ Μητσόπουλος/Κεραμεύς, ΕλΔνη 1983.13

⁶¹ ΑΠ 369/2011 ΝοΒ 2011.2151

⁶² Κεραμεύς (1986), Αστικό Δικονομικό Δίκαιο, σελ. 112

⁶³ Σταθόπουλος (2004), Γενικό Ενοχικό Δίκαιο, σελ. 183

⁶⁴ ΕφΑθ 1589/1999 ΕλΔνη 2000.176

⁶⁵ ΜΠρΘεσ 2005/2016 ΕλΔνη 2016.1702 επ., με παρατ. Πλεύρη

⁶⁶ Γέσιου-Φαλτσή (2018), ο.π., σελ. 24

⁶⁷ Φραγκίστας, Συνέπειαι της πλαγίας αγωγής, ΘΕΜΙΣ 1939(Ν').108

⁶⁸ Ράμμος, Εισηγήσεις 212 σελ. 518 · ΑΠ 204/1966 ΕΕΝ 33.922

⁶⁹ Μπρακατσούλας (1993), ο.π., σελ. 570

- η διαδικασία του άρθρου 72 ΚΠολΔ δεν συνεπάγεται τη στέρηση του οφειλέτη από το δικαίωμα διάθεσης, ενώ στην κατάσχεση εις χείρας τρίτου έχουν ισχύ οι απαγορεύσεις του άρθρου 984 ΚΠολΔ,
- το αίτημα της αγωγής του άρθρου 72 ΚΠολΔ είναι η απόδοση των οφειλομένων στον οφειλέτη του πλαγιαστικώς ενάγοντος, αντίθετα με την κατάσχεση στα χέρια τρίτου, όπου διώκεται η καταβολή στον κατασχόντα δανειστή⁷⁰ και άρα στοχεύει στην άμεση ικανοποίηση του επισπεύδοντος.

Συνεπώς, η κατάσχεση στα χέρια τρίτου αποτελεί ασυγκρίτως δραστικότερη μορφή έννομης προστασίας σε σχέση με την πλαγιαστική αγωγή, γι' αυτό και στην πράξη σε μεγάλο βαθμό την έχει υποκαταστήσει⁷¹.

Η πλαγιαστική άσκηση δικαιώματος και η κατάσχεση εις χείρας τετάρτου

44. Αντίθετα όμως με την πλαγιαστική αγωγή που έχει μειωμένη πρακτική εφαρμογή⁷² έναντι της κατάσχεσης εις χείρας τρίτου, το κατ' αρχήν αργόσυρτο και ατελέσφορο άρθρο 72 ΚΠολΔ είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθεί δραστικά για την εκ μέρους δανειστή του δανειστή κίνηση της διαδικασίας της κατάσχεσης εις χείρας τρίτου⁷³, οπότε και παρουσιάζεται το φαινόμενο της κατάσχεσης εις χείρας τετάρτου, που είναι το κύριο θέμα που μας απασχολεί.

Πράγματι η κατάσχεση εις χείρας τετάρτου θεμελιώνεται ακριβώς στις περί πλαγιαστικής αγωγής διατάξεις του άρθρου 72 ΚΠολΔ, τουλάχιστον σε ό,τι αφορά στην πρώτη από τις δύο κατασχέσεις, δια της οποίας επέρχεται υπέρ του οφειλέτη του δανειστή στέρηση του δικαιώματος της διαθέσεως εκ μέρους του τέταρτου (άρθρο 984 § 1 ΚΠολΔ). Με τη δεύτερη ταυτόχρονη (κλασσική) κατάσχεση εις χείρας τρίτου⁷⁴, ο κατασχών ενεργεί πλέον εξ ιδίου δικαίου για να εξασφαλισθεί έναντι της αφερεγγυότητας του οφειλέτη του, πιθανώς, έναντι των κακόβουλων ενεργειών του οφειλέτη του, αλλά και του οφειλέτη του οφειλέτη του.

⁷⁰ ΜΠρΑθ 3049/1972 ΕΕΝ 39.398

⁷¹ Νίκας (2018), ο.π., σελ. 689, υποσημ. 9 · Βαθρακοκύλης, ο.π., σελ. 27

⁷² Πλεύρης, ΕλΔνη 2016.1704

⁷³ Μπρίνιας, ο.π., σελ. 1247

⁷⁴ Δεληκωστόπουλος/Κοπακάκης, ο.π., σελ. 250

Η ΚΑΤΑΣΧΕΣΗ ΕΙΣ ΧΕΙΡΑΣ ΤΕΤΑΡΤΟΥ

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ

45. Λόγω των δυσμενών οικονομικών συνθηκών της ελληνικής πραγματικότητας, επιχειρείται συχνά εκ μέρους των οφειλετών η μεταβίβαση των περιουσιακών τους στοιχείων σε τρίτα πρόσωπα με νομική αυτοτέλεια και αυτά σε άλλα πρόσωπα με νομική αυτοτέλεια, προκειμένου να αποφευχθεί η δυνατότητα επιβολής κατάσχεσης επ' αυτών από τους αρχικούς δανειστές τους. Όταν πραγματοποιείται καταδολεντική απαλλοτρίωση περιουσιακού στοιχείου, η επιβολή κατασχέσεως καθίσταται απρόσφορη γιατί το αντικείμενο δεν ανήκει στον οφειλέτη, όπως απαιτούν οι περί κατάσχεσης εις χείρας του οφειλέτη ρυθμίσεις, ούτε στον τρίτο, όπως απαιτεί το 982 ΚΠολΔ, ενώ και η επιβολή συντηρητικής κατάσχεσης εμφανίζεται απρόσφορη, καθώς εάν τα κατασχεθέντα δεν ανήκουν στον οφειλέτη, η συντηρητική κατάσχεση είναι άκυρη.

46. Οι διατάξεις των άρθρων 982 επ. ΚΠολΔ ρυθμίζουν μεν την περίπτωση κατά την οποία ο δανειστής επιχειρεί να κατάσχει εις χείρας τρίτου προσώπου τις απαιτήσεις του έναντι του οφειλέτη του, δεν απαντούν όμως ρητώς στο πώς (και αν) ο δανειστής μπορεί να προβεί σε κατάσχεση περιουσιακών στοιχείων τέταρτου (προς αυτόν) προσώπου που έχει την ιδιότητα του οφειλέτη του τρίτου · με απλά λόγια, δεν ρυθμίζεται ρητώς και ειδικώς ο μηχανισμός μέσα από τον οποίο ο δανειστής μπορεί να κατάσχει περιουσιακά αντικείμενα εις χείρας του οφειλέτη του οφειλέτη του, προς ικανοποίηση της απαίτησής του.

Προς την αντιμετώπιση αυτής της κατάστασης, χρήσιμη είναι η δικονομική δυνατότητα της κατάσχεσης εις χείρας τετάρτου.

47. Εκ πρώτης όψεως, ο όρος προβληματίζει⁷⁵. Ερωτάται:

➤ Υπάρχει κατάσχεση εις χείρας τετάρτου;

Κατά κοινή παραδοχή στη θεωρία, η απάντηση είναι κατ' αρχήν καταφατική.

➤ Και αν τετάρτου, γιατί όχι κατάσχεση εις χείρας πέμπτου, έκτου και ούτω καθεξής;

Διότι, αντίθετα με την κατάσχεση εις χείρας τετάρτου που, υπό προϋποθέσεις, είναι διαχρονικά αποδεκτή τόσο από τη θεωρία όσο και από τη νομολογία ως νόμιμος τρόπος άμεσης και λυσιτελούς ικανοποίησης της απαίτησης του δανειστή, κατάσχεση εις χείρας πέμπτου, έκτου κ.λπ. δεν επιτρέπεται⁷⁶.

⁷⁵ Δεληκωστόπουλος/Κοπακάκης, ο.π., σελ. 249

⁷⁶ Γέσιου-Φαλτσή (2018), ο.π., σελ. 36 · Φραγκίστας, Δίκαιον Αναγκαστικής Εκτελέσεως (Παραδόσεις με επιμέλεια Π. Γέσιου-Φαλτσή), σελ. 105

➤ Πώς αυτή λειτουργεί:

Ουσιαστικά δίνει τη δυνατότητα στον δανειστή να ενεργήσει ως μη δικαιούχος διάδικος, επιβάλλοντας πλαγιαστικά την κατάσχεση εις χείρας τρίτου που θα μπορούσε εξ αρχής να πραγματοποιήσει ο οφειλέτης του. Σχηματικά, ο δανειστής Α ασκεί πλαγιαστικά το δικαίωμα του οφειλέτη του (Β) να επιβάλει στα χέρια του τέταρτου (Δ) κατάσχεση της απαίτησης που διατηρεί ο οφειλέτης του οφειλέτη του, δηλαδή ο Γ, εναντίον του (του Δ).

48. Είναι σαφές, όμως, ότι αυτή η πλαγιαστική κατάσχεση από μόνη της δεν αρκεί, αφού πετυχαίνει μεν τη δέσμευση της κατασχεμένης απαίτησης υπέρ του Β, δεν πετυχαίνει όμως την άμεση είσπραξη της απαίτησης από τον πλαγιαστικώς κατασχόντα δανειστή (Α). Γι' αυτό, υποδεικνύεται⁷⁷ η ταυτόχρονη εκ μέρους του Α στα χέρια του Δ ως τρίτου (πια) κατάσχεση της - μέλλουσας να προκύψει από την (πρώτη) κατάσχεση - άμεσης απαίτησης του Β έναντι του Δ.

49. Στην πραγματικότητα πρόκειται για δύο ταυτόχρονες κατασχέσεις εις χείρας τρίτου σε ένα ενδεχομένως κατασχετήριο⁷⁸: μία πρώτη πλαγιαστικώς ασκούμενη κατάσχεση εις χείρας τρίτου και μία δεύτερη, απλή, υπό την αίρεση ότι υπάρχει η πρώτη. Στην πρώτη (τριγωνική σχέση ΒΓΔ), ο κατασχών ενεργεί ως μη δικαιούχος διάδικος, ασκώντας πλαγιαστικά τα δικαιώματα του οφειλέτη του, ενώ στη δεύτερη (τριγωνική σχέση ΑΒΔ), ο κατασχών ενεργεί «εξ ιδίου δικαίου», κατάσχοντας στα χέρια του τρίτου πια γι' αυτόν οφειλέτη του οφειλέτη του την, μέλλουσα να προκύψει από την πρώτη κατάσχεση, απαίτηση. Πρόκειται για μια σύνθετη πράξη μέσα από την οποία ο επισπεύδων δανειστής ενεργεί υπό δύο ιδιότητες: αφενός ως μη δικαιούχος διάδικος και αφετέρου ως δικαιούχος διάδικος. Με τον τρόπο αυτό η αρχική τετραμερής σχέση μετουσιώνεται σε δύο τριμερείς.

50. Η περίπτωση αυτή συνιστά εξαίρεση του τριπρόσωπου της κατάσχεσης εις χείρας τρίτου, αφού παρατηρούμε ότι εμπλέκονται τέσσερα - και όχι τρία - πρόσωπα στην εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 982 επ. ΚΠολΔ.

51. Το ζήτημα δεν εμφανίζεται το πρώτον, δηλαδή μετά την εισαγωγή του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας⁷⁹, ούτε η κατάσχεση εις χείρας τέταρτου αποτελεί μια νεοπαγή ή καινοτόμο νομική κατασκευή⁸⁰, αντιθέτως απασχόλησε τη θεωρία και τη νομολογία και υπό το καθεστώς της προϊσχυσάσης Πολιτικής Δικονομίας. Για αυτό το λόγο είναι σκόπιμη μια

⁷⁷ Μπρίνιας, Δ 3.541 και 542

⁷⁸ Δεληκωστόπουλος/Κοπακάκης, ο.π. σελ. 249

⁷⁹ Καστριώτης (2009), ο.π., σελ. 54

⁸⁰ «όχι και τόσο μοντέρνα» χαρακτηρίζεται από Δεληκωστόπουλο/Κοπακάκη, ο.π., σελ. 249

αναδρομή στο παρελθόν, ώστε να παρακολουθήσουμε με ποιον τρόπο αντιμετωπίστηκε αυτό υπό το προϊσχύσαν καθεστώς.

(α) Πολιτική Δικονομία Maurer 1834

52. Ήδη από τις διατάξεις της ΠολΔικ 1834 (τότε άρθρο 919), αναγνωριζόταν μόνο η κατάσχεση εις χείρας τρίτου και ουδέν αναφερόταν περί της κατάσχεσης εις χείρας τετάρτου.

53. Η αφερεγγυότητα όμως του οφειλέτη και του τρίτου και το εξ αιτίας αυτής αλυσιτελές της κατάσχεσης εις χείρας του οφειλέτη ή του τρίτου, οδήγησαν την πράξη στην εις χείρας τετάρτου κατάσχεση, ως πλαγιαστική, κατά το τότε ισχύον άρθρο 1025 § 2 ΠολΔικ, άσκηση της κατάσχεσης εις χείρας τρίτου. Η πλαγιαστική αυτή άσκηση της κατάσχεσης εις χείρας τρίτου είχε απασχολήσει από πολλών ετών και τη νομολογία, η οποία την έκανε αποδεκτή ως κατάσχεση εις χείρας τρίτου «ενασκουμένην παρά του πιστωτού (Α) ενεργούντος ως υποκαταστάτου και επ' ονόματι του οφειλέτου του (Β)» και προβαίνοντος σε όλες τις διαδικαστικές πράξεις στις οποίες θα προέβαινε ο οφειλέτης - ταυτόχρονα δε και δανειστής - Β, εάν ο ίδιος είχε προβεί στην κατάσχεση του Δ ως τρίτου⁸¹.

Μέσω αυτής και της ταυτόχρονης προσεπίκλησης του ενδιάμεσου οφειλέτη, ταυτόχρονα δε και δανειστή (Β), στις δίκες κατά την εκτέλεση, και ιδίως στη δίκη περί αναγνώρισης της απαίτησης και επικύρωσης της κατάσχεσης (η οποία τότε προβλεπόταν ως υποχρεωτική), έγινε δεκτή η κατ' ευθείαν προς τον κατασχόντα Α, ως ασκούντα τα δικαιώματα του Β, καταβολή εκ μέρους του Δ της κατασχεθείσης απαίτησης⁸².

54. Πράγματι, η κατάσχεση εις χείρας τετάρτου εφαρμοζόταν από τα δικαστήρια⁸³, αν και όχι με μεγάλη συχνότητα. Παρ' όλο που το γράμμα του νόμου (τότε άρθρο 919 ΠολΔικ) έκανε λόγο μόνο για κατάσχεση εις χείρας τρίτου, η νομολογία είχε δεχθεί ότι, δυνάμει του τότε (αντίστοιχου του σημερινού άρθρου 72 ΚΠολΔ) άρθρου 1025 § 2 ΠολΔικ, ο δανειστής, ενασκώντας τα δικαιώματα του οφειλέτη του και τηρώντας όλες τις διατυπώσεις που έπρεπε να τηρήσει αυτός ο τελευταίος, μπορούσε να επιχειρεί αντ' αυτού την κατάσχεση στα χέρια τρίτου

⁸¹ ενδεικτικά ΕφΑθ 1785/1929 ΘΕΜΙΣ ΜΑ', σελ. 638 · ΕφΑθ 529/1914 ΘΕΜΙΣ ΚΓ', σελ. 177 · ΕφΠειρ 24/1939 ΘΕΜΙΣ Ν', σελ. 391

⁸² Μπρίνιας, ο.π., σελ. 1251

⁸³ ΠΠρΑθ 13507/1951 ΘΕΜΙΣ ΞΓ'.856 · ΕφΠειρ 24/1939 ΘΕΜΙΣ Ν'.391 · 107/1935 ΕφΛαρ ΘΕΜΙΣ 1936(ΜΖ').409 · ΕφΑθ 1785/1929 ΘΕΜΙΣ ΜΑ'.638 · ΕφΑθ 1780/1929 ΘΕΜΙΣ ΜΑ'.638 · Δικαστήριο Αλεξάνδρειας 126/1926 ΘΕΜΙΣ ΛΗ'.715 · ΕφΑθ 529/1914 ΘΕΜΙΣ ΚΓ'.177 · ΕφΑ 223/1909 ΘΕΜΙΣ ΚΒ.230 · ΕφΠειρ 175/1908 ΘΕΜΙΣ ΚΑ'.235 · ΑΠ 335/1908 ΘΕΜΙΣ ΚΑ'(1910-11).132 · ΑΠ 392/1905 ΘΕΜΙΣ ΙΖ' (1906-07).441

(δηλαδή σε σχέση με τον ίδιο στα χέρια τετάρτου)⁸⁴. Αναγνωρίστηκε έτσι στην πράξη η κατάσχεση στα χέρια τετάρτου, η οποία, κατά νομική ακριβολογία, ήταν η πλαγιαστική άσκηση του δικαιώματος επιβολής της κατάσχεσης στα χέρια τρίτου⁸⁵.

55. Γινόταν στην πραγματικότητα δεκτό ότι αυτό το οποίο μπορούσε να κάνει ο στο ανωτέρω παράδειγμα Β, ο οποίος είχε δικαίωμα να επιβάλει κατάσχεση εις χείρας του Δ ως τρίτου, το ίδιο μπορούσε να πράξει και ο Α ως δανειστής του Β, κατ' εφαρμογήν της διάταξης του άρθρου 1025 § 2 ΠολΔικ⁸⁶. Στην περίπτωση αυτή, όμως, ήταν υποχρεωμένος να προσεπικαλέσει στη δίκη, πλην του κυρίως οφειλέτη του, και τον τρίτο (οφειλέτη αυτού) για τη νομιμοποίησή του⁸⁷.

(β) Ισχύον Δίκαιο

56. Το ερώτημα που ανακύπτει τώρα είναι αν μπορεί, υπό τον ΚΠολΔ, να θεωρηθεί έγκυρη η αναγκαστική κατάσχεση εις χείρας τετάρτου και, αν ναι, ποια μπορεί να είναι η λειτουργία της και ποια η χρησιμότητά της. Μολονότι η νομολογία υπό τον ΚΠολΔ δεν χρειάστηκε έως τώρα να ασχοληθεί συχνά με την αναγκαστική κατάσχεση εις χείρας τετάρτου - φαινόμενο που πρέπει προφανώς να αποδοθεί στη σπανιότητα της προσφυγής σ' αυτήν, εξαιτίας της πολυπλοκότητας των εννόμων σχέσεων που αυτή δημιουργεί⁸⁸ - δεν αποκλείεται το ζήτημα να εμφανισθεί όλο και πιο συχνά στην πράξη. Και αυτό γιατί και μετά την εισαγωγή του ΚΠολΔ, το ίδιο ακριβώς

⁸⁴ ενδεικτικά, η απόφαση 107/1935 ΕφΛαρ [ΘΕΜΙΣ 1936(ΜΖ').409] αναφέρει ότι: «... ο δανειστής δύναται να ενεργήσει κατάσχεσιν εις χείρας του οφειλέτου του τρίτου ως τετάρτου, δυνάμει της διατάξεως του άρθρου 1025 § 2 ΠολΔικ, ως ενασκόν εν ονόματι του οφειλέτου του, μεθ' ου ταυτίζεται, θεωρούμενος, ως ενάγων, εν και το αυτό πρόσωπον, όλα τα δικαιώματα αυτού, μεταξύ των οποίων αναμφισβητήτως περιλαμβάνεται και η λήψις οιουδήποτε συντηρητικού μέτρου (ως και η προκειμένη κατάσχεσις), τείνοντος εις την περιφρούρησιν των δικαιωμάτων του...»]

⁸⁵ Κριτική ασκήθηκε από Μπρίνια (Δ 3(1972).542), όπου αναφερόμενος στις αποφάσεις των δικαστηρίων που ασχολήθηκαν με το θέμα, ανέφερε ότι από τη νομολογία δεν παρέχονταν επαρκής αιτιολογία ως προς τη δυνατότητα είσπραξης της κατασχεθείσης απαίτησης απ' ευθείας εκ μέρους του κατασχόντος Α χωρίς την παρεμβολή του Β, δοθέντος ότι η εκ μέρους του δανειστή πλαγιαστική άσκηση των δικαιωμάτων του οφειλέτη του (άρθρο 1025 § 2 ΠολΔικ) δεν είχε ως αίτημα, ούτε ήταν δυνατόν να καταλήξει, στην απ' ευθείας προς τον δανειστή καταβολή. Αυτό, κατά τον ίδιο, αποτελεί τη μεγαλύτερη δυσχέρεια που αντιμετωπίζει η δια της κατάσχεσης εις χείρας τετάρτου ικανοποίηση του κατασχόντος δανειστή και τόνιζε ότι επιβάλλεται να ανευρεθεί τρόπος νομιμοποίησης του κατασχόντος δανειστή για την απ' ευθείας και χωρίς την παρεμβολή του Β είσπραξη του κατασχεθέντος ποσού.

⁸⁶ Αποστολόπουλος (1966), Ο Πρόεδρος Πρωτοδικών, Έκδ. ΣΤ', σελ. 439 · Παπαδόπουλος, Εκτέλεσις, σελ. 294 · Κιτσικόπουλος (1953), άρθρον 919, σελ. 8332 επ. · Φραγκίστας ΘΕΜΙΣ Ν', σελ. 108

⁸⁷ Υπό το ισχύον δίκαιο, για τον πλαγιαστικώς ενάγοντα, θέμα προσεπικλήσης δεν τίθεται πλέον, δεδομένου ότι πλέον δεν απαντάται διάταξη σαν αυτή του άρθρου 69 της ΠολΔικ 1834 που επέβαλλε την προσεπικλήση του υπόχρεου προς νομιμοποίηση, χωρίς να αποκλείεται όμως από το ισχύον δίκαιο η ανακοίνωση της δίκης προς αυτόν, ως εκτός αυτής οφειλέτη (Δεληκωστόπουλος/Σινανιώτης, υπ' άρθρ. 73 παρ. 11, αριθμ. 13 · Μπέης, ΠολΔικ, υπ' αριθ. 72 αριθ. 13, σελ. 396 · Μητσόπουλος Η πλαγιαστική αγωγή, Αρμ 1982.256 σημ. 19 · ΜΠρΕυρ 46/1971 Δ 3.297) Εάν ο συνεπεία της ανακοίνωσης αυτής παρεμβαίνων στη δίκη ομολογήσει ότι δεν υφίσταται το δικαίωμά του, το οποίο ασκεί ο δανειστής, τότε κατά τίνα άποψη (Φραγκίστας ΘΕΜΙΣ Ν, σελ. 108) βλέπεται ο ενάγων, ενώ κατά άλλη (Σταυρόπουλος, ΕρμΚΠολΔ, υπ' άρθρ. 73, § 6α') ουδόλως βλέπεται. Κατά τρίτη άποψη (Μπέης, ΠολΔικ, υπ' άρθρον 72, αριθ. 12, σελ. 396), αν οι διάδικοι προτείνουν αντιφατικούς ισχυρισμούς, τότε το δικαστήριο προβαίνει ελεύθερα στην εκτίμηση της επιρροής τους στη διαδικασία.

⁸⁸ Γέσιου-Φαλτσή (2018), ο.π., σελ. 36

πρόβλημα - δηλαδή η αφερεγγυότητα ή η «απορία» του οφειλέτη αλλά και του τρίτου - είναι υπαρκτό υπό τα ίδια δεδομένα, ιδίως δε στη σημερινή εποχή, εν όψει της οικονομικής κρίσης, οπότε πρέπει να εφευρεθούν ή να εφαρμοσθούν λύσεις που να εξασφαλίζουν τον δανειστή από κακόβουλες ενέργειες των οφειλετών του και των οφειλετών αυτών.

57. Η θεμελίωση της κατάσχεσης εις χείρας τετάρτου υπό την ισχύ του παρόντος ΚΠολΔ, αντιμετωπίζει δυσχέρειες, αφού η άμεση μεταφορά των λύσεων του προηγούμενου δικαίου δεν είναι εφικτή.

58. Κατ' αρχήν, δεν είναι εξ αρχής δεδομένη η δυνατότητα της πλαγιαστικής άσκησης της κατάσχεσης εις χείρας τρίτου βάσει της διατύπωσης του άρθρου 72 ΚΠολΔ, σε σχέση με το προϊσχύον άρθρο 1025 § 2 ΠολΔικ.

Ειδικότερα, το άρθρο 1025 § 2 της ΠολΔικ Maurer είχε ως εξής:

«Πας δανειστής έχει το δικαίωμα ... 2. να εκτελή εν ονόματι του οφειλέτου του όλα τα δικαιώματα αυτού... καθόσον τοιαύται πράξεις δύναται να συντελέσουν προς εξασφάλισιν, διατήρησιν ή απόλαυσιν των ιδίων αυτού απαιτήσεων»,

ενώ το σημερινό άρθρο 72 ΚΠολΔ έχει ως εξής:

«Οι δανειστές έχουν δικαίωμα να ζητήσουν δικαστική προστασία ασκώντας τα δικαιώματα του οφειλέτη τους εφόσον εκείνος δεν τα ασκεί, εκτός αν συνδέονται στενά με το πρόσωπό του».

59. Επιπλέον, η υπό το προηγούμενο δικονομικό καθεστώς πλαγιαστική άσκηση των δικαιωμάτων του οφειλέτη του προαναφερθέντος άρθρου 1025 § 2 ΠολΔικ, εντασσόταν στο βιβλίο περί προφυλακτικών μέτρων. Ο Εισηγητής του κεφαλαίου περί ασφαλιστικών μέτρων του ΚΠολΔ επεσήμανε ότι το θέμα αυτό αποτελεί ύλη του ουσιαστικού δικαίου και ότι η θέση της διάταξης αυτής βρίσκεται στο περί διαδίκων κεφάλαιο⁸⁹. Την πρόταση αυτή αποδέχθηκε η Συντακτική Επιτροπή και έτσι τέθηκε το αντίστοιχο άρθρο 76 του Σχεδίου, το οποίο παρέμεινε σχεδόν ανέπαφο κατά την αναθεώρηση και διατηρήθηκε στο κείμενο του σημερινού άρθρου 72 ΚΠολΔ.

60. Τέλος, δεν είναι εξ υπαρχής αυτονόητη η απ' ευθείας ικανοποίηση του πλαγιαστικά κατασχόντος δανειστή μέσω της δυνατότητας αυτής.

⁸⁹ ΣχΠολΔικ VIII, σελ. 183 - 187

Αναλυτικότερα / Οι δυσχέρειες

❖ 1^ο ζήτημα

61. Προκύπτουν ενδοιασμοί από το γράμμα του άρθρου 72 ΚΠολΔ, το οποίο νομιμοποιεί μεν το δανειστή στην πλαγιαστική ενέργεια, αναφέρεται όμως σε δικαίωμα του δανειστή να ζητήσει «δικαστική προστασία» και δεν αναγράφει ενάσκηση όλων των δικαιωμάτων και ευχερειών του οφειλέτη, όπως διελάμβανε το άρθρο 1025 § 2 ΠολΔικ. Η αξίωση, όμως, περί παροχής έννομης προστασίας που ικανοποιείται μέσω της κατάσχεσης εις χείρας τρίτου δεν τίθεται υπό τη δικαιοδοτική κρίση κάποιου δικαστηρίου, εν προκειμένω δηλαδή δεν παρέχεται έννομη προστασία από δικαστήριο. Άρα πρέπει να απαντηθεί το αν η συγκεκριμένη (εξωδικαστική) παροχή έννομης προστασίας που πετυχαίνει η κατάσχεση εις χείρας τρίτου μπορεί εννοιολογικά να υπαχθεί στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 72 ΚΠολΔ ή αν το τελευταίο καλύπτει μόνο περιπτώσεις παροχής έννομης προστασίας ενώπιον των δικαστηρίων.

62. Η στενή ερμηνεία του άρθρου 72 ΚΠολΔ έρχεται σε αντίθεση προς το σκοπό και τη φύση της αναγκαστικής εκτέλεσης, ταυτόχρονα δε δεν ενισχύεται δια της ιστορικής ερμηνείας⁹⁰. Παρ' ότι δεν σώζονται τα πρακτικά της συνεδρίασης της 4ης Μαΐου 1951, οπότε καταστρώθηκε η σχετική διάταξη του άρθρου 72 ΚΠολΔ, γίνεται ερμηνευτικώς δεκτό ότι δεν προκύπτει ότι οι συντάκτες του Κώδικα θέλησαν, δια της εν μέρει διαφορετικής γραμματικής διατύπωσης του κανόνα, να προσδώσουν σε αυτόν διαφορετική έννοια από αυτή που είχε υπό την ισχύ της ΠολΔικ και έτσι να μεταβάλουν τα υπό το προΐσχύσαν δικονομικό καθεστώς νομολογηθέντα.

63. Η αναγκαστική εκτέλεση αποτελεί μορφή παροχής έννομης προστασίας, παράλληλα με τις δύο άλλες μορφές⁹¹. Οι γενικοί κανόνες δε της διαγνωστικής δίκης έχουν ανάλογη, ή μάλλον κατάλληλη, εφαρμογή και κατά την αναγκαστική εκτέλεση. Εφόσον, μάλιστα, δεχόμαστε ότι και το άρθρο 72 ΚΠολΔ νομιμοποιεί τον δανειστή προς άσκηση αγωγής ως μη δικαιούχο διάδικο⁹², δεν είναι δυνατό να μη μεταφέρουμε τη διάταξη αυτή και στο πεδίο της αναγκαστικής εκτέλεσης⁹³.

64. Κατά την - ορθή - ερμηνεία αυτή λοιπόν, ως άσκηση δικαιώματος υπό την έννοια του άρθρου 72 ΚΠολΔ πρέπει να νοηθεί τόσο η δικαστική όσο και η εξώδικη. Και εν πάση περιπτώσει, μπορεί μεν να μην είναι δυνατή η ευθεία, αλλά πάντως δεν πρέπει να αποκλεισθεί

⁹⁰ Μπρίνιας, ο.π., σελ. 1252

⁹¹ Μορφές έννομης προστασίας είναι η έκδοση απόφασης (διαγνωστική διαδικασία), η λήψη ασφαλιστικών ή συντηρητικών ή προσωρινών μέτρων και η δυνατότητα επιβολής μέσω αναγκαστικής εκτέλεσης

⁹² Σινανιώτης (1965), Η νομιμοποίηση των διαδίκων εν τη πολιτική δίκη, § 18, σελ. 231 επ.

⁹³ ΜΠρΕυρ 46/1971 Δ 1972.297

⁹⁴«η ανάλογος ή μάλλον κατάλληλος εφαρμογή του εν λόγω άρθρου 72 και εν τη αναγκαστική εκτελέσει»⁹⁵.

65. Από όλα τα παραπάνω και θεωρώντας ενδεδειγμένη την ευρεία ερμηνεία του άρθρου 72 ΚΠολΔ, ευλόγως αποδέχεται η θεωρία⁹⁶ ότι τα εκ του γράμματος του άρθρου 72 ΚΠολΔ εμπόδια είναι δυνατόν και πρέπει να υπερπηδηθούν, με τρόπο ώστε, σχηματικά, να παρέχεται η ευχέρεια στον Α, ασκώντας πλαγιαστικώς τα δικαιώματα του οφειλέτη του (Β) που τυγχάνει δανειστής του Γ, να κατάσχει στα χέρια του Δ το από αυτόν (τον Δ) οφειλόμενο στον Γ ποσό⁹⁷.

66. Γίνεται ακόμη δεκτό⁹⁸ ότι εκείνος που ασκεί πλαγιαστικά το δικαίωμα του οφειλέτη του για την επιβολή κατάσχεσης στα χέρια τρίτου, δικαιούται να λάβει το απόγραφο του υπέρ του οφειλέτη τίτλου, όπως και να κοινοποιήσει, αντί αυτού την επιταγή προς πληρωμή. Η νομολογία, πάντως, δεν βρέθηκε στην ανάγκη να ασχοληθεί συχνά με το ζήτημα αυτό⁹⁹. Καταφατική απάντηση, πάντως έδωσε η απόφαση ΜΠρΕυρ 46/1971¹⁰⁰, η οποία όμως ασχολήθηκε με συντηρητική κατάσχεση στα χέρια τετάρτου βάσει διαταγής πληρωμής και όχι με επιβολή αναγκαστικής κατάσχεσης.

67. Σε συνέπεια προς τα ανωτέρω, μπορεί με ασφάλεια να λεχθεί ότι και μετά την εισαγωγή του ΚΠολΔ, ο δανειστής νομιμοποιείται, δυνάμει του άρθρου 72, καίτοι μη δικαιούχος έναντι του τρίτου, να επιβάλει κατάσχεση εις χείρας τετάρτου, δηλαδή να ασκήσει πλαγιαστικώς για τον οφειλέτη του κατάσχεση εις χείρας τρίτου.

❖ 2^ο ζήτημα

68. Παρά το ότι, σύμφωνα με τα όσα προεκτέθηκαν, τόσο από τη θεωρία όσο και από τη νομολογία, γίνεται, όπως και παλιότερα γινόταν, δεκτό ότι ο δανειστής νομιμοποιείται στην πλαγιαστική άσκηση της κατάσχεσης εις χείρας τρίτου, η τελευταία εμφανίζει δυσχέρειες όσον αφορά στην ικανοποίηση της απαίτησης του κατασχόντος. Αμφισβητείται λοιπόν, και πρέπει να διευκρινισθεί, αν, μέσω του άρθρου 72 ΚΠολΔ, είναι εφικτή η άμεση, από τον δανειστή που επιβάλλει πλαγιαστικά την κατάσχεση, είσπραξη της απαίτησης, συνέπεια στην οποία κανονικά καταλήγει η αναγκαστική κατάσχεση στα χέρια τρίτου.

⁹⁴ Καστριώτης (2009), ο.π., σελ. 55

⁹⁵ Μπρίνιας (1972), Τόμος III, § 443, σελ. 1007

⁹⁶ Έτσι και στο γαλλικό δίκαιο (*Perrot/Thery*, αρ. 251)

⁹⁷ ΑΠ 836/1989 ΕλΔνη 1990.1250

⁹⁸ Μπρίνιας, ο.π., σελ. 1255

⁹⁹ Γέσιου-Φαλτσή (2018), ο.π., σελ. 37

¹⁰⁰ Δ 1972.297

Σχηματικά, δηλαδή, αμφισβητείται αν ο Α έχει απ' ευθείας δικαίωμα είσπραξης της χρηματικής απαίτησης που αποκτά λόγω της πρώτης (πλαγιαστικής) κατάσχεσης, ο οφειλέτης του (Β) έναντι του Δ.

69. Ως γνωστόν, η δομή της πλαγιαστικής αγωγής δεν επιτρέπει στο δανειστή που ασκεί κατ' άρθρον 72 ΚΠολΔ τα δικαιώματα του οφειλέτη του να εισπράξει αμέσως το ποσό που αναλογεί στην απαίτησή του. Και αυτό διότι το αίτημα της πλαγιαστικής αγωγής είναι να γίνει η καταβολή στον οφειλέτη (τα δικαιώματα του οποίου ασκούνται με αυτήν) και όχι στον ενάγοντα δανειστή¹⁰¹. Αντίστοιχα, με καμία ερμηνευτική προσέγγιση δεν θα ήταν δυνατόν το άρθρο 72 ΚΠολΔ, βάσει του οποίου ενεργεί ο δανειστής, να παράσχει σε αυτόν δικαίωμα είσπραξης της κατασχεθείσης απαίτησης του τρίτου κατά του τέταρτου από τον πλαγιαστικώς κατασχόντα δανειστή¹⁰², όπως ακριβώς η βάση του άρθρου 72 ΚΠολΔ άσκηση αγωγής δεν οδηγεί σε καταδίκη και καταβολή προς τον Α.

70. Στην απλή δε περίπτωση της κατάσχεσης εις χείρας τρίτου, δια της παρόδου της κατ' άρθρον 988 ΚΠολΔ προθεσμίας, επέρχεται νόμιμη μεταβίβαση προς τον κατασχόντα δανειστή της απαίτησης του οφειλέτη του έναντι του τρίτου. Αποσαφηνίζεται, λοιπόν, ότι η αναγκαστική εκχώρηση της κατασχόμενης απαίτησης θα επέλθει στο πρόσωπο του δανειστή του τέταρτου, δηλαδή του - στο αρχικό παράδειγμα - Β και όχι στο πρόσωπο του κατασχόντος, έστω και αν αυτός είναι που κίνησε τη διαδικασία. Δεν παύει να την κίνησε για λογαριασμό του οφειλέτη του, ως μη δικαιούχος διάδικος. Ως εκ τούτου, ο τέταρτος, εις χείρας του οποίου επιβάλλεται η κατάσχεση, καθίσταται οφειλέτης του Β και όχι του Α. Σε περίπτωση δε κατάσχεσης κινητών πραγμάτων εις χείρας του Δ, επακολουθούντος πλειστηριασμού (άρθρο 988 § 2), ο υπάλληλος επί του πλειστηριασμού υποχρεούται να κατατάξει τον Β και όχι τον Α¹⁰³.

71. Επομένως, ο Α, δια της κατάσχεσης εις χείρας του Δ, θα πετύχει μεν τον στόχο του, δεν θα μπορέσει όμως να ενθυλακώσει το κατασχεθέν ποσό. Αυτό σημαίνει ότι ο κατασχών Α δεν δικαιούται στην άνευ παρεμβολής του Β είσπραξη της κατασχεθείσης απαίτησης, επαφιέμενος με τον τρόπο αυτό στις αλτρουιστικές διαθέσεις του τελευταίου¹⁰⁴. Μόνο νέα κατάσχεση εις χείρας του τρίτου Δ¹⁰⁵, που απέκτησε την ιδιότητα του οφειλέτη του Β είναι ικανή να οδηγήσει στην απ' ευθείας ικανοποίηση του Α, ενώ προηγουμένως ή και παραλλήλως, ο Β θα μπορεί να

¹⁰¹ Μπέης (1973) Πολιτική Δικονομία, Ια', άρθρο 72, σελ. 395

¹⁰² Μπρίνιας, Δ 1972.541 (542)

¹⁰³ Μπρίνιας, Δ 1972.300 επ. (301)

¹⁰⁴ Καστριώτης (2009), ο.π., σελ. 57

¹⁰⁵ ή του υπαλλήλου του πλειστηριασμού σε περίπτωση κατάσχεσης κινητού πράγματος

διαθέσει τόσο την έναντι του Γ απαίτησή του, όσο και τη - μέλλουσα να προκύψει δια της κατάσχεσης - έναντι του Δ απαίτησή του. Και αυτό διότι η από τον δανειστή Α εις χείρας του τέταρτου Δ (πλαγιαστική) κατάσχεση, κωλύει (άρθρο 984 ΚΠολΔ) μόνο τη διάθεση της απαίτησης του Γ προς τον Δ, όχι όμως και τη διάθεση της απαίτησης του Β προς τον Γ ή της μέλλουσας απαίτησης του Β προς τον Δ. Δεν αποκλείεται δε, η διάθεση αυτή να λάβει χώρα αμέσως μετά την (πρώτη πλαγιαστική) επιβολή της κατάσχεσης εις χείρας του Δ, αφού η εφαρμογή του άρθρου 72 ΚΠολΔ δεν μεταβιβάζει στον δανειστή Α την απαίτηση αυτή του Β. Υφίσταται λοιπόν το ενδεχόμενο η κατάσχεση του Α να πέσει στο κενό¹⁰⁶.

72. Εν όψει των εκτεθεισών δυσχερειών, δημιουργήθηκε το θέμα της ανάγκης παροχής στον κατασχόντα της δυνατότητας είσπραξης των απαιτήσεων του απ' ευθείας από τον Δ. Η λύση που υποδείχθηκε¹⁰⁷ για την αντιμετώπιση του κενού αυτού συνίσταται στην επιβολή διπλής κατάσχεσης. Πρόκειται για μια νομική κατασκευή, κατά την οποία ο κατασχών, προκειμένου να εισπράξει την κατασχεθείσα απαίτηση απ' ευθείας από τον Δ εις χείρας του οποίου έγινε η κατάσχεση, χωρίς δηλαδή την παρεμβολή του οφειλέτη του (Β), δεν αρκεί να προβεί στην πλαγιαστική άσκηση της κατάσχεσης εις χείρας τρίτου, δηλαδή στην αποκαλούμενη κατάσχεση εις χείρας τετάρτου. Απαιτείται να επιβάλει και μια εξ ιδίου δικαίου κατάσχεση στα χέρια του Δ, ως τρίτου, της μέλλουσας να προκύψει από την (πρώτη) κατάσχεση της απαίτησης του Β έναντι του Δ.

73. Ειδικότερα¹⁰⁸, η πρώτη (πλαγιαστική) κατάσχεση δημιουργεί υποχρέωση του Δ, δηλαδή του τρίτου ως προς τον Β, να του καταβάλει, βάσει του άρθρου 988 ΚΠολΔ. Με τον τρόπο αυτό δημιουργείται μία καινούργια άμεση έννομη σχέση μεταξύ Β και Δ, η οποία πριν την επιβολή της (πρώτης) πλαγιαστικής κατάσχεσης δεν υπήρχε. Σε αυτή πλέον τη σχέση ο Δ είναι απευθείας οφειλέτης - και όχι τρίτος - ως προς τον Β. Γίνεται έτσι τρίτος - και όχι τέταρτος - για τον Α. Συνεπώς, ο Α μπορεί να προβεί σε δεύτερη ταυτόχρονη κατάσχεση εις χείρας τρίτου, ενεργώντας αυτή τη φορά στο όνομά του και όχι πλαγιαστικά. Στη δεύτερη αυτή κατάσχεση που κινεί ο Α, ο τελευταίος κατάσχει στα χέρια του Δ την απαίτηση που απέκτησε προηγουμένως εναντίον του, κατά τα αμέσως ανωτέρω, ο Β. Δεδομένου δε, ότι, όπως αναλύεται παρακάτω¹⁰⁹, αντικείμενο της κατάσχεσης εις χείρας τρίτου μπορεί να είναι και απλώς ενδεχόμενη απαίτηση, η επιβολή της δεύτερης αυτής κατάσχεσης είναι απόλυτα επιτρεπόμενη

¹⁰⁶ Καστριώτης (2009), ο.π., σελ. 57

¹⁰⁷ Αντίστοιχη λύση δόθηκε και στο γαλλικό δίκαιο (βλ. *Perrot/Thery*, αρ. 351, όπου και το σχετικό σχήμα).

¹⁰⁸ Δεληκωστόπουλος/Κοπακάκης, ο.π., σελ. 252

¹⁰⁹ (βλ. § 108 της παρούσης)

κατάσχεση εις χείρας τρίτου και δεν συναντά κανένα κώλυμα. Πρόκειται δηλαδή για μια κλασική περίπτωση κατάσχεσης εις χείρας τρίτου με αντικείμενο μέλλουσα απαίτηση.

Τόσο η (πρώτη) κατάσχεση εις χείρας τετάρτου, όσο και η (δεύτερη) κατάσχεση εις χείρας τρίτου, δεν αποκλείεται να γίνουν με το ίδιο κατασχετήριο¹¹⁰.

74. Με άλλα λόγια, η επιλογή της κατάσχεσης εις χείρας τετάρτου μπορεί να είναι αποτελεσματική και να έχει πρακτικό νόημα για τον κατασχόντα μόνο εφόσον αυτός δεν περιοριστεί μόνο στην πλαγιαστική άσκηση του δικαιώματος του οφειλέτη του, αλλά προχωρήσει στην ταυτόχρονη επιβολή δύο κατασχεσεων στα χέρια τρίτου:

- αφενός μεν ο δανειστής (Α) θα εμφανισθεί ως ενασκόν τα δικαιώματα του οφειλέτη του (Β) και με τη συνδρομή του άρθρου 72 ΚΠολΔ θα κατάσχει την απαίτηση του Γ προς τον Δ,
- αφετέρου δε δια των άρθρων 982 επ. ΚΠολΔ και με το ίδιο κατασχετήριο θα επιβάλει συγχρόνως κατάσχεση στα χέρια του Δ της μέλλουσας εναντίον του απαίτησης του Β, η οποία θα προκύψει δια της επιτυχούς έκβασης της (πρώτης) κατάσχεσης εις χείρας τετάρτου. Εμφανίζονται έτσι συγχρόνως δύο τριγωνικές σχέσεις¹¹¹:
 - η πρώτη μεταξύ Β-Γ-Δ, την οποία κινεί ο Α κατ' εφαρμογήν του άρθρου 72 ΚΠολΔ και
 - η δεύτερη Α-Β-Δ, την οποία κινεί ο Α εξ ιδίου δικαίου.

75. Μόνο με τον τρόπο αυτό ο κατασχών δανειστής μπορεί να επιτύχει τη δυνατότητα άμεσης είσπραξης από τον τέταρτο, χωρίς την παρεμβολή του οφειλέτη του, αφού μόνο έτσι μπορεί ο τέταρτος να συνδεθεί απ' ευθείας με τον κατασχόντα δανειστή, προς τον οποίο, σε περίπτωση ευδοκίμησης της πρώτης (πλαγιαστικής) κατάσχεσης, θα υποχρεούται να καταβάλει την κατασχεθείσα απαίτηση ή να παραδώσει το κατασχεθέν πράγμα, δυνάμει της δεύτερης απλής - εξ ιδίου δικαίου - κατάσχεσης εις χείρας τρίτου.

Η λύση αυτή εξασφαλίζει τον Α από την αφερεγγυότητα των Β και Γ, αλλά και από τυχόν κακόβουλες ενέργειες των Β, Γ και Δ.

❖ 2^ο ζήτημα

76. Τέλος, μια ακόμη διαφορά που εντοπίζεται ανάμεσα στην κατάσχεση εις χείρας τετάρτου του παρελθόντος (που την εισήγαγε) και του σήμερα (που σπάνια ακολουθείται)

¹¹⁰ Δεληκωστόπουλος/Κοπακάκης, ο.π., σελ. 249

¹¹¹ Μπρίνιας, ο.π., σελ. 1255

έγκειται στο γεγονός ότι, υπό την ισχύ της ΠολΔικ Maurer, μετά την επιβολή της κατάσχεσης εις χείρας τρίτου, επιβαλλόταν η δικαστική αναγνώριση και επικύρωση της απαίτησης και της κατάσχεσης. Το ίδιο φυσικά συνέβαινε αναλόγως και στις περιπτώσεις που εφαρμόστηκε κατάσχεση εις χείρας τετάρτου. Στις δίκες αυτές, λοιπόν, και σε όσες περιπτώσεις κατάσχεσης εις χείρας τετάρτου αντιμετώπισε η νομολογία, θεωρήθηκε υποχρεωτική η εκ μέρους του κατασχόντος δανειστή (Α), προς το σκοπό της νομιμοποίησής του, η προσεπίκληση του οφειλέτη (Β).

77. Κάτι τέτοιο πλέον προφανώς δεν απαιτείται ούτε προβλέπεται, αφού, υπό την ισχύ του ΚΠολΔ, έτσι κι αλλιώς, δεν ακολουθείται δίκη για την επικύρωση της απαίτησης και της κατάσχεσης¹¹².

78. Συνεπώς, αν η διαδικασία προχωρήσει ομαλά, χωρίς αντιρρήσεις και ενστάσεις από τα εμπλεκόμενα μέρη, η κατάσχεση εις χείρας τετάρτου θα ολοκληρωθεί και ο κατασχών δανειστής θα καταλήξει να ικανοποιείται από τα περιουσιακά στοιχεία του Δ, χωρίς σε κανένα σημείο να μεσολαβήσει δικαστική παρέμβαση.

ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ

79. Προσπαθώντας να δώσουμε έναν ορισμό του όρου, μπορούμε μόνο περιγραφικά να πούμε ότι, όπως αναλυτικά αναπτύχθηκε παραπάνω, για «κατάσχεση εις χείρας τετάρτου» γίνεται λόγος όταν ο δανειστής επιχειρεί την κατάσχεση στα χέρια τρίτου που θα μπορούσε να διενεργήσει ο οφειλέτης του και η οποία - καθώς διενεργείται από τον δανειστή στη θέση του οφειλέτη του - καταλήγει να γίνει στα χέρια τετάρτου¹¹³.

ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

80. Όπως προελέχθη, η κατάσχεση εις χείρας τρίτου μετουσιώνει μια αρχικώς τετραμερή σχέση σε δύο τριμερείς, οι οποίες λειτουργούν ξεχωριστά και οι οποίες, όπως είναι αναμενόμενο και λογικό, ακολουθούν τις επιταγές και τις απαγορεύσεις που ορίζονται για την κατάσχεση εις χείρας τρίτου, με την κατάλληλη φυσικά διαμόρφωση, ώστε αυτές να «χωρούν» στα όρια του ενδιαφέροντος την παρούσα θεσμού.

¹¹² Έχει υποστηριχθεί, πάντως (Μπρίνιας, ο.π.), ότι είναι σκόπιμη η ανακοίνωση κατ' άρθρον 91 ΚΠολΔ, διάταξη όμως η οποία προϋποθέτει ύπαρξη δίκης και όχι απλή κοινοποίηση κατασχετηρίου, όπως εν προκειμένω. Η ανακοίνωση, πάντως, υποστηρίζεται ότι ενδείκνυται σε κάθε περίπτωση όταν εκδικάζεται αίτηση για τη διάταξη του σχετικού ασφαλιστικού μέτρου (πρβλ. και ΜΠρΕυρ 46/1971 Δ 1972.297), κατ' άρθρον 707 ΚΠολΔ. Αντίθετα Δεληκωστόπουλος/Κοπακάκης, ο.π., σελ. 251

¹¹³ Γέσιου-Φαλτσή (2018), ο.π., σελ. 35

81. Εν πρώτοις, λοιπόν, πριν προσδιορίσουμε τη θέση του τρίτου (δηλαδή ουσιαστικά του τέταρτου) στην κατάσχεση εις χείρας τετάρτου και το πώς η παρουσία αυτού του προσώπου αλλοιώνει ή παραλλάσσει τη θέση των λοιπών προσώπων, πρέπει να ξεκαθαριστεί το τοπίο ως προς τα πρόσωπα της διαδικασίας στην απλή κατάσχεση εις χείρας τρίτου, τα οποία ούτως ή άλλως μετέχουν και της διαδικασίας της κατάσχεσης εις χείρας τετάρτου υπό τα ίδια, προσαρμοσμένα όμως στη νέα κατάσταση, δεδομένα.

Κατάσχεση εις χείρας τρίτου

82. Με την κατάσχεση στα χέρια τρίτου, στην απλή μορφή της, διαμορφώνεται μια τριμερής δικονομική έννομη σχέση, αφού, για να λειτουργήσει, προϋποτίθεται συμμετοχή σε αυτή τριών προσώπων: του επισπεύδοντος δανειστή, του καθ' ου η εκτέλεση οφειλέτη και του τρίτου. Η τριτοπρόσωπη αυτή εμφάνιση της κατάσχεσης είναι συνέπεια του γεγονότος ότι ο οφειλέτης είναι δικαιούχος περιουσιακού αντικειμένου, αλλά όχι και κάτοχος αυτού, ώστε να τύχουν εφαρμογής οι διατάξεις περί κατάσχεσης εις χείρας του οφειλέτη, αφού αυτές προϋποθέτουν κατοχή του καθ' ου η εκτέλεση¹¹⁴.

(α) Επισπεύδων δανειστής

83. Πρώτος παράγοντας της διαδικασίας (Primus) είναι ο επισπεύδων δανειστής, δηλαδή το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που είναι, κατά το ουσιαστικό δίκαιο, δικαιούχος χρηματικής απαίτησης και διαθέτει εκτελεστό τίτλο, ώστε να νομιμοποιείται ενεργητικά (άρθρο 919 ΚΠολΔ) να επισπεύσει αναγκαστική εκτέλεση για την ικανοποίηση της χρηματικής αυτής απαίτησης¹¹⁵. Είναι ευνόητο¹¹⁶ ότι πρέπει κατά βάση να πρόκειται για προσωπικό δανειστή του καθ' ου η εκτέλεση¹¹⁷. Περισσότεροι δικαιούχοι της ίδιας απαίτησης ή περισσότερων απαιτήσεων μπορούν να επιβάλουν κατάσχεση δια του ίδιου κατασχετηρίου¹¹⁸.

(β) Καθ' ου η εκτέλεση οφειλέτης

84. Δεύτερος (Secundus) παράγοντας της διαδικασίας, ο οποίος προσδιορίζεται με βάση τους γενικούς κανόνες¹¹⁹ είναι ο καθ' ου η εκτέλεση οφειλέτης, ο οποίος κατονομάζεται στον εκτελεστό τίτλο ως οφειλέτης της χρηματικής παροχής, όπως και κάθε άλλο πρόσωπο που

¹¹⁴ Μπρίνιας, ο.π., σελ. 1245

¹¹⁵ Νίκας, (2018), σελ. 689, 690

¹¹⁶ Γέσιου-Φαλτσή (2018), ο.π., σελ. 22, σημ. 103

¹¹⁷ Ο ενυπόθηκος δανειστής θα πρέπει να ακολουθήσει τη διαδικασία του άρθρου 993 ΚΠολΔ. Ωστόσο, όταν πρόκειται για ενεχυρούχο δανειστή και το ενέχυρο κατέχει τρίτου (άρθρο 1212 ΑΚ), μπορεί να υπάρξει κατάσχεση στα χέρια τρίτου.

¹¹⁸ Μπρίνιας, ο.π., σελ. 1246

¹¹⁹ Γέσιου-Φαλτσή (2018), ο.π., σελ. 22

νομιμοποιείται παθητικά κατά τα άρθρα 919 και 920 ΚΠολΔ για την ικανοποίηση της ίδιας χρηματικής απαίτησης. Το ίδιο αυτό πρόσωπο, όμως, έχει συγχρόνως και την ιδιότητα του δικαιούχου της κατασχετέας απαίτησης έναντι του τρίτου προσώπου.

Έτσι, ο καθ' ου η εκτέλεση οφειλέτης αποτελεί τον συνδυαστικό κρίκο μεταξύ επισπεύδοντος δανειστή και τρίτου, στα χέρια του οποίου κατάσχεται η απαίτηση.

(γ) Τρίτος

85. Παράγοντας της κατάσχεσης είναι και ο τρίτος (Tertius), δια του οποίου ολοκληρώνεται η τριγωνική σχέση της προκειμένης κατάσχεσης.

Σύμφωνα με τον επιγραμματικό ορισμό του Οικονομίδη¹²⁰: *«τρίτος εστίν ο θέσιν οφειλέτου ως προς την κατασχετέαν περιουσίαν επέχων απέναντι του προσώπου, καθ' ου η εκτέλεσις ενεργείται»*¹²¹.

Κατά την ΑΠ 392/1905¹²² *«τρίτος... εστίν ο έχων περιουσίαν αυτού [ενν. του καθ' ου η εκτέλεση] εκ τινός εννόμου σχέσεως, ης ένεκα υποχρεούται εις απόδοσιν»*.

Ο νόμος κάνει λόγο για «τρίτο» διότι δεν έχει προϋπάρξει δεσμός δικαίου μεταξύ του επισπεύδοντος δανειστή και του προσώπου αυτού.

86. Στο πρόσωπο του τρίτου μπορεί να βρίσκεται κάθε (φυσικό ή νομικό)¹²³ πρόσωπο δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, το οποίο, δυνάμει ορισμένης έννομης σχέσης μεταξύ αυτού και του οφειλέτη (λ.χ. μίσθωση, παρακαταθήκη, εντολή, κ.λπ.), είναι κάτοχος ξένης περιουσίας, δηλαδή του κατ' άρθρον 982 § 1 ΚΠολΔ αντικειμένου της κατάσχεσης¹²⁴, που ανήκει στον καθ' ου η εκτέλεση είτε ως δικαιούχο (κατάσχεση απαιτήσεων) είτε ως κύριο (κατάσχεση κινητών πραγμάτων). Ο τρίτος είναι πρόσωπο διαφορετικό από τον οφειλέτη, πρέπει δε να έχει νομική αυτοτέλεια έναντι του τελευταίου¹²⁵, αυτοτέλεια που απορρέει από συγκεκριμένη έννομη σχέση - εξ ου και κατέχει το κατασχετέο αντικείμενο - και που δεν επιτρέπει τη συγχώνευσή του με το πρόσωπο του οφειλέτη (π.χ. ο τρίτος μπορεί να είναι προς τον καθ' ου η εκτέλεση: μισθωτής, εντολοδόχος, θεματοφύλακας, μεσεγγυούχος, μεταφορέας, παραγγελιοδόχος, λήπτης χρησιδανείου, πράκτορας, πληρεξούσιος του οφειλέτη, διαχειριστής αφανούς εταιρείας κ.λπ.).

¹²⁰ Οικονομίδης/Λιβαδάς/Γιδόπουλος, § 267, σημ. 1

¹²¹ Τον ορισμό αυτό έχει υιοθετήσει αυτολεξεί και η ΑΠ 335/1989 ΘΕΜΙΣ ΚΑ'(1910-11).132

¹²² ΘΕΜΙΣ ΙΖ' (1906-07). 441

¹²³ ΜΠρΑθ 2530/1985 ΕλΔνη 1986.373

¹²⁴ ΑΠ 508-509/2001 ΕλΔνη 2001.1577

¹²⁵ ΑΠ 508-509/2001 ΕλΔνη 2001.1576 · ΕφΘεσ 165/1958 Αρμ 1958.367 · ΜΠρΘηβ 43/1956 ΝοΒ 1956.423 · ΠΠρΑθ 259/2000 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ · ΜΠΡΘΕΣΣΑΛ 14381/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ · ΠΠρΘεσ 10250/2003 Αρμ 2003.1323 · ΠΠρΒερ 17/2006 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ → λει ως σχετικές: ΕΙΡΚΑΒ 5/2018, ΜΠΡΛΑΜ 183/2017, ΜΠΡΘΕΣ 12967/2017, ΜΠΡΘΕΣΣΑΛ 149/2016, ΠΠΡΘΕΣΣΑΛ 20701/2014, ΕΙΡΑΘ 2044/2014, ΠΠΡΑΘ 1925/2013, ΠΠΡΑΘ 2684/2013 · ΜΠρΑθ 5436/1975 Δ 1976.810, με σύμφωνο σχόλιο Μπέη

Αντιθέτως, τρίτος δεν μπορεί να είναι: ο νόμιμος αντιπρόσωπος (π.χ. ο ασκών τη γονική μέριμνα, ο κηδεμόνας σχολάζουσας κληρονομίας, ο εκτελεστής διαθήκης), οι υπάλληλοι και τα όργανα του οφειλέτη (π.χ. το απλό εισπρακτικό όργανο¹²⁶, ο επιστάτης, ο επόπτης).

87. Ζήτημα γεννήθηκε ως προς το αν μπορεί ο δανειστής να επέχει θέση τρίτου¹²⁷. Ναι μεν βέβαια η διάταξη του άρθρου 982 ΚΠολΔ αναφέρεται σε «τρίτο», πλην όμως πρέπει να γίνει δεκτό ότι δεν εννοεί τρία διαφορετικά στην ταυτότητα πρόσωπα, αλλά τρεις διαφορετικές νομικές ιδιότητες, από τις οποίες οι δύο ενδέχεται να συνυπάρχουν στο ίδιο άτομο.

Η άποψη που, αν και όχι εξ αρχής ομόφωνα, τελικά επικράτησε στην ελληνική θεωρία και στη νομολογία ήδη από τη διάρκεια ισχύος της ΠολΔικ Maurer, υπό την επίδραση των γαλλικών τότε εξελίξεων, είναι ότι η κατάσχεση στα χέρια του δανειστή ως τρίτου είναι έγκυρη¹²⁸.

Στην περίπτωση αυτή, η ιδιότητα του κατασχόντος δανειστή και του τρίτου συμπίπτουν στο ίδιο πρόσωπο¹²⁹, πράγμα που και ο νόμος δεν απαγορεύει¹³⁰ και, έτσι, ο δανειστής ενεργεί με δύο διαφορετικές ιδιότητες: αφενός ως δανειστής του οφειλέτη του και αφετέρου ως οφειλέτης του οφειλέτη του.

88. Η άποψη υπέρ του κύρους της κατάσχεσης στα χέρια του δανειστή ως τρίτου έγινε κατά βάση αποδεκτή και από τη νεότερη θεωρία¹³¹ και νομολογία¹³², αν και πλέον κάτι τέτοιο δεν έχει ευρύ πεδίο πρακτικής εφαρμογής¹³³ για τον εξής λόγο: Υπό το προϊσχύσαν καθεστώς, η κατάσχεση στα χέρια τρίτου μπορούσε να επιβληθεί και χωρίς εκτελεστό τίτλο και ο θεσμός μπορούσε να εξασφαλίσει εκείνον που δεν είχε βεβαιωμένη ανταπαίτηση απέναντι στη βεβαιωμένη απαίτηση του δανειστή του, ώστε να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις μελλοντικού συμβιβασμού. Υπό τον ΚΠολΔ, όμως, η κατάσχεση στα χέρια τρίτου πρέπει πάντοτε να στηρίζεται σε εκτελεστό τίτλο, άρα δεν υφίσταται, όπως παλιότερα υφίστατο, η περίπτωση να

¹²⁶ ΑΠ 508-509/2001 ΕΛΔνη 2001.1577

¹²⁷ **Παράδειγμα:** Ο Α έχει απαίτηση κατά του Β 10.000 €. Κατά σύμπτωση ο Α είναι και κάτοχος εμπορευμάτων του Β ίδιας περίπου αξίας. Συμψηφισμός δεν μπορεί στην περίπτωση αυτή να επιχειρηθεί, αφού οι αμοιβαίες απαιτήσεις των Α και Β δεν είναι ομοειδείς.

¹²⁸ Παπαδόπουλος, άρθρο 919, αρ. 430, σελ. 294 · Αποστολόπουλος Π, αρ. 50, σελ. 107 επ. · Οικονομίδης σε Οικονομίδη/Λιβαδά/Γιδόπουλο, § 267, σημ. 1, σελ. 276-277 (: με τον περιορισμό του «ευαποδείκτου της ανταπαίτησεως» όταν η απαίτηση βεβαιώνεται με τελεσίδικη δικαστική απόφαση) · ΠΠρΑθ 26629/1965 ΝοΒ 1966.54

¹²⁹ Γέσιου-Φαλτσή (2018), ο.π., σελ. 33

¹³⁰ Τέντες (2017), Αναγκαστική Εκτέλεση, σελ. 357

¹³¹ Ράμμος, Εγχειρίδιον, ο.π., σελ. 1622 · Μπρίνιας, ο.π., σελ. 1249 επ. · Βαθρακοκοίλης, ο.π., σελ. 28

¹³² ΑΠ 432/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ · ΜΠρΐωαν 2008/2007 ΕφΑΔ 2008.1122 · ΜΠρΠατρ 5704/2008 ΕφΑΔ 2009.351 · ΜΠρΘεσ 51/1979 Αρμ 34.839

¹³³ Γέσιου-Φαλτσή (2018), ο.π., σελ. 36, όπου στη σημ. 190 και περαιτέρω παραπομπές

επιβληθεί κατάσχεση στα χέρια του δανειστή ως τρίτου για να ικανοποιηθεί χρηματική απαίτηση μη εκκαθαρισμένη.

[Σήμερα, κατάσχεση στα χέρια του δανειστή ως τρίτου μόνο ως συντηρητική ενδέχεται να επιβληθεί¹³⁴.]

Κατάσχεση εις χείρας τετάρτου

89. Η θέση του τρίτου, αλλά και του καθ' ου η εκτέλεση στην κατάσχεση εις χείρας τετάρτου διαφέρει, σε μερικά σημεία, από τη θέση αυτών στην απλή κατάσχεση εις χείρας τρίτου. Αυτό είναι λογικό και οφείλεται στη διαφορετική δομή της εν λόγω κατάσχεσης, καθώς σε αυτήν υφίσταται μια ακόμη περίπτωση: τέταρτο (Quartus) πρόσωπο (ο Δ) είναι οφειλέτης του τρίτου προσώπου (του Γ). Στην περίπτωση λοιπόν αυτή, ο Α λειτουργεί ως μη δικαιούχος διάδικος ενεργών για λογαριασμό του Β (που πιο πάνω ήταν ο καθ' ου η εκτέλεση οφειλέτης), ο Γ (που πιο πάνω ήταν ο τρίτος) μπαίνει στη θέση του συνδεδεμένου κρίκου μεταξύ Β και Δ - αφού για τον Β είναι οφειλέτης αλλά για τον Δ δανειστής - και ο Δ (που στη σχέση ΑΒΓ δεν υπήρχε) είναι πλέον ο τρίτος στα χέρια του οποίου βρίσκεται η κατασχετέα απαίτηση.

Η θέση του τρίτου

90. Στην απλή μορφή, δηλαδή την ακραιφνή κατάσχεση εις χείρας τρίτου, παρίσταται ένας μόνο οφειλέτης, ως δικαιούχος, ενώ στην κατάσχεση εις χείρας τετάρτου παρίστανται δύο ενδιάμεσοι οφειλέτες (Β, Γ), οι οποίοι είναι συγχρόνως και δανειστές:

- ο μεν δικαιούχος απαίτησης κατά του τρίτου στα χέρια του οποίου γίνεται η κατάσχεση (ο Γ κατά του Δ),
- ο δε δικαιούχος απαίτησης κατά του δανειστή της κατασχεθείσης απαίτησης (ο Β κατά του Γ).

Το γεγονός αυτό επιφέρει μόνο μορφολογική διαφοροποίηση στην κατάσχεση εις χείρας τρίτου και καθόλου δεν μεταβάλλει την εννοιολογική θέση του τρίτου ως οφειλέτη του οφειλέτη του κατασχόντος¹³⁵. Απλώς, δια της εν λόγω κατάσχεσης επέρχονται διαφοροποιήσεις όσον αφορά στο πρόσωπο του δανειστή του τρίτου, δηλαδή του - στο αρχικό παράδειγμα - Β, υπό την έννοια ότι στη θέση του υποκαθίστανται οι δανειστές αυτού, οι οποίοι όμως ενεργούν όχι εξ ιδίου δικαίου, αλλά επ' ονόματι του οφειλέτη τους. Αυτό σημαίνει ότι και μετά από αυτά ο τρίτος εξακολουθεί να είναι οφειλέτης του οφειλέτη του κατασχόντος και δεν μετατρέπεται σε οφειλέτη των δανειστών αυτού.

¹³⁴ Νίκας (2018), ο.π., σελ. 693, 694

¹³⁵ Καστριώτης, ο.π., σελ. 58

91. Βεβαίως, δεν αποκλείεται να επιβάλει και ο υποκατασταθείς δανειστής Β κατάσχεση στα χέρια του Δ ως τρίτου¹³⁶. Στην περίπτωση όμως αυτή, είναι ακυρωτέα η δεύτερη κατάσχεση, αν ικανοποιηθεί η απαίτηση βάσει της πρώτης κατάσχεσης¹³⁷. Επίσης, ο Α δύναται, εκτός της κατάσχεσης εις χείρας του Δ, να επιβάλει τέτοια και εις χείρας του Γ ως τρίτου, αλλά και στην περίπτωση αυτή η εκ της μιας ικανοποίηση αποκλείει την ικανοποίηση εκ της άλλης, καθιστά δε ακυρωτέα τη δεύτερη κατάσχεση.

Ο τέταρτος

92. Ο τέταρτος, επομένως, δεν είναι τίποτα άλλο παρά ο «τρίτος» στην τριγωνική σχέση ΒΓΔ, όπως αντίστοιχα ήταν, στην απλή κατάσχεση εις χείρας τρίτου, ο Γ στην τριγωνική σχέση ΑΒΓ. Απλώς στην περίπτωση της κατάσχεσης στα χέρια τετάρτου, την κατάσχεση δεν επιβάλλει απευθείας ο δανειστής Β, αλλά την επιβάλλει πλαγιαστικώς ο δανειστής του δανειστή, δηλαδή ο Α. Για αυτό το λόγο, ο τρίτος της σχέσης ΒΓΔ, δηλαδή ο Δ, παύει να ονομάζεται στην περίπτωση αυτή «τρίτος» αλλά μετατρέπεται σε «τέταρτος», αφού ο τρίτος για τον Β είναι τέταρτος για τον Α.

93. Ως προς το ποιος, λοιπόν, μπορεί να είναι ο τέταρτος, ισχύουν αναλογικά όσα αναφέραμε για τον τρίτο: πρέπει να είναι πρόσωπο διαφορετικό από τον (ενδιάμεσο) Γ και να διατηρεί τη νομική του αυτοτέλεια δυνάμει ορισμένης έννομης σχέσης βάσει της οποίας κατέχει το κατασχετέο αντικείμενο. Η σχέση δε αυτή πρέπει να υπάρχει μεταξύ Γ και Δ στην τριγωνική σχέση ΒΓΔ (πρώτη πλαγιαστική κατάσχεση), ενώ είναι εκ της φύσης του δεδομένο - λόγω του τρόπου με τον οποίο δημιουργείται η κατασχετέα στην δεύτερη περίπτωση απαίτηση - ότι θα υπάρχει και μεταξύ Α και Δ στην τριγωνική σχέση ΑΒΔ.

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΧΕΣΗΣ

94. Το αντικείμενο της κατάσχεσης εις χείρας τετάρτου δεν αποτελεί πραγματικό πρόβλημα¹³⁸, υπό την έννοια ότι αντικείμενο αυτής μπορεί να αποτελέσει οτιδήποτε αποτελεί αντικείμενο της κατάσχεσης εις χείρας τρίτου, κάτι που είναι και λογικό, αφού, όπως προεκτέθηκε, αν αποδομήσει κανείς την κατάσχεση εις χείρας τετάρτου, αυτό που θα εντοπίσει είναι δύο απλές κατασχέσεις εις χείρας τρίτου.

¹³⁶ Καστριώτης, ο.π., σελ. 59 σημ. 16

¹³⁷ Μπέης (1973), ΠολΔικ, υπ' άρθρ. 72, σελ. 396

¹³⁸ Δεληκωστόπουλος/Κοπακάκης, ο.π., σελ. 251

95. Συνεπώς, με εφαρμογή στο σχηματικό παράδειγμά μας, το ερώτημα εντοπίζεται στο ποιο μπορεί να είναι το αντικείμενο της πρώτης κατάσχεσης εις χείρας τρίτου που επιβάλλεται από τον Α πλαγιαστικώς για λογαριασμό του Β εις χείρας του Δ (τριγωνική σχέση ΒΓΔ), δεδομένου ότι η δεύτερη - ταυτόχρονη κατάσχεση που επιβάλλεται απευθείας από τον Α εις χείρας του Δ (τριγωνική σχέση ΑΒΔ) αφορά στη δημιουργούμενη εκ της πρώτης κατάσχεσης απαίτηση που οφείλεται από τον Δ προς τον Β.

96. Έτσι, το αντικείμενο της κατάσχεσης εις χείρας τέταρτου επί της ουσίας αναζητείται στους ορισμούς και στις επιταγές που προβλέπονται στα άρθρα 982 επ. περί κατάσχεσης εις χείρας τρίτου, χωρίς ουσιαστικές διαφοροποιήσεις. Ας δούμε λοιπόν τι μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο κατάσχεσης εις χείρας τρίτου, άρα και αντικείμενο της πλαγιαστικής (πρώτης) κατάσχεσης εις χείρας τρίτου (του τέταρτου).

Κατάσχεση εις χείρας τρίτου

97. Ύστερα από έντονες διεργασίες στην Αναθεωρητική Επιτροπή¹³⁹, η δυνατότητα κατάσχεσης στα χέρια τρίτου περιορίσθηκε σε δύο ουσιαστικά είδη αντικειμένων που μπορούν να κατασχεθούν στα χέρια τρίτου¹⁴⁰:

- Στην πρώτη κατηγορία (άρθρο 982 § 1 αρ. α') ανήκουν οι απαιτήσεις του καθ' ου η εκτέλεση κατά του τρίτου, εφόσον δεν εξαρτώνται από αντιπαροχή. Οι απαιτήσεις αυτές μπορεί να είναι χρηματικές (άρθρο 982 § 1 αρ. α', πρώτη περίπτωση) ή απαιτήσεις για μεταβίβαση της κυριότητας κινητών (άρθρο 982 § 1 αρ. α', δεύτερη περίπτωση),
- Στη δεύτερη κατηγορία ανήκουν τα κινητά πράγματα κυριότητας του καθ' ου η εκτέλεση που, κατά το χρόνο της κατάσχεσης, βρίσκονται στα χέρια τρίτου.

Η διαφορά μεταξύ των δύο αυτών κατηγοριών έγκειται στη φύση τους: στην πρώτη περίπτωση το αντικείμενο της κατάσχεσης είναι άυλο, καθώς αφορά στην απαίτηση αυτή καθ' εαυτή και όχι σε συγκεκριμένο υλικό αντικείμενο¹⁴¹, ενώ στη δεύτερη περίπτωση το αντικείμενο της κατάσχεσης είναι υλικό, καθώς αφορά συγκεκριμένο ενσώματο πράγμα.

¹³⁹ ΠρΑν. 449 - 450, 473 - 478

¹⁴⁰ Για το ποιες αξιώσεις, αντίθετα, δεν υπάγονται στο άρθρο 982 § 1 ΚΠολΔ, βλ. Ορφανίδη, Εισήγηση στο 41^ο Πανελλήνιο Συνέδριο της Ένωσης Ελλήνων Δικονομολόγων (2016), στον τόμο των Πρακτικών (2017), σελ. 25 επ. (40 επ.) · αλλά και Γέσιου-Φαλτσή (2018), σελ. 41, 42

¹⁴¹ Κοντογεωργακόπουλος (2010), Κατάσχεση στα χέρια τρίτου, σελ. 185

98. Αντικείμενο της κατάσχεσης, λοιπόν, δεν μπορούν να είναι ακίνητα, έστω και αν αυτά βρίσκονται στη νομή ή κατοχή τρίτου¹⁴², διότι τα αντικείμενα αυτά κατάσχονται ως ακίνητα του οφειλέτη με βάση τους σχετικούς προς τούτο ορισμούς, με έκθεση δηλαδή του δικαστικού επιμελητή¹⁴³.

99. Διευκρινίζεται επίσης ότι η συμφωνία του ανεκχώρητου της απαίτησης κατ' άρθρον 466 ΑΚ δεν δεσμεύει τους δανειστές του οφειλέτη και δεν οδηγεί σε αδυναμία προς κατάσχεση¹⁴⁴.

❖ (α) Μη εξαρτώμενες από αντιπαροχή χρηματικές απαιτήσεις του κατά του τρίτου

Έννοια

100. Η μακράν συνηθέστερη στην πράξη, άρα και σπουδαιότερη¹⁴⁵, περίπτωση κατάσχεσης στα χέρια τρίτου είναι οι χρηματικές απαιτήσεις¹⁴⁶ του καθ' ου η εκτέλεση κατά τρίτου¹⁴⁷, εφόσον δεν εξαρτώνται από αντιπαροχή. Ως χρηματικές απαιτήσεις νοούνται οι ενοχικές απαιτήσεις από σύμβαση¹⁴⁸, αδικοπραξία¹⁴⁹ ή από το νόμο¹⁵⁰, των οποίων η παροχή συνίσταται σε χρήμα υπό τη στενή του όρου έννοια¹⁵¹, ως φορέα αξίας, ως μέσου δηλαδή πληρωμών, που για τη χώρα μας είναι το ευρώ, ενώ προέχουσα σημασία για το δανειστή δεν έχει αυτό καθεαυτό το πράγμα στο οποίο ενσωματώνεται η απαίτηση, αλλά η λογιστική ποσότητα που έχει ορισμένη αξία και που του επιτρέπει να αποκτήσει άλλα ισάξια αγαθά¹⁵². Κατ' ορθή τελολογική ερμηνεία¹⁵³, αντικείμενο μπορεί να είναι και χρηματικές απαιτήσεις που αποτιμώνται σε ισχόν αλλοδαπό νόμισμα, το οποίο μετατρέπεται σε ημεδαπό¹⁵⁴.

101. Δεν εμπίπτουν στην έννοια του νόμου οι απαιτήσεις που κατευθύνονται στην παροχή χρήματος όχι ως φορέα αξίας αλλά ως συγκεκριμένου κινητού πράγματος αντικαταστατού

¹⁴² Μπρακατσούλας (1993), Η αναγκαστική εκτέλεση, Τόμος Ι, σελ. 565

¹⁴³ Σταυρόπουλος (1979), άρθρο 982, § 1α'

¹⁴⁴ Αποστολίδης, Ενοχικόν Δίκαιον, άρθρο 466, αριθ. 3

¹⁴⁵ Νίκας (2018), ο.π., σελ. 695 · Γέσιου-Φαλτσή (2018), ο.π., σελ. 41

¹⁴⁶ ΑΠ 1081/2015 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ · ΑΠ 480/2012 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ · Εφαθ 1853/1990 ΕλΔνη 33.611 · ΜΠρΠρεβ 69/2013 ΔΕΕ 2013.614

¹⁴⁷ Ράμμος, Εγχειρίδιον ΙΙΙ, § 464, σελ. 1624, 1625 · Σταθείας ΙΙ, σελ. 444, 445

¹⁴⁸ Εφαθ 2674/2008 ΕλΔνη 2008.1501 · Εφαθ 7318/2006 ΕλΔνη 2008.1710 · Εφαθ 9000/2005 ΧρΙΔ 2006.724

¹⁴⁹ Εφαθ 7709/2005 ΝοΒ 2006.231

¹⁵⁰ Εφαθ 3060/2007 ΕλΔνη 2007.1709

¹⁵¹ Ενδεικτικά, Εφαθ 5867/1982 Δ 1987.562: μισθώματα · Εφαθ 4345/1991 ΕλΔνη 1993.615: συμμετοχή στα εταιρικά κέρδη · ΑΠ 116/1975 ΕΕΝ 1975.622: απόδοση εισφοράς σε εταιρεία · ΜΠρΘεσ 2728/1970 ΝοΒ 1971.213: μισθός · ΜΠρΘεσ 3184/1982 ΑρχΝ 1984.52: διατροφή από σύμβαση ή μονομερή δικαιοπραξία · Εφαθ 6431/1975 ΑρχΝ 1976.518: κατάπτωση εγγυητικής επιστολής τράπεζας · ΑΠ 836/1989 ΕλΔνη 1989.335: δάνειο

¹⁵² Σταθόπουλος, ΓενΕνοχ, § 11 V 1, αρ. 44

¹⁵³ Ράμμος, Αφιέρωμα εις Αλ. Τσιριντάνη (1986), σελ. 13 επ. (19)

¹⁵⁴ Κρίσιμος χρόνος υπολογισμού της ισοτιμίας είναι ο χρόνος της πραγματικής πληρωμής.

(άρθρο 950 ΑΚ) και αναλωτού (άρθρο 952 ΑΚ)¹⁵⁵, οπότε στις περιπτώσεις αυτές¹⁵⁶ δεν εφαρμόζονται οι κανόνες που διέπουν τις χρηματικές ενοχές και η εκτέλεση στα χέρια τρίτου θα γίνει από τον Α κατά του Β στα χέρια του Γ μέσω των κανόνων που αρμόζουν στις απαιτήσεις του άρθρου 982 § 1 αρ. α', δεύτερη περίπτωση.

102. Οι πρόσφατες τεχνολογικές εξελίξεις και η εμφάνιση του λογιστικού, πλαστικού ή και ηλεκτρονικού χρήματος δεν ζήτημα υπαγωγής ή μη στις χρηματικές απαιτήσεις του 982 § 1 αρ. α', καθώς δεν πρόκειται για δημιουργία νέας μορφής χρήματος, αλλά μόνο για νέους τρόπους πληρωμής¹⁵⁷, αρά πρόκειται πάντοτε για απαιτήσεις σε χρήμα.

Μη εξάρτηση από αντιπαροχή

103. Για να λειτουργήσει ο θεσμός της κατάσχεσης στα χέρια τρίτου, θα πρέπει η χρηματική απαίτηση του καθ' ου η εκτέλεση να μην εξαρτάται από αντιπαροχή¹⁵⁸. Πρόκειται για χρηματικές απαιτήσεις που δεν θα μπορούσαν, στο πλαίσιο διαγνωστικής δίκης, να αποκρουσθούν με την κατ' άρθρον 374 ΑΚ ένσταση του μη εκπληρωθέντος συναλλάγματος¹⁵⁹. Αν η χρηματική απαίτηση εξαρτάται από αντιπαροχή, επιστρατεύεται η διαδικασία της κατάσχεσης ειδικών περιουσιακών στοιχείων των άρθρων 1022 επ. ΚΠολΔ¹⁶⁰. Η αντιπαροχή μπορεί να έχει οποιαδήποτε μορφή, χρηματική ή όχι, η προϋπόθεση δε αυτή επιβλήθηκε για να αποφεύγονται περιπλοκές και συνακόλουθα επιμήκυνση της διαδικασίας¹⁶¹.

Η έννοια της αντιπαροχής ερμηνεύεται με βάση τα δεδομένα του αστικού δικαίου και, πάντως, με ευρύτητα¹⁶². Εφαρμόζεται έτσι η διαδικασία των άρθρων 982 επ., όταν η παροχή του καθ' ου η εκτέλεση προς τον τρίτο εκπληρώθηκε ήδη, ενώ γίνεται επίσης δεκτό¹⁶³ ότι στις διαρκείς ενοχές (λ.χ. στη μίσθωση πράγματος), αρκεί να έχει εκπληρωθεί η αρχική αντιπαροχή (που στο παράδειγμα της μίσθωσης πράγματος είναι η αρχική παράδοση της χρήσης του

¹⁵⁵ Γεωργιάδης Απ. (2015), ΕνοχΔικ ΓενΜ, § 8, αρ. 6

¹⁵⁶ **Παράδειγμα:** Ο Γ αναλαμβάνει την υποχρέωση να παραδώσει στον Β συγκεκριμένα νομίσματα ατομικά προσδιορισμένα που έχει στην κατοχή του (ενοχή είδους).

¹⁵⁷ Stathopoulos, Modern Techniques for Financial Transactions and their Effects on Currency, Γενική Εισήγηση στο 14^ο Διεθνές Συνέδριο Συγκριτικού Δικαίου (Αθήνα, 1994) στον Τόμο Kerameus (ed.) General Reports (1996), σελ. 177 επ.

¹⁵⁸ Το ζήτημα αυτό είχε οδηγήσει σε διαφωνία τις συζητήσεις της Αναθεωρητικής Επιτροπής (βλ. σχετικά ΠρΑνΕπ, σελ. 475 επ.)

¹⁵⁹ Καστριώτης (2009), ο.π., σελ. 69, 70 · Ορφανίδης (ΕΕΔ), ο.π., σελ. 61

¹⁶⁰ Ορφανίδης (ΕΕΔ), ο.π., σελ. 61: Επέρχεται ασφαλώς διάσπαση των διαδικασιών, αν από την ίδια δικαιολόγο αιτία αναβλύζουν μη εξαρτώμενες και εξαρτώμενες από αντιπαροχή απαιτήσεις.

¹⁶¹ Ράμμος, Εγχειρίδιον ΙΙΙ § 464, σελ. 1625

¹⁶² Νίκας (2018), ο.π., σελ. 696

¹⁶³ Ορφανίδης (ΕΕΔ), ο.π., σελ. 62

μισθίου) και έτσι μπορούν να κατασχεθούν στα χέρια τρίτου και οι μελλοντικές απαιτήσεις (λ.χ. μελλοντικά μισθώματα), αφού δεν πρόκειται για απαιτήσεις που εξαρτώνται από αντιπαροχή¹⁶⁴.

Απαιτήσεις μελλοντικές, υπό αίρεση ή προθεσμία

104. Όπως αναλύεται αμέσως παρακάτω, αντικείμενο κατάσχεσης μπορούν να καταστούν και οι μελλοντικές ή υπό αίρεση ή προθεσμία απαιτήσεις του καθ' ου η εκτέλεση κατά του τρίτου, αρκεί κατά το χρόνο της κατάσχεσης να υφίσταται η βασική έννομη σχέση από την οποία αυτή απορρέει¹⁶⁵. Από τη βασική αυτή σχέση θα πρέπει να προκύπτει και το πρόσωπο του οφειλέτη που επέχει θέση τρίτου. Η κατασχόμενη απαίτηση πρέπει επομένως να μπορεί να προσδιορισθεί κατ' είδος και οφειλέτη¹⁶⁶, έστω και αν το ποσό της δεν είναι ορισμένο¹⁶⁷.

105. Η ανωτέρω λύση στηρίζεται δογματικά στη δυνατότητα (εκούσιας) εκχώρησης¹⁶⁸ - η οποία συνεπάγεται και τη μη απαγόρευση της αναγκαστικής εκχώρησης - της μελλογέννητης απαίτησης και τελεολογικά στην ανάγκη ενίσχυσης της εμπορικής πίστης του οφειλέτη και, συνακόλουθα, των συναλλαγών¹⁶⁹, αλλά και στην ανάγκη να μη διαφεύγουν της κατάσχεσης απαιτήσεις που από τη φύση τους γεννώνται και αποθνήσκουν ταχύτατα¹⁷⁰.

i. Μελλοντικές απαιτήσεις

106. Από τη διατύπωση των παρακάτω διατάξεων:

- (α) του άρθρου 982 ΚΠολΔ, που επιτρέπει την κατάσχεση στα χέρια τρίτου των μη εξαρτώμενων από αντιπαροχή χρηματικών απαιτήσεων,
- (β) του άρθρου 985 § 1 ΚΠολΔ, που επιβάλλει στον τρίτο την υποχρέωση να δηλώσει εντός 8 ημερών από την επίδοση του κατασχετηρίου αν υφίσταται η κατασχεθείσα απαίτηση και
- (γ) του άρθρου 988 ΚΠολΔ, που υποχρεώνει τον τρίτο να καταβάλει ή να καταθέσει τα κατασχεθέντα μετά την πάροδο ορισμένης προθεσμίας,

¹⁶⁴ ΑΠ 368/1971 ΝοΒ 1971.993 · Εφαθ 7269/2004 ΕλΔνη 2006.237 · ΜΠρΕυρ 157/2013 ΕΠολΔ 2013.829

¹⁶⁵ Εφαθ 2883/1979 ΝοΒ 1979.1134

¹⁶⁶ Εφαθ 6431/1975 Αρμ 1976.518 · Εφαθ 2883/1979 ΝοΒ 1979.1134 · Εφαθ 3416/1990 ΕλΔνη 1991.1026 · ΠΠρΘεσ 10250/2003 Αρμ 2003.1323

¹⁶⁷ Εφαθ 1786/1994 ΕλΔνη 1996.401 · ΜΠρΒερ 5/2010 ΕφαΔ 2010.598

¹⁶⁸ Τυχόν συμφωνία για το ανεκχώρητο της απαίτησης δεν αντιτάσσεται κατά του δανειστή του οφειλέτη που επιχειρεί κατάσχεση στα χέρια αυτού ή τρίτου (Βαθρακοκόιλης, ο.π., άρθρο 982, σελ. 26).

¹⁶⁹ Νίκας, Παρέμβαση στο 41^ο Πανελλήνιο Συνέδριο της Ένωσης Ελλήνων Δικονομολόγων (2016), στον Τόμο των Πρακτικών (2017), σελ. 119 επ.

¹⁷⁰ Μπέης, Δ 1980.138 επ.

προκύπτει το συμπέρασμα ότι αντικείμενο της κατάσχεσης στα χέρια τρίτου είναι μόνο η γεννημένη, ληξιπρόθεσμη απαίτηση¹⁷¹.

107. Φυσικά ο καθ' ου η εκτέλεση πρέπει να είναι δικαιούχος της απαίτησης κατά το χρόνο επιβολής της κατάσχεσης, εν τούτοις, σύσσωμη σχεδόν η σύγχρονη θεωρία¹⁷², αλλά και η νομολογία¹⁷³, ακολουθώντας τις λύσεις που είχαν επικρατήσει υπό την ισχύ της ΠολΔικ 1835¹⁷⁴, δέχονται ότι μπορούν να κατασχεθούν και μελλοντικές χρηματικές απαιτήσεις¹⁷⁵, αρκεί κατά το χρόνο επιβολής της κατάσχεσης να υφίσταται η βασική δικαιοπαραγωγική έννομη σχέση από την οποία θα προκύψουν¹⁷⁶ (όπως λ.χ. μίσθωση, εντολή, εταιρεία, παρακαταθήκη, χρησιδάνειο)¹⁷⁷ και να προσδιορίζεται αυτή κατ' είδος και υποκείμενα¹⁷⁸.

108. Ως μελλοντικές γίνονται αντιληπτές οι απαιτήσεις που, ενώ υφίσταται η βασική έννομη σχέση που θα τις γεννήσει στο μέλλον, οι προϋποθέσεις της γένεσής τους δεν έχουν ακόμη ολοκληρωθεί κατά το χρόνο της κατάσχεσης στα χέρια τρίτου. Οι μελλοντικές απαιτήσεις που δεν στηρίζονται σε υπαρκτή και ενεστώσα δικαιολογική έννομη σχέση αποκλείονται από την κατάσχεση¹⁷⁹.

Μάλιστα, κατάσχονται και μη ληξιπρόθεσμες αξιώσεις¹⁸⁰, ακόμα και όταν αυτές είναι απλώς ενδεχόμενες¹⁸¹. Στην περίπτωση αυτή, ο τρίτος υποχρεούται σε καταβολή μετά τη

¹⁷¹ Νίκας, (2018), ο.π., σελ. 696

¹⁷² Κεραμείς, Γνωμοδότηση, Αρμ 1982.278 · Σταυρόπουλος, άρθρο 982, αρ. 442, σελ. 1186 · Μπρίνιας ο.π., σελ. 1240 επ. · Γέσιου-Φαλτσή (2018), ο.π., σελ. 47 · Νίκας (2018), ο.π., σελ. 696 · Μάζης, ΕΠολΔ 2017.628 · Σταθέας Π, σελ. 444 · Βαθρακοκόιλης, ο.π., σελ. 26 · Καστριώτης, Δ 1980.74 επ. · Ορφανίδης (ΕΕΔ), ο.π., σελ. 63 επ.

¹⁷³ ΑΠ 358/2004 ΔΕΕ 2004.1163 · ΑΠ 1081/2015 ΕφΑΔ 2010.304 · ΕφΑθ 6431/1975 Αρμ 1976.518 · ΕφΑθ 2883/1979 ΝοΒ 1979.1134 · ΕφΑθ 3416/1990 ΕλΔνη 1991.1026 · ΕφΑθ 4345/1991 ΕλΔνη 1993.615 · ΕφΑθ 379/2003 Δ/ΦΙΑ 2003.417 · ΕφΑθ 7269/2004 ΕλΔνη 2006.237 · ΕφΑθ 5526/2006 ΝοΒ 2007.1363 · ΕφΑθ 5740/2011 ΔΕΕ 2012.131 · ΠΠρΘεσ 10250/2003 Αρμ 2003.1323 · ΜονΕφΔωδ 29/2015 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ · ΠΠρΑθ 4552/1973 Δ 1974.70 · ΠΠρΑθ 259/2000 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ · ΜΠρΒερ 5/2010 ΕφΑΔ 2010.598 · ΜΠρΛαρ 21/2016 ΕλΔνη 2016.445

¹⁷⁴ Κεραμίας, Γνωμοδότηση, Αρμ 1982.278 επ. (279)

¹⁷⁵ Αντίθετα Μπέης [Δ 1980.131 (138 επ.)], ο οποίος, αν και δέχεται τις απαιτήσεις υπό αίρεση ή προθεσμία, θεωρεί ότι οι μελλοντικές απαιτήσεις πρέπει να υπαχθούν στη διαδικασία της κατάσχεσης ειδικών περιουσιακών στοιχείων (άρθρα 1022 επ. ΚΠολΔ).

¹⁷⁶ ΑΠ 1081/2015 ΕφΑΔ 2016.304 · ΜονΕφΔωδ 29/2015 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ (για κατάσχεση μελλοντικών μισθωμάτων) · ΠΠρΘεσ 10250/2003 Αρμ 2003.1323 · ΕιρΛαρ 238/2002 Δ/ΦΙΑ 2002.529 · ΕιρΛαμ 423/2015 ΕφΑΔ 2016.767

¹⁷⁷ Τέτοια δε έννομη σχέση είναι και η μίσθωση εργασίας (ΑΠ 255/1956 ΕΕΝ 889 · ΕφΑθ 2883/1979 ΝοΒ 1979.1134 (ή 2234) · ΜΠρΑθ 2227/1986 ΝοΒ 35.1070)

¹⁷⁸ ΑΠ 1081/2015 ΕφΑΔ 2016.304 · ΕφΑθ 6431/1975 Αρμ 1976.518 · ΕφΠειρ 18/2017 ΔΕΕ 2017.382 · ΜΠρΑθ 4086/2001 ΑρχΝ 2001.644

¹⁷⁹ Ορφανίδης (ΕΕΔ), ο.π., σελ. 68 επ., όπου και ευρεία ανάλυση

¹⁸⁰ ΑΠ 519/1968 ΕΕΝ 1969.48

¹⁸¹ ΑΠ 358/2004 ΔΕΕ 2004.1163

γέννηση της απαίτησης και όχι απλώς μετά την πάροδο της οκταήμερης προθεσμίας του άρθρου 988 § 1 ΚΠολΔ¹⁸².

ii. Απαιτήσεις υπό αίρεση ή προθεσμία

109. Περαιτέρω, ενώ για να επιτραπεί η κατάσχεση στα χέρια τρίτου πρέπει η αξίωση υπέρ της οποίας γίνεται η εκτέλεση να είναι βέβαιη (άρθρο 915 ΚΠολΔ) και εκκαθαρισμένη (άρθρο 916 ΚΠολΔ), οι όροι αυτοί δεν απαιτούνται ως προς τη χρηματική απαίτηση που κατάσχετα¹⁸³. Με το σύστημα της κατάσχεσης στα χέρια τρίτου κατάσχονται και οι υπό αίρεση ή προθεσμία απαιτήσεις. Η υπό αίρεση ή προθεσμία απαίτηση περιλαμβάνεται στην περιουσία του δικαιούχου, ο οποίος ούτως ή άλλως μπορεί και να την εκχωρήσει¹⁸⁴. Η ενοχή υφίσταται λοιπόν και προ της πλήρωσης της αίρεσης, με αποτέλεσμα αυτή να μπορεί να καταστεί αντικείμενο κατάσχεσης. Εξυπακούεται, πάντως¹⁸⁵, ότι ο τρίτος θα καταστεί οφειλέτης της απαίτησης μόνο όταν αυτή καταστεί βέβαιη¹⁸⁶, γι' αυτό και η καταβολή από τον τρίτο θα γίνει μετά τη συμπλήρωση της προθεσμίας¹⁸⁷ ή την πλήρωση της αίρεσης.

Αν η απαίτηση δεν καταστεί βέβαιη, η κατάσχεση παύει οριστικά να έχει αντικείμενο και επομένως παύει και να υπάρχει¹⁸⁸.

❖ (β) Μη εξαρτώμενες από αντιπαροχή απαιτήσεις του προς μεταβίβαση της κυριότητας κινητών πραγμάτων

110. Με το σύστημα της κατάσχεσης στα χέρια τρίτου κατάσχονται και απαιτήσεις του καθ' ου η εκτέλεση κατά τρίτου προς μεταβίβαση της κυριότητας κινητών, εφόσον αυτές επίσης δεν εξαρτώνται από αντιπαροχή (άρθρο 982 § 1 στοιχ. α', δεύτερη περίπτωση). Πρόκειται για προσθήκη από την Αναθεωρητική Επιτροπή νέας περίπτωσης στο πεδίο εφαρμογής των διατάξεων περί κατάσχεσης εις χείρας τρίτου¹⁸⁹.

¹⁸² ΕφΠειρ 18/2017 ΔΕΕ 2017.382 · ΕφΑθ 5740/2011 ΔΕΕ 2012.131 · ΕφΑθ 8540/1999 ΔΕΕ 2000.287 · ΕφΑθ 1786/1994 ΕλΔνη 37.401 · ΕφΑθ 3416/1990 ΕλΔνη 32.1026

¹⁸³ ΕφΑθ 1743/2002 ΕλΔνη 2002.795

¹⁸⁴ Μπρίνιας, ο.π., σελ. 1242

¹⁸⁵ Κεραμεύς, Γνωμοδότηση, Αρμ 1982.278 επ.

¹⁸⁶ ΕφΑθ 3416/1990 ΕλΔνη 1991.1026 · ΠΠρΑθ 4552/1973 Δ 1974.70, με παρατ. Μπρίνια · ΠΠρΘεσ 10250/2003 Αρμ 2003.1323

¹⁸⁷ ΕφΑθ 1853/1990 ΕλΔνη 1992.611

¹⁸⁸ ΕφΑθ 8727/1987 ΕλΔνη 1989.335, όπου η χρηματική απαίτηση υπήρχε (άτοκο δάνειο), αλλά δεν ήταν ληξιπρόθεσμη

¹⁸⁹ ΠρΑνΕπ VIII, σελ. 476

111. Αντικείμενο της κατάσχεσης δεν είναι στην περίπτωση αυτή το ενσώματο κινητό πράγμα στο οποίο αναφέρεται η αξίωση, αλλά η ίδια η αξίωση προς μεταβίβαση της κυριότητάς του¹⁹⁰. Την απαίτηση αυτή θα αποκτήσει ο υπερθεματιστής.

Υποστηρίχθηκε¹⁹¹ ότι η διατύπωση του νόμου πρέπει να ερμηνευθεί με ευρύτητα, ώστε να περιλαμβάνει όχι μόνο την απαίτηση προς μεταβίβαση της κυριότητας κινητών πραγμάτων, αλλά και την απαίτηση προς παράδοση της νομής ή κατοχής αυτών. Την ερμηνευτική αυτή θέση ακολούθησε και τμήμα της νομολογίας¹⁹², ώσπου την αποδέχθηκε και ο Άρειος Πάγος¹⁹³, ο οποίος νομολόγησε ότι όταν έχει εκδοθεί φορτωτική εις διαταγήν, η κατάσχεσή της «δεν είναι τίποτε άλλο παρά μόνο η κατάσχεση της ενσωματωμένης σε αυτή απαίτησης» που έχει ο κομιστής για την παράδοση των κινητών πραγμάτων στα οποία αφορά η σχετικά απαίτηση και ότι η «μετά την έκδοση της φορτωτικής επιβαλλόμενη κατάσχεση επί πραγμάτων είναι χωρίς νομικό αποτέλεσμα».

112. Και στην περίπτωση αυτή πρέπει να συντρέχει η προϋπόθεση της μη εξάρτησης από αντιπαροχή, οπότε, σχετικά με το θέμα αυτό, εφαρμόζονται οι ίδιοι κανόνες όπως και στις χρηματικές απαιτήσεις¹⁹⁴, ενώ η απαίτηση μπορεί να είναι μελλοντική ή να τελεί υπό αίρεση ή προθεσμία.

113. Η πρακτική εφαρμογή της συγκεκριμένης περίπτωσης απαιτήσεων δεν είναι ιδιαίτερος ευρεία, κάτι που εξηγείται, αφού πρόκειται για τη μοναδική περίπτωση στο σύστημα του ΚΠολΔ, κατά την οποία κατάσχετα και πλειστηριάζεται όχι (ενσώματο) κινητό ή ακίνητο πράγμα, αλλά απαίτηση¹⁹⁵. Χαρακτηριστικά ο Μπρίνιας¹⁹⁶ αναφέρει ότι πρόκειται για ξένο σώμα στο σύστημα της κατάσχεσης και τη διαδικασία του πλειστηριασμού, αφού μάλιστα προχωρεί χωρίς την προληπτική παρέμβαση του δικαστηρίου. Κατά το Νίκα¹⁹⁷ «καταλληλότερος χώρος θα ήταν ίσως στην περίπτωση αυτή η διαδικασία κατάσχεσης ειδικών περιουσιακών στοιχείων (άρθρα 1022 επ. ΚΠολΔ)».

¹⁹⁰ Φραγκίστας, ΠρΑνΕπ, VIII, σελ. 477

¹⁹¹ Φιλιώτης, Δ 1975.90 επ. (97) · σύμφωνοι Μπρίνιας, III, ο.π., σελ. 1238, Βαθρακοκοίλης, ο.π. σελ. 24

¹⁹² ΕφΠειρ 869/2006 ΔΕΕ 2007.328 · ΕφΠειρ 870/2006 ΠειρΝομ 2006.484

¹⁹³ ΑΠ 1078/2008 Δ 2008.912 = ΔΕΕ 2008.1276

¹⁹⁴ Ράμμος, Εγχειρίδιον III, σελ. 125

¹⁹⁵ Φιλιώτης, Δ 1975.90 επ.

¹⁹⁶ Μπρίνιας, ο.π., σελ. 1237, 1238

¹⁹⁷ Νίκας (2018), ο.π., σελ. 701

❖ (γ) Κινητά πράγματα που βρίσκονται στα χέρια του τρίτου και αυτός δεν είναι πρόθυμος να τα αποδώσει

114. Αντικείμενο της κατάσχεσης στα χέρια τρίτου είναι, τέλος, κατ' άρθρον 982 § 1 στοιχ. β', και τα κινητά πράγματα της κυριότητας του οφειλέτη που βρίσκονται στην κατοχή τρίτου, λ.χ. η κατάσχεση μετοχών στα χέρια της ΑΕ ως τρίτης¹⁹⁸. Για να εφαρμοσθεί όμως η διαδικασία της κατάσχεσης στα χέρια τρίτου στην περίπτωση αυτή, θα πρέπει ο τρίτος όχι μόνο να έχει την εξουσία της διάθεσης, αλλά να αρνείται να αποδώσει τα κινητά που κατέχει στον καθ' ου η εκτέλεση οφειλέτη, διότι στην αντίθετη περίπτωση δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις περί κατάσχεσης στα χέρια τρίτου, αλλά οι διατάξεις της κατάσχεσης στα χέρια του οφειλέτη κατ' άρθρον 953 § 2 στοιχ. α' ΚΠολΔ¹⁹⁹, οπότε ο δικαστικός επιμελητής τα αφαιρεί και τα παραδίδει σε μεσεγγυούχο κατά τα άρθρα 954 και 956 ΚΠολΔ.

115. Η νομική σχέση στην οποία στηρίζεται η κατοχή του τρίτου είναι αδιάφορη, ενώ ακόμη και όταν το κινητό κατέχεται από τον τρίτο χωρίς αιτία, λειτουργεί ανεμπόδιστα ο μηχανισμός της κατάσχεσης στα χέρια τρίτου²⁰⁰.

Κατάσχεση εις χείρας τετάρτου

116. Όλα τα παραπάνω που αποτελούν τον κύκλο των αντικειμένων στα οποία επιτρέπεται να επιβληθεί κατάσχεση εις χείρας τρίτου, συνιστούν ακριβώς και τα επιτρεπτά αντικείμενα της κατάσχεσης που επιβάλλεται από τον πλαγιαστικώς κατασχόντα Α για λογαριασμό του οφειλέτη του (Β), στα χέρια του τέταρτου προσώπου (Δ).

117. Η απαίτηση, δηλαδή, που πρέπει να διατηρεί ο τρίτος για τον Α (ο Γ), οφειλέτης του οφειλέτη του (του Β) και δανειστής του τέταρτου για τον Α και τρίτου για τον Β προσώπου (του Δ), ώστε να μπορεί να λειτουργήσει ο θεσμός της κατάσχεσης εις χείρας τετάρτου, πρέπει να υπάγεται στο οριζόμενο εκ των διατάξεων του άρθρου 982 § 1 ΚΠολΔ πεδίο, σύμφωνα και με τις παραπάνω αναπτύξεις. Αυτό φυσικά ενδιαφέρει την πρώτη, την πλαγιαστική κατάσχεση εις χείρας τρίτου, που διενεργείται από τον Α για λογαριασμό του Β εις χείρας του Δ.

118. Όπως, όμως, έχει αποσαφηνιστεί, η αποτελεσματικότητα του θεσμού επέρχεται και με τη δεύτερη ταυτόχρονη εξ' ιδίου δικαίου κατάσχεση από τον Α κατά του Β εις χείρας του Δ. Το αντικείμενο αυτής της κατάσχεσης είναι πάντα μελλοντική απαίτηση, πράγμα το οποίο, όπως

¹⁹⁸ ΜΠρΑθ 2530/1985 ΕλΔνη 1986.373

¹⁹⁹ ΜΠρΚορ 92/1971, με παρατ. Μπέη · ΜΠρΑθ 5436/1975, με παρατ. Μπέη

²⁰⁰ Ράμμος, Εγχειρίδιον, ΙΙΙ, § 464, σελ. 1265

είδαμε, επιτρέπεται, αφού αντικείμενο κατάσχεσης στα χέρια τρίτου μπορεί να είναι και απαιτήσεις μελλοντικές, υπό αίρεση ή προθεσμία, ενώ η μελλοντική απαίτηση μπορεί να είναι και απλώς ενδεχόμενη.

119. Στο ερώτημα σε τι ακριβώς θα συνίσταται η μελλοντική αυτή απαίτηση απαντά, όπως είναι αυτονόητο, το αντικείμενο της πλαγιαστικής κατασχεθείσης απαίτησης, και αυτό λόγω του ίδιου του μηχανισμού της κατάσχεσης εις χείρας τετάρτου: Τυχόν ευδοκίμηση της πρώτης (πλαγιαστικής) κατάσχεσης εις χείρας τρίτου θα δημιουργήσει άμεση εκ του νόμου απαίτηση του Β έναντι του Δ, ο οποίος θα υποχρεωθεί σε μεταβίβαση της κατασχεθείσης απαίτησης, και έτσι ο Δ θα παύσει τότε να είναι τρίτος για τον Β, αλλά θα μετατραπεί σε απευθείας οφειλέτη του. Η (δεύτερη) εξ ιδίου δικαίου λοιπόν κατάσχεση εις χείρας τρίτου που επιβάλλει ο δανειστής έχει ως αντικείμενο ακριβώς αυτή τη μέλλουσα να προκύψει απαίτηση, η οποία δεν έχει γεννηθεί ακόμη, είναι απλώς ενδεχόμενη και εξαρτάται από την εξέλιξη και την πορεία της πρώτης κατάσχεσης εις χείρας τρίτου που επέβαλε πλαγιαστικώς για λογαριασμό του οφειλέτη του.

ΑΚΑΤΑΣΧΕΤΑ

120. Εκ των αντικειμένων που μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο κατάσχεσης εις χείρας τρίτου, κάποιες κατηγορίες ή ειδικές περιπτώσεις εξαιρούνται, θεωρούμενες ως ακατάσχετες. Ο νομοθετικός λόγος της καθιέρωσης των ακατασχέτων τόσο στην εις χείρας του οφειλέτη όσο και στην εις χείρας τρίτου κατάσχεση είναι κοινός. Αποτελεί εκδήλωση στοιχειώδους ανθρωπισμού που δικαιώνει το νομικό μας πολιτισμό. Η εκτέλεση δεν πρέπει να οδηγεί στην εξόντωση του οφειλέτη, προέχει συνεπώς η προστασία του. Ζήτημα εναρμόνισης των ρυθμίσεων για το ακατάσχετο με το Σύνταγμα δεν τίθεται²⁰¹.

121. Όπως ήδη ελέγχθη, αντικείμενο της κατάσχεσης στα χέρια τετάρτου αποτελεί ακριβώς ό,τι μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο της κατάσχεσης εις χείρας τρίτου²⁰². Αντίστροφα, ό,τι εξαιρείται και δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο της κατάσχεσης εις χείρας τρίτου, εξαιρείται και δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο ούτε της κατάσχεσης εις χείρας τετάρτου.

122. Ακατάσχετα, λοιπόν, στην εις χείρας τετάρτου κατάσχεση είναι ό,τι είναι ακατάσχετο στην εις χείρας τρίτου.

²⁰¹ Καστριώτης (ο.π.), σελ. 251 επ.

²⁰² Δεληκωστόπουλος/Κοπακάκης, ο.π., σελ. 251

Γενικά ακατάσχετα

123. Τα κινητά πράγματα που δεν κατάσχονται στα χέρια του οφειλέτη δεν κατάσχονται και όταν η κατάσχεση επιχειρείται στα χέρια τρίτου, ακόμα και αν αυτός είναι ο επισπεύδων δανειστής²⁰³, κατ' επέκτασιν δε, δεν κατάσχονται και στην περίπτωση της κατάσχεσης εις χείρας τετάρτου, που δεν είναι τίποτα άλλο παρά η διπλή επιβολή μιας πλαγιαστικής και μιας εξ ιδίου δικαίου κατάσχεσης εις χείρας τρίτου.

124. Έτσι, τα ακατάσχετα που ορίζουν οι διατάξεις του άρθρου 953 §§ 3, 4 ΚΠολΔ ισχύουν και στην περίπτωση της κατάσχεσης εις χείρας τρίτου²⁰⁴, άρα και τετάρτου. Ταυτόχρονα δε, ισχύουν και τα ακατάσχετα των άρθρων 433 § 2 ΑΚ (δικαίωμα για ανάληψη του δημόσια κατατεθέντος), 644 § 2 ΑΚ (μη υποκείμενος σε συμψηφισμό μισθός) και 843 εδ. β' (ισόβια πρόσοδος από χαριστική αιτία)²⁰⁵.

Ειδικά ακατάσχετα

125. Παράλληλα, όμως, προς τα ακατάσχετα στα χέρια του οφειλέτη που προβλέπονται στις διατάξεις του άρθρου 953 §§ 3, 4 ΚΠολΔ και επιπρόσθετα προς αυτά, η διάταξη του άρθρου 982 § 2 ΚΠολΔ προβλέπει ειδικά για την κατάσχεση εις χείρας τρίτου ορισμένες κατηγορίες κινητών πραγμάτων και χρηματικών απαιτήσεων που εξαιρούνται της κατάσχεσης:

- Κινητά υποκείμενα σε άμεση φθορά
- Εταιρική μερίδα επί προσωπικών εταιρειών
- Απαιτήσεις διατροφής που πηγάζουν από το νόμο ή από διάταξη τελευταίας βούλησης και συνεισφοράς των συζύγων για τις ανάγκες της οικογένειας
- Απαιτήσεις μισθών, συντάξεων και ασφαλιστικών παροχών, εκτός αν πρόκειται να ικανοποιηθεί απαίτηση διατροφής που στηρίζεται στο νόμο ή σε διάταξη τελευταίας βούλησης ή απαίτηση συνεισφοράς στις ανάγκες της οικογένειας. Στις περιπτώσεις αυτές επιτρέπεται να γίνει κατάσχεση έως το ήμισυ, αφού ληφθούν υπόψη τα ποσά που εισπράττει ο υπόχρεος, το μέγεθος των υποχρεώσεων που του δημιουργεί ο γάμος του για αντιμετώπιση των οικογενειακών αναγκών και ο αριθμός των δικαιούχων. Το εν λόγω ακατάσχετο ή υπό προϋποθέσεις μερικώς ακατάσχετο ισχύει και όταν η καταβολή του ποσού γίνεται με κατάθεση σε τραπεζικό λογαριασμό του οφειλέτη σε πιστωτικό ίδρυμα, στην έκταση που ο

²⁰³ Τσικρικάς Δ 2006.373 επ. · Μπέης Δ 2008.516 επ. · ΜονΕφαΘ 1536/2013 ΕφαΔ 2013.909, με παρατ. Μιχαηλίδη

²⁰⁴ Τέντες (2017), Αναγκαστική Εκτέλεση, σελ. 362

²⁰⁵ Μαργαρίτης, ο.π., άρθρο 982, αρ. 11

λογαριασμός παρουσιάζει υπόλοιπο που δεν υπερβαίνει, κατά το χρονικό διάστημα από την επιβολή της κατάσχεσης έως την επόμενη ημέρα της καταβολής, το ποσό της εξαιρούμενης από την κατάσχεση απαίτησης.

- Κοινοτικές ενισχύσεις ή επιδοτήσεις στα χέρια του Οργανισμού Πληρωμών & Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε.) ως τρίτου, μέχρι την κατάθεση τους στον τραπεζικό λογαριασμό των δικαιούχων ή την με άλλο τρόπο καταβολή τους σε αυτούς.
- Επιδικάζόμενες από το ΕΔΔΑ απαιτήσεις σε βάρος του Ελληνικού Δημοσίου, λόγω διαπίστωσης παραβιάσεων της Σύμβασης αυτής ή των Πρωτοκόλλων της, εξαιρουμένων των απαιτήσεων που επιδικάζονται για την παραπάνω αιτία προς αποκατάσταση υλικής ζημίας. Το εν λόγω ακατάσχετο ισχύει όταν η κατάσχεση επισπεύδεται για την ικανοποίηση απαίτησης δανειστή, που ανήκει στο δημόσιο τομέα.

126. Περαιτέρω, δυνάμει ειδικών διατάξεων προβλέπονται και τα εξής ακατάσχετα:

- Προσωρινά επιδικαζόμενες απαιτήσεις
- Απαιτήσεις των εργολάβων²⁰⁶ για την κατασκευή έργου, προς εκτέλεση του οποίου ο εργολάβος χρησιμοποιεί την εργασία τρίτων. Η διάταξη αυτή δεν εφαρμόζεται: (α) όταν η κατάσχεση γίνεται από τους παρασχόντες εργασία ή υλικά προς εκτέλεση του έργου και για το οφειλόμενο προς αυτούς και (β) μετά την πάροδο ενός μηνός αφότου εκτελέστηκε το έργο
- Ακατάσχετο ασφαλιστικών τοποθετήσεων
- Ακατάσχετο απαιτήσεων κατά του Δημοσίου, ΟΤΑ και λοιπών ΝΠΔΔ που πηγάζουν από έννομη σχέση δημοσίου δικαίου

Συνέπειες κατάσχεσης ακατάσχετης απαίτησης

127. Στην κατάσχεση εις χείρας τρίτου, η κατάσχεση ακατάσχετης απαίτησης προκαλεί δικονομική ακυρότητα που προβάλλεται με ανακοπή του άρθρου 933 ΚΠολΔ²⁰⁷, για την ευδοκίμηση της οποίας απαιτείται η επίκληση και απόδειξη βλάβης²⁰⁸, έστω και περιουσιακής²⁰⁹. Η έννοια δε των ακατάσχετων πραγμάτων πρέπει να ερμηνεύεται στενά²¹⁰.

²⁰⁶ άρθρο 4 του Ν. 4694/30

²⁰⁷ Αντίθετα, ο Μπέης, Δ 1976.750 (756) μιλά για αυτοδίκαιη ακυρότητα

²⁰⁸ ΜΠρΑθ 5704/2008 ΕφΑΔ 2009.351

²⁰⁹ Νίκας (2018), ο.π., σελ. 706

²¹⁰ ΑΠ 1915/1999 ΕΕΝ 2001.484

128. Η ιδιότητα της απαίτησης ως ακατάσχετης κρίνεται με βάση το χρόνο επιβολής της κατάσχεσης²¹¹, εκτός αν πρόκειται για απαίτηση μέλλουσα ή υπό αίρεση²¹², οπότε λαμβάνεται υπόψη ο χρόνος της πλήρωσης της αίρεσης (ΑΚ 209) ή της γένεσης της απαίτησης²¹³. Παραίτηση από το ακατάσχετο πριν από την κατάσχεση δεν είναι δυνατή, ούτε και συμφωνίας που το περιορίζουν²¹⁴. Δεν είναι άκυρη, όμως, η συμφωνία για επέκταση ή διεύρυνση των ακατασχέτων, άρα επιτρέπεται συμφωνία με την οποία ο δανειστής αναλαμβάνει την υποχρέωση να μην προβεί σε κατάσχεση ορισμένων πραγμάτων²¹⁵.

129. Τα παραπάνω ισχύουν «κατ' απομίμησιν και κατ' αναλογίαν» και στην κατάσχεση εις χείρας τετάρτου.

Συνεπώς, αν ο Α κατάσχει πλαγιαστικώς στο όνομα του Β ακατάσχετη απαίτηση που διατηρεί ο Γ κατά του Δ, υφίσταται δικονομική ακυρότητα που προβάλλεται με ανακοπή του άρθρου 933 ΚΠολΔ, την οποία δικαιούται να ασκήσει ο καθ' ου η εκτέλεση οφειλέτης, δηλαδή ο Γ (τριγωνική σχέση ΒΓΔ).

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ

130. Για να απαντήσουμε στο ερώτημα ποιες είναι οι προϋποθέσεις της κατάσχεσης εις χείρας τετάρτου, είναι αυτονόητο ότι, σε πρώτο στάδιο, θα πρέπει να διερευνηθούν οι νόμιμες προϋποθέσεις για την επιβολή της (απλής) κατάσχεσης εις χείρας τρίτου, οι οποίες είναι κρίσιμες και θα ισχύουν με κατάλληλη προσαρμογή αναλόγως, αφού η κατάσχεση στα χέρια τέταρτου δεν είναι τίποτα άλλο παρά δύο ταυτόχρονες κατασχέσεις στα χέρια τρίτου.

Κατάσχεση εις χείρας τρίτου

131. Αφού η κατάσχεση στα χέρια τρίτου αποτελεί ιδιαίτερο μέσο προς ικανοποίηση χρηματικών απαιτήσεων, και όχι μορφή ή είδος αναγκαστικής εκτέλεσης²¹⁶, ευνόητο είναι²¹⁷ ότι έχουν εφαρμογή και οι κανόνες του γενικού μέρους της αναγκαστικής εκτέλεσης των άρθρων 904 έως 940 ΚΠολΔ, αλλά και οι ειδικές διατάξεις περί κατάσχεσης των άρθρων 951 έως 953 ΚΠολΔ)²¹⁸.

²¹¹ ΑΠ 712/1976 ΝοΒ 1977.58 · ΕφΑθ 5590/1978 ΕλΔνη 1978.814

²¹² Μπρίνιας, ο.π., σελ. 1304

²¹³ ΑΠ 285/1973 ΝοΒ 1973.1106

²¹⁴ Αντιθέτως, μετά την κατάσχεση η παραίτηση είναι έγκυρη, αφού στον οφειλέτη εναπόκειται αν θα προσβάλει ή όχι την κατάσχεση (Καστριώτης, ο.π., σελ. 257 επ.).

²¹⁵ Μπρακατσούλας (1993), Η αναγκαστική εκτέλεση, Τόμος Ι, σελ. 566

²¹⁶ ΣχΠολΔ VIII, 33, 186 · ΕφΑθ 557/1970 Αρμ 1970.717

²¹⁷ Τέντες (2017), Αναγκαστική Εκτέλεση, σελ. 357

²¹⁸ ΕιρΑθ 4625/2011 ΑρχΝ 2011.547

132. Συνεπώς, για την επιβολή της, είναι απαραίτητη, κατ' αρχήν, η συνδρομή των γενικών προϋποθέσεων της αναγκαστικής εκτέλεσης. Ο επισπεύδων δανειστής θα πρέπει να διαθέτει οπωσδήποτε εκτελεστό τίτλο (άρθρο 904 § 1 ΚΠολΔ), ο οποίος να ενσαρκώνει απαίτηση βέβαιη (άρθρο 915 ΚΠολΔ) και εκκαθαρισμένη (άρθρο 916 ΚΠολΔ)²¹⁹. Απαραίτητη είναι επίσης η περιαφή του εκτελεστήριου τύπου και η έκδοση απογράφου (άρθρο 918 ΚΠολΔ), καθώς και η τήρηση προδικασίας, με την προηγούμενη - κατά την ορθότερη γνώμη²²⁰ - επίδοση επιταγής (άρθρο 924 ΚΠολΔ) στον οφειλέτη του και την πάροδο τριών εργάσιμων ημερών από την επίδοσή της (άρθρο 926 § 1 ΚΠολΔ), άλλως επέρχεται απόλυτη ακυρότητα, χωρίς τη συνδρομή του στοιχείου της βλάβης²²¹.

133. Παράλληλα, έχουν εφαρμογή και οι διατάξεις περί ενεργητικής και παθητικής νομιμοποίησης των διαδίκων (άρθρο 918 ΚΠολΔ), όπως επίσης και οι περί αντιρρήσεων κατά της εκτέλεσης διατάξεις των άρθρων 933 επ. ΚΠολΔ. Η ιδιομορφία της κατάσχεσης στα χέρια τρίτου επιβάλλει ωστόσο συχνά την κατάλληλη προσαρμογή των παραπάνω γενικών ρυθμίσεων στην ιδιαίτερη φύση της, ενώ καθιστά ορισμένες από αυτές ανεφάρμοστες²²².

Κατάσχεση εις χείρας τετάρτου

134. Οι προϋποθέσεις για την επιβολή της κατάσχεσης εις χείρας τετάρτου είναι ίδιες με εκείνες που απαιτούνται για την κατάσχεση εις χείρας τρίτου, αφού η πρώτη αποτελεί τίποτα άλλο παρά μια ειδική περίπτωση της εις χείρας τρίτου κατάσχεσης. Το ίδιο ίσχυε και υπό το προϊσχύον καθεστώς της ΠολΔικ 1834²²³. Συνεπώς, τα όσα αναφέρθηκαν παραπάνω ως προϋποθέσεις της κατάσχεσης εις χείρας τρίτου, ισχύουν αναλόγως και εν προκειμένω, καταλλήλως προσαρμοσμένα.

Μάλιστα, επειδή ο θεσμός συνίσταται στην επιβολή διπλής κατάσχεσης εις χείρας τρίτου, οι ως άνω προϋποθέσεις πρέπει να συντρέχουν για αμφότερες αυτές (δηλαδή τόσο στην τριγωνική σχέση ΒΓΔ όσο και στην τριγωνική σχέση ΑΒΔ).

²¹⁹ ΜΠρΒόλου 522/2014 ΧρΙΔ 2014.743

²²⁰ Νίκας (2018), ο.π., σελ. 689 · Γέσιου-Φαλτσή, ο.π., σελ. 20 · Μπρίνιας, ο.π., σελ. 1230 · Ράμμος, Εγχειρίδιον ΙΙΙ, σελ. 1627 · Βαθρακοκοΐλης, ο.π., σελ. 22 · Κεραμεύς/Κονδύλης/Νίκας(-Νικολόπουλος), ΙΙ, άρθρο 982, αριθ. 1 · Καστριώτης (2009), ο.π., σελ. 15 επ. · Ορφανίδης (ΕΕΔ), ο.π., σελ. 43, 44

²²¹ Υπέρ της άποψης αυτής ΜΠρΑθ 8491/1976 ΝοΒ 1976.1119 · ΜΠρΑθ 957/1979 ΝοΒ 1980.556 · ΜΠρΛαο 535/2014 ΕΠολΔ 2014.773. Αντίθετα: ΕφΑθ 557/1970 Αρμ 1970.717 · ΜΠρΘεσ 3812/1987 Αρμ 1988.1141

²²² Γέσιου-Φαλτσή (2018), ο.π., σελ. 20

²²³ Αποστολόπουλος, Ο Πρόεδρος Πρωτοδικών, Έκδοση ΣΤ', § 339, σελ. 439: «Δια την επιβολήν της κατασχέσεως εις χείρας τετάρτου απαιτούνται αι αυταί προϋποθέσεις, ως και επί κατασχέσεως εις χείρας τρίτου».

135. Ιδίως, στην περίπτωση της εις χείρας τετάρτου κατάσχεσης πρέπει να υφίστανται δύο - και όχι ένας - εκτελεστοί τίτλοι:

- ένας εκτελεστός τίτλος του κατασχόντος δανειστή Α κατά του οφειλέτη του (Β) και
- ένας εκτελεστός τίτλος του οφειλέτη Β κατά του οφειλέτη του (Γ).

Απαραίτητη είναι φυσικά και εδώ η περιαφή του εκτελεστήριου τύπου και η έκδοση απογράφου (άρθρο 918 ΚΠολΔ).

136. Η ύπαρξη και του δεύτερου αυτού (του Β κατά του Γ) εκτελεστού τίτλου είναι αυτονόητη, αφού για να κινηθεί η πλαγιαστική κατάσχεση εις χείρας τρίτου εκ μέρους του Α και για λογαριασμό του Β, θα πρέπει φυσικά ο Β να είναι εξοπλισμένος με όλες τις κατά νόμον προϋποθέσεις. Αλλιώς, θα υφίστατο το παράδοξο να μπορεί ο δανειστής του δανειστή να ενεργεί πλαγιαστικώς ενέργειες που ο δανειστής από μόνος του, αν δεν αδρανούσε, δεν θα μπορούσε να ενεργήσει. Εν συνεχεία δε, προκειμένου ο Α να μπορέσει να κατάσχει εξ ιδίου δικαίου στα χέρια του Δ την μέλλουσα να προκύψει απαίτηση του Β έναντι αυτού (του Δ), θα πρέπει φυσικά να είναι και ο ίδιος εξοπλισμένος με εκτελεστό τίτλο, αλλιώς είναι αδύνατον να επισπευσθεί οποιαδήποτε πράξη αναγκαστικής εκτέλεσης, άρα ούτε και η κατάσχεση στα χέρια τρίτου.

137. Αναλογικά προς τα ως άνω ισχύοντα, αν δεχθούμε την προκρινόμενη άποψη που τάσσεται υπέρ της τήρησης προδικασίας και για την κατάσχεση εις χείρας τρίτου, τότε θα πρέπει να δεχθούμε ότι και στην περίπτωση της εις χείρας τετάρτου κατάσχεσης, πριν την επίδοση του κοινού κατασχετηρίου, είναι απαραίτητη η διπλή επίδοση επιταγής από τον Α:

- αφενός στον Γ, πλαγιαστικά, για την εκπλήρωση της εναντίον του (του Γ) απαίτησης του Β και
- αφετέρου στον Β, εξ ιδίου δικαίου, για την εκπλήρωση απαίτησής του (του Α) εναντίον του,

εν συνεχεία δε, να παρέλθουν τρεις εργάσιμες ημέρες.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ

138. Επί κατάσχεσης εις χείρας τετάρτου, ο κατασχών (Α), δυνάμει του άρθρου 72 ΚΠολΔ, ενεργεί όλες τις διαδικαστικές πράξεις που θα ενεργούσε ο οφειλέτης του (Β), για την επιβολή της κατάσχεσης εις χείρας του Δ (τρίτου για τον Β, αλλά τέταρτου για τον Α)²²⁴, συνεπώς πρέπει πρώτα να δούμε ποιες είναι οι διαδικαστικές ενέργειες που οφείλει να ενεργήσει ο κατασχών

²²⁴ Αποστολόπουλος, Ο Πρόεδρος, § 339, σελ. 439 · Κιτσικόπουλος, υπ' άρθρ. 919 §§ 67 και 68, σελ. 8334

στην κατάσχεση εις χείρας τρίτου, ώστε εν συνεχεία να συναγάγουμε ποιες είναι οι διαδικαστικές ενέργειες στις οποίες θα προβεί ο κατασχών στην κατάσχεση εις χείρας τετάρτου.

Κατάσχεση εις χείρας τρίτου

139. Βασική διαδικαστική ενέργεια στην οποία πρέπει να προβεί ο προτιθέμενος να επιβάλει κατάσχεση εις χείρας τρίτου δανειστής - πέραν της τήρησης προδικασίας²²⁵ - είναι και η πραγματοποίηση των επιδόσεων του κατασχετηρίου αφενός στον τρίτο και αφετέρου στον καθ' ου η εκτέλεση, υπό τους όρους του άρθρου 983 ΚΠολΔ.

140. Πράγματι, ο αποκλειστικός τρόπος επιβολής της κατάσχεσης εις χείρας τρίτου²²⁶ δεν ακολουθεί τη συνήθη διαδικασία της σύνταξης κατασχετήριας έκθεσης από το δικαστικό επιμελητή - όπως στην περίπτωση της κατάσχεσης κινητών (άρθρο 954 § 1 ΚΠολΔ) ή ακινήτων (άρθρο 993 § 1 ΚΠολΔ) - αλλά απαιτεί την επίδοση απλού εγγράφου, του «κατασχετηρίου», συνταγμένου κατά τους νόμιμους τύπους.

Το έγγραφο αυτό δεν είναι έκθεση κατάσχεσης (άρθρα 117, 954 §§ 2 και 3, 993 §§ 1 και 2 ΚΠολΔ), αλλά έκθεση επίδοσης (άρθρα 117 και 139 ΚΠολΔ) και συντάσσεται από τον επισπεύδοντα, ο οποίος δίνει εντολή για την επίδοσή του²²⁷. Εν προκειμένω, λοιπόν, ο δικαστικός επιμελητής ενεργεί ως όργανο επίδοσης²²⁸ και όχι ως όργανο εκτέλεσης²²⁹.

141. Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 983, 985 και 987 ΚΠολΔ συνάγεται μια ευρέως διαδεδομένη στη θεωρία γνώμη²³⁰, η οποία ακολουθείται και από μεγάλο τμήμα της νομολογίας²³¹ ότι η κατάσχεση ολοκληρώνεται με μια σύνθετη διαδικαστική πράξη²³²:

- αφενός τη σύνταξη του κατασχετηρίου εγγράφου και
- αφετέρου την επίδοσή του στα δύο πρόσωπα που ορίζει ο νόμος, δηλαδή τόσο στον τρίτο όσο και στον καθ' ου η εκτέλεση,

²²⁵ αναφέρθηκε ανωτέρω

²²⁶ ΜΠρΑθ 5436/1975 Δ 1976.810

²²⁷ Γιαννόπουλος, ΕΠολΔ 2008.588

²²⁸ Ορφανίδης (ΕΕΔ), ο.π. σελ. 48

²²⁹ Ήταν αμφίβολη επομένως η ορθότητα της ΑΠ 1246/2005 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, η οποία αναίρεσε την ΕφΑθ 937/2004 (ΝοΒ 2004.1411) που, υπό του προ του ν. 4335/2015 καθεστώ, είχε δεχθεί ότι δεν απαιτείται προς τον δικαστικό επιμελητή γνωστοποίηση του σημειώματος που διέταξε την αναστολή εκτελέσεως. Η - αμφίβολη αυτή - απόφαση του Αρείου Πάγου διελάμβανε ότι το κατ' άρθρο 938 § 2 ΚΠολΔ σημείωμα πρέπει απαραίτητως να γνωστοποιηθεί στον δικαστικό επιμελητή (ως όργανο εκτελέσεως).

²³⁰ Ράμμος ΙΙΙ § 465, σελ. 1629 · Μπρίνιας ΙΙΙ, άρθρο 983, αρ. 448 · Σταθείας ΙΙ, σελ. 462 · Σταυρόπουλος, άρθρο 983, αριθ. 3α · Κεραμεύς/Κονδύλης/Νίκας(-Νικολόπουλος), ΙΙ, άρθρο 983, αρ. 1 · Μπέης, Παρατηρήσεις, Δ 2008.81 επ. (82) διορθώνοντας μάλιστα προηγούμενη ερμηνευτική του άποψη

²³¹ ΑΠ 1078/2008 ΕΛΔνη 2008.757 · ΕφΑθ 5916/1978 ΝοΒ 1979.791 · ΕφΠειρ 869/2006 Δ 2008.74, παρατ. Μάρκου, Μπέη · ΠΠρΘεσ 2080/1973 ΝοΒ 1973.1248 · ΜΠρΛιβ 62/1984 ΑρχΝ 1986.59 · ΜΠρΑθ 10084/1974 ΝοΒ 23.220 · ΜΠρΠατρ 143/2017 αδημ.

²³² Μητσόπουλος, Γνωμοδότηση, ΕΛΔνη 1984.18 επ. (20)

ενώ αν λείπει κάποια από τις προϋποθέσεις αυτές, η κατάσχεση στα χέρια τρίτου θα πρέπει να θεωρηθεί ανυπόστατη²³³.

142. Ανυπόστατη είναι λοιπόν η κατάσχεση στα χέρια τρίτου όταν επιβάλλεται με άλλον τρόπο, λ.χ. με έκθεση κατασχέσεως δικαστικού επιμελητή²³⁴, όπως επίσης, ανυπόστατη είναι αν η επίδοση του κατασχετηρίου δεν γίνει και στον καθ' ου η εκτέλεση.

Κατά την ίδια άποψη, αν η επίδοση του κατασχετηρίου στον καθ' ου η εκτέλεση πραγματοποιηθεί μεν, μετά όμως την πάροδο της οκταήμερης προθεσμίας, τότε η κατάσχεση είναι μεν υποστατή, καθίσταται όμως άκυρη και ακυρώνεται μέσω της ανακοπής κατά της εκτέλεσης του άρθρου 933 ΚΠολΔ²³⁵, χωρίς την επίκληση και απόδειξη δικονομικής βλάβης (άρθρο 159 αριθ. 1 ΚΠολΔ)²³⁶.

143. Σε σημαντική μερίδα της νομολογίας²³⁷ όμως, αλλά και από τμήμα της θεωρίας²³⁸, ακολουθείται η άποψη ότι ως προς τις δύο επιδόσεις πρέπει να γίνει διάκριση: συστατικό στοιχείο της κατάσχεσης στα χέρια τρίτου είναι η μόνο επίδοση του κατασχετηρίου στον τρίτο, ενώ η επίδοση στον καθ' ου η εκτέλεση αποτελεί στοιχείο του κύρους (και όχι του υποστατού) της εν λόγω κατάσχεσης.

Κατά την άποψη αυτή, το σύστημα της διπλής επίδοσης τροποποιήθηκε δυνάμει του ν.δ. 958/1971, ώστε έκτοτε, η κατάσχεση που επιβλήθηκε με επίδοση του κατασχετηρίου στον τρίτο, χωρίς να επακολουθήσει επίδοση στον καθ' ου, να παράγει έννομες συνέπειες μέχρι να ακυρωθεί με δικαστική απόφαση. Η επίδοση του κατασχετηρίου αυτού στον καθ' ου η εκτέλεση δεν αποτελεί λοιπόν συστατικό στοιχείο της κατασχέσεως, αλλά πρόσθετη διαδικαστική πράξη του κύρους της κατασχέσεως.

²³³ ΜΠρΑθ 7438/1992 ΑρχΝ 1994.318

²³⁴ ΜΠρΑθ 5436/1975 Δ 1976.810

²³⁵ Μάζης, ΔΕΕ 1997.455 (460) · ΑΠ 197/2005 ΕλΔνη 2006.477 · ΕφΑθ 5916/1978 ΝοΒ 1979.791 · ΕφΘεσ 3043/2007 ΕΠολΔ 2008.587, με σημ. Γιαννόπουλου

²³⁶ Πρβλ και ΠΠρΚορ 596/1976 ΑρχΝ 1976.814: αυτεπάγγελη λήψη υπόψη της ακυρότητας, επειδή αφορά στην έλλειψη προδικασίας

²³⁷ ΑΠ 360/2017 ΕφΑΔ 2017.836, με παρατ. Ειρ. Γαβαλά · ΕφΠειρ 727/1984 ΠειρΝ 1984.283 · ΕφΑθ 937/2004 ΝοΒ 2004.1411 · ΕφΑθ 5494/2008 ΕΠολΔ 2010.538, με συμφ. παρατ. Ταμαμίδη · ΜΠρΑθ 7438/1992 ΑρχΝ 1994.318 · ΜΠρΑθ 1056/2003 ΕλΔνη 2005.286 ΠΠρΑθ 3661/2011 ΕφΑΔ 2013.265 · ΜΠρΑθ 1189/2014 ΕλΔνη 2014.1453 · ΜΠρΛαρ 535/2014 ΕΠολΔ 2014.773, σημ. Κατηφόρη · ΜΠρΠατρ 88/2017 ΕλΔνη 2017.90 · ΟλΑΠ 3/1993 ΕλΔνη 1993.1459 · ΑΠ 1525/2011 ΕλΔνη 2012.73 · ΑΠ 197/2005 ΕλΔνη 2006.477 · ΑΠ 347/2013 ΕφΑΔ 2013.796 · ΕφΘεσ 3043/2007 ΕΠολΔ 2008.587 · ΜονΕφΑθ 1536/2013 ΕφΑΔ 2013.909, με συμφ. παρατ. Μιχαηλίδη · ΜονΕφΘεσ 1189/2014 ΕλΔνη 2004.1453 ΜΠρΑθ 1056/2003 ΕλΔνη 2005.286 · ΜΠρΡοδ 2616/2006 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

²³⁸ Μπρίνιας ΙΙΙ άρθρο 983 σελ. 1321 επ. · Ποδηματά ΕλΔνη 2000.1517 επ. (1521 σημ. 21) · Κολοτούρος ΕΠολΔ 2016.128 επ. · Αρβανιτάκης, Γνωμοδότηση, Αρμ 2002.1125

144. Πλησιέστερα στο γράμμα και στον σκοπό του νόμου βρίσκεται η πρώτη άποψη, που ακολουθεί σχεδόν ομόφωνα πλέον η σύγχρονη θεωρία²³⁹, δηλαδή αυτή που εμμένει στο σύστημα της διπλής επίδοσης ως στοιχείο του υποστατού της επίδοσης, η οποία μάλιστα, όχι μόνο διασφαλίζει την ασφάλεια της διαδικασίας και τα αποτελέσματα της κατάσχεσης, αλλά και ανταποκρίνεται καλύτερα στις δογματικές και τελολογικές αλληλουχίες²⁴⁰. Με την ερμηνεία αυτή εντάσσεται επιτυχέστερα η τροποποίηση του ν.δ. 958/1971 στο σύστημα επιβολής της κατάσχεσης εις χείρας τρίτου, η οποία αποσκοπούσε στο να ενταχθεί το εμπρόθεσμο της επίδοσης στον καθ' ου στους κανόνες της δικονομικής ακυρότητας του ΚΠολΔ με στόχο την ενοποίηση των συνεπειών με τις άλλες μορφές κατάσχεσης, και όχι στο να καταργήσει την επίδοση στον καθ' ου ως συστατικό στοιχείο της κατάσχεσης στα χέρια τρίτου. Τέλος, η άποψη αυτή ενισχύεται και από τη νέα (μετά τον ν. 4335/2015) ρύθμιση του άρθρου 934 § 1 στοιχ. α' ΚΠολΔ, που εντοπίζει την αφετηρία της προθεσμίας για την άσκηση ανακοπής του άρθρου 933 ΚΠολΔ στην επίδοση του κατασχετηρίου εγγράφου στον καθ' ου η εκτέλεση.

Κατάσχεση στα χέρια του δανειστή

145. Ήδη αναφέρθηκε²⁴¹ ότι υπό τον ΚΠολΔ, η κατάσχεση εις χείρας του δανειστή ως τρίτου έχει πολύ περιορισμένη εφαρμογή και δεν έχει πλέον τη χρησιμότητα που κατά το προϊσχύσαν δικονομικό καθεστώς είχε. Σε περίπτωση, πάντως, που αυτή διενεργηθεί, το θέμα είναι τι είδους διαδικαστικές ενέργειες πρέπει να λάβουν χώρα από τον επισπεύδοντα.

146. Αν και επί του ζητήματος έχει υπάρξει διχογνωμία²⁴², κατά την υποστηριζόμενη στην παρούσα ως ορθότερη άποψη, και στην περίπτωση της κατάσχεσης στα χέρια του ίδιου του δανειστή ως τρίτου, θα πρέπει να γίνεται διπλή επίδοση του κατασχετηρίου. Η επίδοση του κατασχετηρίου από τον δανειστή στον ίδιο του τον εαυτό αποτελεί βέβαια ανορθόδοξη μέθοδο, συνιστάται, όμως, για λόγους ασφάλειας της διαδικασίας, καθώς η επίδοση αυτή αφετηριάζει τη διαδρομή των προθεσμιών των άρθρων 983 § 2, 984 § 2, 985 § 1 και 934 ΚΠολΔ²⁴³.

²³⁹ Ορφανίδης, Εισήγηση στο 41^ο Συνέδριο ΕΕΔ, ο.π., σελ. 25 επ. (50 επ.) · Σύμφωνα με Παρεμβάσεις, στον ίδιο τόμο ΕΕΔ: Καλαβρός (437) · Κλαμαρής (281) · Δεληκωστόπουλος, (905) · Τσικρικάς (237)· Μάζης (249)

²⁴⁰ Νίκας (2018), ο.π., σελ. 732

²⁴¹ βλ. ανωτέρω §§ 87 - 88 της παρούσης

²⁴² Υπέρ της επίδοσης μόνο στον καθ' ου η εκτέλεση: Αποστολόπουλος ΙΙ, αριθ. 50, σελ. 108 · Κιτσικόπουλος ΙΧ, άρθρο 919, αριθ. 62, σελ. 8331 επ. · Μπρίνιας ΙΙΙ, ο.π., σελ. 1250. Υπέρ της επίδοσης και στον δανειστή από τον εαυτό του: Οικονομίδης σε Οικονομίδα/Λιβαδά/Γιδόπουλο, § 268, σημ. 5 · Ράμμος, Εγχειρίδιον ΙΙΙ, σελ. 1629 · Καστριώτης (2009), ο.π., σελ. 17 επ. · Γιαννόπουλος, ΕΠολΔ 2008.588.

²⁴³ Χαρακτηριστικά, το σκεπτικό της υπ' αριθμόν ΜΠρΙωαν 2808/2007 (ΕφΑΔ 2008.1122) απόφασης αναφέρει επί λέξει τα εξής: «(...)Ο δανειστής, ο οποίος συγχρόνως είναι και οφειλέτης του οφειλέτη του, μπορεί να επιβάλει κατάσχεση στα χέρια του ως τρίτου, γιατί ο νόμος δεν απαγορεύει την κατάσχεση στα ίδια του τα χέρια. Και ναι μεν η διάταξη του άρθρου 982 ΚΠολΔ αναφέρεται στον τρίτο, πλην όμως πρέπει να γίνει δεκτό ότι δεν νοεί τρία διαφορετικά πρόσωπα (δανειστή, οφειλέτη και τρίτο), αλλά νοεί τρεις διάφορους νομικούς χαρακτήρες, από τους οποίους οι δύο ενδέχεται να συνυπάρχουν στο ίδιο άτομο. Ο νόμος έχει υπόψη του την συνήθη περίπτωση κατά την οποία παρίστανται

Κατάσχεση απαιτήσεων από τίτλο εις διαταγήν

147. Ο σύγχρονος νομοθέτης τάχθηκε υπέρ του κατασχετού και των απαιτήσεων από τίτλο εις διαταγήν στα χέρια τρίτου, οπότε και στοιχείο του πραγματικού της προκειμένης κατασχέσεως δεν αποτελεί μόνο η κοινοποίηση του κατασχετηρίου στον τρίτο και στον καθ' ου η εκτέλεση, αλλά προσθέτως και η αφαίρεση του τίτλου από τον καθ' ου η εκτέλεση.

Κατάσχεση εις χείρας τετάρτου

148. Αναλόγως, ο προτιθέμενος να κατάσχει (Α) υποχρεούται, κατ' αρχήν, σύμφωνα με την προκρινόμενη άποψη, να κοινοποιήσει προς τον οφειλέτη του οφειλέτη του (προς τον Γ) επιταγή αντιγράφου εξ απογράφου του τίτλου της απαίτησης του Β κατά του Γ. Για να μπορεί, όμως, να προβεί και στη δεύτερη εξ ιδίου δικαίου κατάσχεση εις χείρας του Δ ως τρίτου, οφειλέτη του Β, θα πρέπει επίσης να κοινοποιήσει προς τον οφειλέτη του (Β) επιταγή αντιγράφου εξ απογράφου του τίτλου της απαίτησης του (δηλαδή του Α κατά του Β).

149. Επιπλέον, ο κατασχών θα συντάξει και να επιδώσει κατασχετήριο εντός των εκ του νόμου τασσόμενων προθεσμιών.

150. Το κατασχετήριο²⁴⁴ θα είναι του Α, ενεργούντος ως υποκαταστάτου του Β, κατά του οφειλέτη αυτού (Γ) εις χείρας του οφειλέτη του τελευταίου (Δ). Ταυτόχρονα, το κατασχετήριο αυτό θα περιλαμβάνει και τη δεύτερη κατάσχεση εις χείρας τρίτου, άρα θα είναι του Α, ενεργούντος τώρα εξ ιδίου δικαίου, κατά του οφειλέτη αυτού (Β) εις χείρας του Δ, ως μέλλοντος να γίνει, δια της πρώτης κατάσχεσης, οφειλέτης του Β.

Το κατασχετήριο αυτό του Α επιδίδεται υποχρεωτικά στα παρακάτω πρόσωπα της διαδικασίας, υπό τις εξής ιδιότητές τους:

- στον Β: ως καθ' ου η εκτέλεση της δεύτερης κατάσχεσης,
- στον Γ: ως καθ' ου η εκτέλεση της πρώτης κατάσχεσης,
- στον Δ: αφενός ως τον τρίτο εις χείρας του οποίου επιβάλλεται η πρώτη κατάσχεση και αφετέρου ως τον τρίτο εις χείρας του οποίου επιβάλλεται η δεύτερη κατάσχεση.

πραγματικά τρία διαφορετικά πρόσωπα, γι αυτό εκφράστηκε ως άνω. Στην αντίθετη περίπτωση η θέση του δανειστή και συγχρόνως οφειλέτη θα ήταν χειρότερη παρά αν ήταν μόνος δανειστής και χειρότερη από άλλο δανειστή, ο οποίος θα μπορούσε να ενεργήσει κατάσχεση στα χέρια του οφειλέτη του, αλλ' όμως η άνιση αυτή μεταχείριση δεν συμπορεύεται προς την αρχή της ισότητας που ορίζεται στο ισχύον δικονομικό δίκαιο. Η κατάσχεση στα ίδια χέρια του δανειστή θα γίνει με τις διατυπώσεις της κατάσχεσης στα χέρια τρίτου, δηλαδή και με την κοινοποίηση κατασχετηρίου από τον κατασχόντα στον ίδιο τον εαυτό του {Βαθρακοκόιλης, ΚΠολΔ, τόμος ΣΤ', σελ. 28, αριθμ. 18} (...)»

²⁴⁴ Αποστολόπουλος, ο.π., § 339, σελ. 439

Το ότι η επίδοση στον τέταρτο Δ είναι απαραίτητο στοιχείο του υποστατού αμφότερων των κατασχέσεων είναι αναμφίβολο.

151. Το ερώτημα, όμως, αν οι επιδόσεις αφενός στον Γ (ως καθ' ου η εκτέλεση της πρώτης κατάσχεσης) και αφετέρου στον Β (ως καθ' ου η εκτέλεση της δεύτερης κατάσχεσης), είναι στοιχείο του υποστατού ή πρόσθετη διαδικαστική πράξη του κύρους της κατάσχεσης εις χείρας τετάρτου, απαντάται αναλόγως με την εκδοχή που θα δεχθούμε στο ανάλογο ζήτημα που τέθηκε στην περίπτωση της κατάσχεσης εις χείρας τρίτου.

152. Δεδομένου ότι ορθότερη κρίνεται η άποψη που δέχεται ότι η επίδοση του κατασχετηρίου στον καθ' ου η εκτέλεση αποτελεί και αυτή στοιχείο του υποστατού της κατάσχεσης εις χείρας τρίτου²⁴⁵, αντίστοιχα θα πρέπει να δεχθούμε το ίδιο και για την περίπτωση της εις χείρας τέταρτου κατάσχεσης. Συνεπώς:

- αν το κατασχετήριο δεν επιδοθεί στον Γ, τότε η πρώτη (πλαγιαστική) κατάσχεση θα πρέπει να θεωρηθεί ανυπόστατη, ενώ
- αν το κατασχετήριο δεν επιδοθεί στον Β, τότε η δεύτερη (ταυτόχρονη) εξ ιδίου δικαίου κατάσχεση θα πρέπει να θεωρηθεί ανυπόστατη.

Αν δεχόμασταν την άλλη εκδοχή, που θεωρεί στοιχείο του υποστατού της κατάσχεσης εις χείρας τρίτου μόνο την προς τον τρίτο επίδοση του κατασχετηρίου, τότε η παράλειψη της επίδοσής του είτε στον Γ είτε στον Β θα συνεπαγόταν την ακυρότητα - και όχι το ανυπόστατο - της κατάσχεσης²⁴⁶.

ΤΟ ΚΑΤΑΣΧΕΤΗΡΙΟ

153. Το κατασχετήριο αποτελεί συστατικό διαδικαστικό έγγραφο της κατάσχεσης εις χείρας τρίτου που ενσαρκώνει την πρώτη μετά την επιταγή διαδικαστική πράξη της αναγκαστικής εκτελέσεως²⁴⁷.

²⁴⁵ βλ. αναλυτικά ανωτέρω §§ 141 - 144 της παρούσης

²⁴⁶ Αν εξαιρέσει κανείς τις επιπτώσεις από τον χαρακτηρισμό μιας πράξεως ως ανυπόστατης ή άκυρης, στην πράξη δεν αναμένονται να προκληθούν γενικότερα ζητήματα από την υιοθέτηση της μιας ή της άλλης εκδοχής, αφού ο ίδιος ο νόμος εξαρτά (και διαφοροποιεί) τις έννομες συνέπειες της κατασχέσεως από την επίδοση του κατασχετηρίου στον καθ' ου - άρθρο 984 § 1 ΚΠολΔ - ή, ανάλογα, στον τρίτο - άρθρο 984 § 2 και 3 ΚΠολΔ (*ΑΠ 1297/2011 ΕφΑΔ 2012.173*)

²⁴⁷ Δεν αποκλείεται η σύνταξη και υπογραφή κοινού κατασχετηρίου από περισσότερα πρόσωπα, συνδεόμενα με τον δεσμό της ομοδικίας (*ΕιρΑθ 2327/1971 ΑρχΝ 1971.866*, η οποία δέχθηκε ως έγκυρη την κατάσχεση με το ίδιο κατασχετήριο από 39 δανειστές), ενώ θεμιτή είναι και η επιβολή κατάσχεσης στα χέρια περισσότερων προσώπων ως τρίτων (*ΠΠρΚορ 596/1976 ΑρχΝ 1976.814* επί συντηρητικής κατασχέσεως στα χέρια τρίτων)

154. Το περιεχόμενο που αυτό θα διαλαμβάνει στην περίπτωση της κατάσχεσης εις χείρας τετάρτου εξαρτάται από το αναγκαίο περιεχόμενο του κατασχετηρίου στην απλή κατάσχεση εις χείρας τρίτου.

Επί κατάσχεσης στα χέρια τρίτου

155. Κατ' αρχήν, το περιεχόμενο του κατασχετηρίου υπόκειται στους ορισμούς του άρθρου 118 ΚΠολΔ²⁴⁸, συνεπώς πρέπει να περιέχει:

- (α) προσδιορισμό του είδους του δικογράφου ως κατασχετηρίου (αρ. 2),
- (β) τα πλήρη ονόματα του επισπεύδοντος, του καθ' ου η εκτέλεση και του τρίτου, την κατοικία ή έδρα, καθώς και τον ΑΦΜ του επισπεύδοντος (αρ. 3),
- (γ) το αντικείμενό του με τρόπο σαφή, ορισμένο και ευσύνοπτο (αρ. 4), όπως αυτό εξειδικεύεται στις ειδικές διατάξεις,
- (δ) χρονολογία και υπογραφή του επισπεύδοντος δανειστή ή του πληρεξούσιου δικηγόρου του (αρ. 5).

156. Επιπλέον, το κατασχετήριο πρέπει να περιέχει και τα αναγραφόμενα στο άρθρο 983 § 1 ΚΠολΔ στοιχεία²⁴⁹, δηλαδή:

- (α) ακριβή περιγραφή του εκτελεστού τίτλου και της απαίτησης που στηρίζουν την κατάσχεση στα χέρια τρίτου (άρθρο 983 § 1 στοιχ. α' ΚΠολΔ), με την έννοια όχι της λεπτομερούς, αλλά της αληθούς²⁵⁰ περιγραφής. Η απαίτηση μπορεί να προσδιορίζεται περαιτέρω ως προς τα παραγωγικά της αίτια με αναφορά στον εκτελεστό τίτλο²⁵¹,
- (β) το ποσό για το οποίο επιβάλλεται η κατάσχεση (άρθρο 983 § 1 στοιχ. β' ΚΠολΔ). Πρόκειται για το ουσιωδέστερο ίσως στοιχείο του κατασχετηρίου, καθώς αυτό προσδιορίζει τα όρια της ευθύνης του τρίτου και επηρεάζει την εξέλιξη όλης της περαιτέρω διαδικασίας²⁵². Το έγγραφο, λοιπόν, πρέπει να καθορίζει ένα συγκεκριμένο ανώτατο ποσό²⁵³ ανάλογο με την απαίτηση υπέρ της οποίας επιχειρείται η κατάσχεση, που να περιλαμβάνει κεφάλαιο, τόκους και

²⁴⁸ με εξαίρεση την αναφορά στο δικαστήριο (άρθρο 118 αρ. 1 ΚΠολΔ), αφού το κατασχετήριο δεν απευθύνεται σε δικαστήριο

²⁴⁹ ΑΠ 1065/2009 ΕΠολΔ 2010.60, με παρατ. Κατηφόρη

²⁵⁰ ΠρΑνΕπ, σελ. 452

²⁵¹ ΕφΠατρ 1083/2006 ΑχΝομ 2007.401

²⁵² Καστριώτης, ο.π., σελ. 62 επ.

²⁵³ ΕφΑθ 2810/2005 ΝοΒ 2006.81

έξοδα, «καθ' υπολογισμόν του κατάσχοντος²⁵⁴», αφού αυτό δεν μπορεί πάντα με ακρίβεια κατά το χρόνο σύνταξης του κατασχετηρίου²⁵⁵,

- (γ) επιταγή προς τον τρίτο να μην καταβάλει σε εκείνον κατά του οποίου γίνεται η κατάσχεση (άρθρο 983 § 1 στοιχ. γ' ΚΠολΔ). Η επιταγή αυτή, ερμηνευόμενη τελλολογικά, γίνεται αντιληπτή ως μια καθολική απαγορευτική παρότρυνση προς τον τρίτο, η οποία καλύπτει όλους τους αποσβεστικούς λόγους της ενοχής,
- (δ) διορισμό αντικλήτου που κατοικεί στην περιφέρεια του ίδιου ειρηνοδικείου ή στην έδρα του πρωτοδικείου όπου και η κατοικία του τρίτου, αν ο επισπεύδων την κατάσχεση δανειστής δεν κατοικεί στην περιφέρεια του ειρηνοδικείου της κατοικίας του τρίτου (άρθρο 983 § 1 στοιχ. δ' ΚΠολΔ).

157. Παρά τη σιωπή του νόμου, γίνεται δεκτό²⁵⁶, για λόγους προστασίας του τρίτου, ότι στο κατασχετήριο θα πρέπει να αναφέρονται και επαρκή στοιχεία για τον καθορισμό της έννομης σχέσης (λ.χ. μίσθωση, εντολή, εταιρεία κ.λπ.) που συνδέει τον καθ' ου η κατάσχεση με τον τρίτο. Δεν αρκεί η μνεία ότι κατάσχεται κάθε απαίτηση ή κάθε κινητό που οφείλεται από οποιαδήποτε αιτία εκ μέρους του τρίτου στον οφειλέτη του κατασχόντος²⁵⁷. Η αναφορά της έννομης αυτής σχέσης είναι απολύτως απαραίτητη, ιδίως όταν κατάσχονται μελλοντικές απαιτήσεις. Αρκεί να προσδιορίζεται η έννομη σχέση που αποτελεί τη δικαιολόγη αιτία της οφειλής του τρίτου. Μνεία των γενεσιουργών περιστατικών της οφειλής δεν είναι απαραίτητη²⁵⁸.

158. Η παράλειψη ή η ατέλεια οποιουδήποτε από τα ανωτέρω στοιχεία του κατασχετηρίου οδηγεί σε ακυρότητα μόνο με τη συνδρομή του δικονομικής βλάβης (άρθρο 159 αριθ. 3 ΚΠολΔ), την οποία μπορεί να επικαλεσθεί τόσο ο καθ' ου η εκτέλεση όσο και ο τρίτος²⁵⁹.

Κατάσχεση εις χείρας τετάρτου

159. Όπως τονίσθηκε, η κατάσχεση εις χείρας τετάρτου αναλύεται σε μια διπλή κατάσχεση εις χείρας τρίτου (τριγωνικές σχέσεις ΒΓΔ και ΑΒΔ αντίστοιχα), η οποία, προκειμένου να

²⁵⁴ ΕφΑθ 5419/1983 ΑρχΝ 1985.76

²⁵⁵ ΕφΑθ 1022/2006 ΕφΑΔ 2009.228, με παρατ. Ποταμίτη

²⁵⁶ ΑΠ 660/1975 ΑρχΝ 1976.185 · Φραγκίστας, Δ 1970.175 επ. (179) · Μπρίνιας, Δ 1974.72 · Γέσιου - Φαλτσή, Δ 2002.446

²⁵⁷ ΜΠρΑθ 700/2013 ΝοΒ 2013.1265

²⁵⁸ ΕφΑθ 7654/1986 Δ 1987.174 · ΕφΑθ 6325/2008 ΕλΔνη 2010.182 · ΕφΠειρ 18/2017 ΔΕΕ 2017.382

²⁵⁹ ΕφΑθ 2810/2005, ΝοΒ 2006.81 · ΠΠρΚορ 596/1976 ΑρχΝ 1976.814

εξασφαλίσει τον κατασχόντα δανειστή και να μην κινδυνεύει η ενέργειά του να πέσει στο κενό, θα πρέπει να επιβάλλεται ταυτόχρονα, με ένα μάλλον κατασχετήριο²⁶⁰.

160. Συνεπώς, στην περίπτωση αυτή στο περιεχόμενο του κατασχετηρίου, θα πρέπει να αναφέρονται, εκτός από τα προαναφερθέντα στοιχεία που ορίζει το άρθρο 118 ΚΠολΔ, και τα εξής:

- (α) ακριβής και αληθής περιγραφή του εκτελεστού τίτλου και της απαίτησης τόσο του Β κατά του Γ (που στηρίζει την πρώτη πλαγιαστική κατάσχεση) όσο και του Α κατά του Β (που στηρίζει τη δεύτερη κατάσχεση)
- (β) το ποσό για το οποίο επιβάλλεται η πρώτη (πλαγιαστική) κατάσχεση κατά του Γ εις χείρας του Δ από τον υποκαθιστάμενο Β, καθώς και το ποσό για το οποίο επιβάλλεται η δεύτερη (εξ ιδίου δικαίου) κατάσχεση κατά του Β εις χείρας του Δ από τον Α. Αμφότερα τα αναγραφόμενα στο κατασχετήριο ποσά καθορίζονται από τους υπολογισμούς του Α.
- (γ) επιταγή προς τον Δ αφενός να μην καταβάλει υπέρ του υποκαθιστάμενου Β την όποια (υπάρχουσα ή μέλλουσα) οφειλή του προς τον Γ (πρώτη πλαγιαστική κατάσχεση) και αφετέρου να μην καταβάλει υπέρ του ίδιου (του Α) τη μέλλουσα να προκύψει οφειλή του προς τον Β, η οποία θα γεννηθεί σε περίπτωση ευδοκίμησης της πλαγιαστικής κατάσχεσης,
- (δ) διορισμός αντικλήτου αν ο επισπεύδων την κατάσχεση δανειστής δεν κατοικεί στην περιφέρεια του ειρηνοδικείου της κατοικίας του Δ.

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΚΑΤΑΣΧΕΣΗΣ

161. Όπως συμβαίνει σε κάθε μορφής κατάσχεση (άρθρα 958, 997 ΚΠολΔ), έτσι και η κατάσχεση εις χείρας τρίτου συνεπάγεται υλική και νομική δέσμευση του κατασχεθέντος αντικειμένου, με απώτερο σκοπό την ικανοποίηση του δανειστή (ή των δανειστών) του καθ' ου η εκτέλεση. Η υλική δέσμευση επιτυγχάνεται μέσω της θέσης του τρίτου ως μεσεγγυούχο (άρθρο 984 § 3 ΚΠολΔ) και η νομική με την απαγόρευση της διαθέσεως του κατασχεθέντος (άρθρο 984 §§ 1, 2 ΚΠολΔ)²⁶¹. Η εν μέρει διαφοροποίηση των συνεπειών της κατάσχεσης εξαρτάται από τη φύση του αντικειμένου της εκτελέσεως (απαιτήσεις, άυλα αγαθά, ενσώματα κινητά).

²⁶⁰ Δεληγκωστόπουλος/Κοπακάκης, ο.π., σελ. 249

²⁶¹ Μπέης, Δ 1972.417

162. Ανάλογες είναι και οι συνέπειες της κατάσχεσης εις χείρας τετάρτου για τα εμπλεκόμενα στη διαδικασία μέρη, εξαρτώνται δε από τη φύση του κατασχεμένου αντικειμένου. Ειδικά δε για τη δεύτερη κατάσχεση (τριγωνική σχέση ΑΒΔ), οι συνέπειες από την επιβολή της ταιριάζουν στη φύση της υπό κατάσχεση απαίτησης ως μελλοντικής και μάλιστα ενδεχόμενης.

163. Δεδομένου ότι η απαγόρευση της διάθεσης έχει ως αποδέκτες τόσο τον καθ' ου η εκτέλεση όσο και τον τρίτο, αφού αμφότεροι μπορούν να ματαιώσουν το προσδοκώμενο από την κατάσχεση αποτέλεσμα²⁶², στην κατάσχεση δε εις χείρας τετάρτου η ματαίωση του προσδοκώμενου από τον Α σκοπού μπορεί να επέλθει λόγω κακόβουλων ενεργειών τόσο του Β, όσο και του Γ αλλά και του Δ, ή και όλων αυτών μαζί, ανακύπτει ζήτημα διαφοροποίησης του χρόνου επέλευσης των έννομων συνεπειών της κατάσχεσης, ώστε να αποκλεισθούν οι καταδολιεύσεις.

164. Οι συνέπειες της κατάσχεσης στα χέρια τρίτου, είτε στην απλή της μορφή, είτε στη σύνθετη της κατάσχεσης εις χείρας τετάρτου, παύουν αναδρομικά²⁶³ όταν παρέλθει άπρακτη η προθεσμία για την άσκηση της ανακοπής κατά της παράλειψης εκ μέρους του τρίτου (ή τετάρτου) υποβολής της δήλωσης ή κατά της αρνητικής δήλωσης του τρίτου (ή τετάρτου) ή όταν απορριφθεί τελεσιδικώς (άρθρο 321 ΚΠολΔ) η τυχόν ασκηθείσα τέτοια ανακοπή.

165. Αμέσως παρακάτω θα παρακολουθήσουμε τις συνέπειες αυτές για κάθε ένα από τα πρόσωπα που εμπλέκονται τόσο στην απλή διαδικασία της κατάσχεσης εις χείρας τρίτου όσο και, συνδυαστικά και με παράλληλη εφαρμογή, στη σύνθετη διαδικασία της κατάσχεσης εις χείρας τετάρτου.

Α. Συνέπειες για τον καθ' ου η εκτέλεση

- **Απαγόρευση διάθεσης της κατασχεθείσης απαίτησης**

i. Κατάσχεση εις χείρας τρίτου

166. Το άρθρο 984 § 1 εδ. α' ΚΠολΔ αίρει την εξουσία διάθεσης του καθ' ου επί των κατασχεθέντων περιουσιακών του στοιχείων. Απαγορεύει την επιχείρηση πράξεων που έχουν ως

²⁶² Νίκας, ο.π., σελ. 748, 749

²⁶³ Μπέης, Δ 1972.417 · Κεραμεύς, Γνωμοδότηση, ΝοΒ 1971.1093 επ.

συνέπεια την άμεση και επί τα χείρω μεταβολή υφιστάμενου δικαιώματος του καθ' ου επί της κατασχεθείσης περιουσίας²⁶⁴.

167. Η παράβαση της απαγορευτικής αυτής διάταξης επάγεται την αυτοδίκαιη ακυρότητα της εκποιητικής, όχι όμως και της αποτελούσας την αιτία αυτής υποσχετικής, δικαιοπραξίας, η κατάρτιση της οποίας καθιστά τον αντισυμβαλλόμενο του καθ' ου η εκτέλεση δανειστή αδύνατης παροχής κατ' άρθρον 365 ΑΚ. Η ακυρότητα αυτή είναι σχετική υπέρ του κατασχόντος δανειστή, των καθολικών και οιονεί καθολικών διαδόχων του, όπως και του υπερθεματιστή²⁶⁵.

Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι η ακυρότητα αυτή λειτουργεί υπέρ και των τυχόν άλλων δανειστών που έχουν επιδώσει κατασχετήριο στον καθ' ου η εκτέλεση πριν από τη διάθεση του κατασχεμένου. Υπάρχει, όμως, διχογνωμία, περί του αν το δικαίωμα επίκλησης της ακυρότητας ανήκει και στους δανειστές που επιχείρησαν κατάσχεση μεταγενέστερα, δηλαδή μετά την διάθεση του κατασχεμένου²⁶⁶.

ii. Κατάσχεση εις χείρας τετάρτου

168. Κατ' αναλογική εφαρμογή των παραπάνω, η επιβολή της κατάσχεσης εις χείρας τετάρτου, δηλαδή της διπλής κατάσχεσης εις χείρας τρίτου (σχέση ΒΓΔ και ΑΒΔ),

- αφενός αποστερεί από τον Γ την εξουσία διάθεσης της (όποιας) απαίτησής του κατά του Δ, η οποία κατασχέθηκε από τον Α για λογαριασμό του (υποκαθιστάμενου) Β,
- αφετέρου, σε περίπτωση που ευδοκιμήσει η πρώτη κατάσχεση, ο Β αποστερείται της εξουσίας να διαθέσει την (κατά το χρόνο επιβολής της κατάσχεσης μέλλουσα να προκύψει) απαίτησή του κατά του Δ για απευθείας καταβολή προς αυτόν.

169. Στην απαγόρευση δε που επιβάλλει η διάταξη του άρθρου 984 § 1 εδ. α' ΚΠολΔ υπόκεινται όλες οι απαιτήσεις ή πράγματα - σε ενσώματη ή άυλη μορφή - που μπορούν να καταστούν αντικείμενο της κατάσχεσης εις χείρας τρίτου (άρα και τετάρτου). Η απαγορευόμενη αυτή ουσιαστική μεταβολή μπορεί να συνίσταται²⁶⁷:

- (α) στην ολική ή μερική μεταβίβαση (π.χ. εκχώρηση απαίτησης ή παραχώρηση κυριότητας πράγματος),

²⁶⁴ Έτσι και στο γερμανικό δίκαιο.

²⁶⁵ Βαθρακοκοίλης, ΣΤ', άρθρο 984, αριθ. 5, σελ. 75 · Νίκας ΙΙ, § 59, αρ. 99 · Σπυρόπουλος/Μιχαηλίδης σε Απαλαγάκη, ΚΠολΔ, άρθρο 984, αρ. 1

²⁶⁶ Αναλυτικά Ορφανίδης (2004), Σύγκρουσις συμφερόντων δανειστών στην αναγκαστική εκτέλεση, σελ. 368 επ.

²⁶⁷ Κολοτούρος, σελ. 181 επ.

- (β) στην ολική ή μερική επιβάρυνση (π.χ. παραχώρηση εμπράγματης ασφάλειας ενεχύρου),
- (γ) στην ποσοτική ή ποιοτική αλλοίωση του δικαιώματος (π.χ. χορήγηση προθεσμίας προς εξόφληση της κατασχεθείσης απαίτησης),
- (δ) στην ολική ή μερική απόσβεση (π.χ. είσπραξη απαίτησης ή άφεση χρέους) και
- (ε) στην παραίτηση από τυχόν εμπράγματα εξασφαλίσεις του κατασχεθέντος δικαιώματος (π.χ. παραίτηση από το δικαίωμα ενεχύρου με το οποίο ασφαλίζεται η κατασχεθείσα απαίτηση).

- Δυνατότητα άσκησης αγωγής ή επίσπευσης αναγκαστικής εκτέλεσης

i. Κατάσχεση εις χείρας τρίτου

170. Σε αντίθεση με την εξουσία διάθεσης, η εξουσία του καθ' ου η εκτέλεση προς διεξαγωγή δικών και διενέργεια πράξεων αναγκαστικής εκτέλεσης σχετιζόμενων με την κατασχεθείσα περιουσία, προκειμένου να διατηρήσει την οικονομική αξία και αυτοτέλεια της υπέγγραυς περιουσίας του, διατηρείται²⁶⁸. Η προκειμένη διάταξη δεν θέτει ειδικότερο περιορισμό σε σχέση με τη νομιμοποίηση του καθ' ου η κατάσχεση οφειλέτη. Ο τελευταίος, επομένως, δικαιούται τόσο να συνεχίσει την προ της επιβολής της κατάσχεσης εκκρεμή, όσο και να διανοίξει νέα μετά την κατάσχεση διαγνωστική δίκη²⁶⁹ προς προστασία του κατασχεθέντος περιουσιακού του στοιχείου²⁷⁰.

ii. Κατάσχεση εις χείρας τετάρτου

171. Αναλόγως, στις κατασχέσεις εις χείρας τρίτου που λαμβάνουν χώρα αν αποδομήσει κανείς το θεσμό της κατάσχεσης εις χείρας τετάρτου, η κατάσταση διαμορφώνεται ως εξής:

- (α) αφενός μεν ο Γ, ως δανειστής του τέταρτου Δ (τριγωνική σχέση ΒΓΔ), δεν θα αποστερηθεί της νομιμοποίησής του για τη διεξαγωγή δίκης ή για την επίσπευση αναγκαστικής εκτέλεσης σχετικά με το αντικείμενο (απαίτηση, κινητό πράγμα) που κατασχέθηκε,
- (β) αφετέρου δε ο Β, ως δανειστής του τρίτου πια Δ (τριγωνική σχέση ΑΒΔ), δεν παύει να είναι ο νομιμοποιούμενος διάδικος σχετικά με την δημιουργούμενη απαίτησή του κατά του Δ, εφόσον αυτή γεννηθεί.

²⁶⁸ Κολοτούρος (ΕΕΔ), ο.π., σελ. 185

²⁶⁹ ΑΠ 196/1982 ΕΕΝ 1983.114 · ΕφΑθ 141/2010 ΕλΔνη 2010.523

²⁷⁰ Μπρίνιας, άρθρο 984, § 456 ΙΙ, σελ. 1364

172. Η ύπαρξη της σχετικής διάταξης του άρθρου 984 § 4 εδ. α' ΚΠολΔ επιβεβαιώνει τη θέση ότι η (κατ' αρχήν ή κατ' εξαίρεση) νομιμοποίηση των διαδικών δεν εξαρτάται από την εξουσία διάθεσης επί του αντικειμένου της διεξαγόμενης διαγνωστικής δίκης ή της επισπευδόμενης αναγκαστικής εκτέλεσης²⁷¹.

- Δυνατότητα πολλαπλών κατασχέσεων

- i. Κατάσχεση εις χείρας τρίτου

173. Στην κατάσχεση στα χέρια τρίτου η δυνατότητα πολλαπλών κατασχέσεων ίσχυε και πριν από την εγκαθίδρυση, με το ν. 4335/2015, του ανάλογου θεσμού στην κατάσχεση κινητών και ακινήτων²⁷². Η κατάσχεση στα χέρια τρίτου, λοιπόν, δεν εμποδίζει την επιβολή άλλης κατάσχεσης (συντηρητικής ή αναγκαστικής)²⁷³ από άλλον δανειστή του καθ' ου²⁷⁴ ή και από τον ίδιο, για άλλη όμως απαίτηση²⁷⁵.

174. Η δυνατότητα επιβολής νέας κατάσχεσης για την ίδια απαίτηση από άλλους δανειστές του καθ' ου η εκτέλεση περιορίζεται, πάντως, μέχρι το χρόνο συντέλεσης της μεταβίβασης στον κατασχόντα της απαίτησης που κατασχέθηκε. Επιβολή δεύτερης κατάσχεσης μετά την παρέλευση της προθεσμίας προσβολής της αρνητικής δήλωσης του τρίτου²⁷⁶ ή και μετά την άσκηση της ανακοπής θα πρέπει να θεωρηθεί ανεπίτρεπτη²⁷⁷.

- ii. Κατάσχεση εις χείρας τετάρτου

175. Τα ως άνω ισχύουν αναλόγως και στην περίπτωση της κατάσχεσης εις χείρας τετάρτου, αφού καμία εκ των δύο κατασχέσεων που την αποτελούν δεν εμποδίζει τη διενέργεια δεύτερης κατάσχεσης επί του ίδιου αντικειμένου από άλλον δανειστή, ή και από τον ίδιο για διαφορετική απαίτησή του, με τους χρονικούς φυσικά περιορισμούς που ισχύουν ούτως ή άλλως για την απλή κατάσχεση εις χείρας τρίτου.

176. Ως προς τη δεύτερη (εξ ιδίου δικαίου) κατάσχεση δε που γίνεται ταυτόχρονα, δεν τίθεται καν, σε σχέση με την πρώτη, θέμα πολλαπλών κατασχέσεων (υπό την προϋπόθεση βέβαια ότι δεν υπάρχουν δύο ή περισσότεροι δανειστές), αφού αυτή αφορά απλώς ενδεχόμενη

²⁷¹ Σινανιώτης (1965), Η νομιμοποίησης των διαδικών εν τη πολιτική δίκη, σελ. 70 επ.

²⁷² Όπως προκύπτει από τις προπαρασκευαστικές εργασίες του ΚΠολΔ (ΣχΠολΔικ VIII, σελ. 188), το σύστημα αυτό προκρίθηκε ως υποκατάστατο της αναγγελίας.

²⁷³ Αρβανιτάκης, Αρμ 2002.1125 επ. (1126, 1129)

²⁷⁴ ΕφΑθ 6431/1975 Αρμ 1976.518 · ΠΠρΑθ 6615/1978 Αρμ 1979.414

²⁷⁵ ΜΠρΤρικ 361/2007 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

²⁷⁶ ΜΠρΑθ 1962/2002 Αρμ 2002.1062

²⁷⁷ Νίκας, ο.π., σελ. 753

απαίτηση, της οποίας το αποτέλεσμα εξαρτάται από την επιτυχή έκβαση της πρώτης κατάσχεσης (εις χείρας τετάρτου), η οποία είναι και η κρίσιμη νομικά. Ο δανειστής (Α), όμως, προκειμένου να εξασφαλισθεί πρέπει να κάνει και τη δεύτερη αυτή κατάσχεση (εις χείρας τρίτου), διαφορετικά κινδυνεύει η απαίτησή του να πέσει στο κενό²⁷⁸.

B. Συνέπειες για τον τρίτο

177. Με την επιβολή της αναγκαστικής κατάσχεσης, ο τρίτος καθίσταται υποκείμενο της διαδικασίας της αναγκαστικής εκτέλεσης, αλλά και υποκείμενο «ειδικής έννομης σχέσης» υφιστάμενης μεταξύ αυτού και του κατασχόντος δανειστή²⁷⁹. Εκ της διπλής του αυτής ιδιότητας απορρέουν υποχρεώσεις που υπέχει έναντι του κατασχόντος δανειστή.

Αναλόγως θα ισχύσουν και για την κατάσχεση εις χείρας τετάρτου.

- **Απαγόρευση εξόφλησης της κατασχεμένης απαίτησης**

i. Κατάσχεση εις χείρας τρίτου

178. Η διάταξη του άρθρου 984 § 2 εδ. α' περ. α' ΚΠολΔ αποκλείει την εξόφληση στον καθ' ου από τον τρίτο της κατασχεμένης απαίτησης, το μεν ορίζοντας ότι η εν λόγω καταβολή θα είναι άκυρη υπέρ του κατασχόντος, το δε διατηρώντας την ευθύνη του τρίτου έναντι του κατασχόντος, αλλά και των λοιπών προ της γενόμενης καταβολής δανειστών, ακέραιη²⁸⁰, ακόμα και μετά την (απαγορευόμενη) καταβολή²⁸¹. Πρόκειται για αυτοδικαίως χωρούσα ακυρότητα του ουσιαστικού δικαίου²⁸².

179. Κατά διασταλτική ερμηνεία της εν λόγω διάταξης, γίνεται ορθώς δεκτό ότι:

- ❖ (α) η διάταξη εφαρμόζεται και στην περίπτωση κατάσχεσης χρηματικών απαιτήσεων αλλά και απαιτήσεων συνιστάμενων στη μεταβίβαση της κυριότητας κινητών πραγμάτων²⁸³ και
- ❖ (β) η διάταξη δεν αφορά μόνο στην δια καταβολής εξόφληση, αλλά περιλαμβάνει και οποιονδήποτε άλλο λόγο απόσβεσης των ενοχών, π.χ. δόση αντί καταβολής, άφεση χρέους κ.λπ.²⁸⁴.

²⁷⁸ Δεληκωστόπουλος/Κοπακάκης, ο.π., σελ. 252

²⁷⁹ Κοντογεωργακόπουλος (2010), Κατάσχεση στα χέρια τρίτου, σελ. 226 επ. (ιδίως 230 επ.)

²⁸⁰ Ράμμος, ο.π., σελ. 1635 · Γέσιου-Φαλτσή, ο.π., σελ. 126 επ. · Νίκας, ο.π., σελ. 755 επ.

²⁸¹ Κολοτούρος (ΕΕΔ), ο.π., σελ. 190

²⁸² ΑΠ 1540/2000 ΕΕΝ 2000.299 · ΠΠρΘεσ 10250/2003 Αρμ 2003.1323

²⁸³ Καστριώτης (2009), ο.π., σελ. 120, 123

²⁸⁴ Σχετικά με τη δυνατότητα συμβιβασμού βλ. αμέσως παρακάτω §§ 181 - 183 της παρούσης.

ii. Κατάσχεση εις χείρας τετάρτου

180. Κατ' εφαρμογή των παραπάνω και με βάση το σχηματικό μας παράδειγμα, εν λόγω συνέπεια της κατάσχεσης εις χείρας τετάρτου εκδηλώνεται ως εξής:

- (α) αναφορικά μεν με την (πρώτη) πλαγιαστική άσκηση της κατάσχεσης εις χείρας τρίτου, ο Δ, αφότου του επιδοθεί από τον Α το κατασχετήριο, απαγορεύεται να εξοφλήσει με οποιονδήποτε τρόπο προς τον Γ την απαίτηση που ο τελευταίος διατηρεί εναντίον του, τυχόν δε τέτοια εξόφληση θα είναι άκυρη υπέρ του Β, τα δικαιώματα του οποίου ασκούνται πλαγιαστικά στην προκειμένη περίπτωση από τον Α,
- (β) αναφορικά δε με τη (δεύτερη) εξ ιδίου δικαίου άσκηση της κατάσχεσης εις χείρας τρίτου, ο Δ απαγορεύεται, αφού ήδη εξ αρχής του έχει επιδοθεί το κοινό κατασχετήριο δυνάμει του οποίου ο Α κατάσχει τη μέλλουσα να προκύψει απαίτηση του Β έναντι του Δ, να εξοφλήσει με οποιονδήποτε τρόπο προς τον Β την απαίτηση αυτή (μόλις φυσικά αυτή γεννηθεί και είναι ληξιπρόθεσμη), τυχόν δε τέτοια εξόφληση θα είναι άκυρη υπέρ του Α.

Φυσικά, όταν η απαίτηση είναι χρηματική, η απαγόρευση αφορά μόνο το ποσό για το οποίο επιβλήθηκε η κατάσχεση.

- **Απαγόρευση συμψηφισμού της κατασχεμένης απαίτησης**

i. Κατάσχεση εις χείρας τρίτου

181. Όπως είδαμε, η διάταξη του άρθρου 984 § 2 εδ. α' απαγορεύει στον τρίτο την με οποιονδήποτε τρόπο απόσβεση της οφειλής του. Όταν, όμως, πρόκειται για συμψηφισμό, ο νόμος κάνει διάκριση, παρά το γεγονός ότι και αυτός αποτελεί νόμιμο τρόπο απόσβεσης ενοχών.

Ειδικότερα, η διάταξη του άρθρου 984 § 2 εδ. α' περ. β' ΚΠολΔ απαγορεύει στον τρίτο οφειλέτη να συμψηφίσει, με την εναντίον του κατασχεθείσα απαίτηση του καθ' ου η εκτέλεση, μεταγενέστερη της επιβολής της κατάσχεσης ανταπαίτησή του έναντι του τελευταίου, χωρίς να απαγορεύει τον συμψηφισμό προγενέστερης ανταπαίτησής του.

182. Χρόνος κατά τον οποίο κρίνεται το προγενέστερο ή μεταγενέστερο της ανταπαίτησης - και άρα το επιτρεπτό ή μη του συμψηφισμού - είναι η προς τον τρίτο κοινοποίηση του

κατασχετηρίου²⁸⁵, ακόμα και στις περιπτώσεις όπου δεν έχει συντελεσθεί η κατάσχεση στα χέρια τρίτου με την επίδοση του κατασχετηρίου και στον καθ' ου η εκτέλεση²⁸⁶.

ii. Κατάσχεση εις χείρας τετάρτου

183. Στην περίπτωση που δια της ταυτόχρονης δύο κατασχέσεων εις χείρας τρίτου ενεργοποιείται ο θεσμός της κατάσχεσης εις χείρας τετάρτου, ο Δ ως τρίτος της τριγωνικής σχέσης ΒΓΔ απαγορεύεται να συμψηφίσει με την εναντίον του κατασχεθείσα απαίτηση του Γ, μεταγενέστερη της επιβολής της κατάσχεσης ανταπαίτησή του έναντι του τελευταίου. Η απαγόρευση αυτή δεν ισχύει για τυχόν συμψηφισμό της κατασχεθείσης απαίτησης με προγενέστερη της επίδοσης σε αυτόν (στον Δ) του κατασχετηρίου του Α - ενεργούντος πλαγιαστικά για λογαριασμό του Β ανταπαίτησή του έναντι του Γ.

Με τον τρόπο αυτό ο Β, εν προκειμένω υποκαθιστάμενος από τον Α, προστατεύεται από τυχόν καταδολιευτικές συνεννοήσεις μεταξύ του Γ και του Δ δια της δημιουργίας εικονικών ανταπαιτήσεων, αλλά και ο πλαγιαστικώς ενεργών Α προστατεύεται από τυχόν καταδολιευτικές συνεννοήσεις μεταξύ Β, Γ και Δ από κοινού, οι οποίες θα κατέληγαν στο να ματαιωθεί ο σκοπός της κατάσχεσης που επέσπευσε, αφού εν τέλει δεν θα δημιουργείτο η σκοπούμενη από αυτόν άμεση απαίτηση του Β κατά του Δ.

- Απαγόρευση απόδοσης κινητών

i. Κατάσχεση εις χείρας τρίτου

184. Σε αντιστοιχία με την απαγόρευση εξόφλησης της κατασχεμένης απαίτησης, το άρθρο 984 § 2 εδ. α' επιβάλλει στον τρίτο, στις περιπτώσεις που αντικείμενο της κατάσχεσης είναι κινητό πράγμα του καθ' ου στα χέρια του τρίτου, την απαγόρευση απόδοσης του κινητού αυτού στον καθ' ου. Ο τρίτος δε καθίσταται μεσεγγυούχος του πράγματος, ευθυνόμενος για τη φύλαξή του, σύμφωνα με το άρθρο 984 § 3 ΚΠολΔ. Η προσκρούουσα στην εν λόγω απαγορευτική διάταξη απόδοση του κινητού πράγματος είναι άκυρη, ενώ πρόκειται για αυτοδικαίως χωρούσα ακυρότητα του ουσιαστικού δικαίου, την οποία μπορούν να επικαλεστούν όλοι οι προ της απόδοσης κατασχόντες δανειστές²⁸⁷.

ii. Κατάσχεση εις χείρας τετάρτου

185. Αναλογικά εφαρμοζομένων των παραπάνω, στην περίπτωση κατάσχεσης εις χείρας τετάρτου, ο Δ, ως κάτοχος ενσώματου πράγματος κυριότητας Γ, απαγορεύεται να αποδώσει

²⁸⁵ Κολοτούρος (ΕΕΔ), ο.π., σελ. 191

²⁸⁶ Γέσιου-Φαλτσή (2018), ο.π., σελ. 130

²⁸⁷ Κολοτούρος (ΕΕΔ), ο.π., σελ. 195

αυτό στον τελευταίο, ενώ παράλληλα καθίσταται μεσεγγυούχος του πράγματος, ευθυνόμενος για τη φύλαξή του.

- **Απαγόρευση διάθεσης των κατασχεμένων σε τρίτους**

- i. Κατάσχεση εις χείρας τρίτου

186. Το άρθρο 984 § 2 εδ. α' περ. δ' ΚΠολΔ απαγορεύει τη διάθεση του κατασχεθέντος πράγματος - κυριότητας του καθ' ου - σε τρίτους. Η καθιέρωση αυτής της απαγόρευσης, ως απαγόρευσης που απορρέει από τον νόμο (άρθρο 175 ΑΚ), αποτρέπει την εφαρμογή των διατάξεων που αφορούν στην καλόπιστη κτήση κυριότητας από μη κύριο (άρθρα 1036 επ. ΑΚ), αφού οι τελευταίες καλύπτουν μεν την έλλειψη δικαιώματος κυριότητας του μεταβιβάζοντος, όχι όμως και την έλλειψη εξουσίας του προς διάθεση του μεταβιβαζόμενου κινητού πράγματος²⁸⁸.

- ii. Κατάσχεση εις χείρας τετάρτου

187. Κατ' ανάλογη εφαρμογή της παραπάνω διάταξης στην κατάσχεση εις χείρας τετάρτου, ο Δ απαγορεύεται να διαθέσει το κατασχεθέν αντικείμενο, κυριότητας Γ, σε τρίτους. Με τον τρόπο αυτό ο Α, ο οποίος κανονικά δεν θα είχε κανένα δικαίωμα επί της περιουσίας του τετάρτου, διασφαλίζει την μη περαιτέρω μεταβίβαση αντικειμένων που ανήκουν στον οφειλέτη του οφειλέτη του, προσβλέποντας στην μέλλουσα ικανοποίηση του ίδιου, εφόσον ολοκληρωθεί η διαδικασία της διπλής κατάσχεσης εις χείρας τρίτου που επιχειρείται.

- **Κτήση της ιδιότητας του μεσεγγυούχου**

- i. Κατάσχεση εις χείρας τρίτου

188. Σύμφωνα με το άρθρο 984 § 3 ΚΠολΔ, αφ' ότου κοινοποιηθεί η κατάσχεση, ο τρίτος καθίσταται μεσεγγυούχος του κατασχεθέντος πράγματος ευθυνόμενος πρωτίστως για τη διατήρηση της υλικής του υπόστασης, έπειτα δε για την επίβλεψη και συντήρησή του μέχρι τον πλειστηριασμό και την παράδοσή του στον υπερθεματιστή. Ο τρίτος, λοιπόν, δεν είναι απλός κάτοχος του κατασχεθέντος πράγματος, αλλά ως κάτοχος ασκεί δημόσια εξουσία απορρέουσα από τη δημοσίου δικαίου σχέση της μεσεγγύησης έναντι της Πολιτείας για την υλική δέσμευση του κατασχεθέντος²⁸⁹.

- ii. Κατάσχεση εις χείρας τετάρτου

²⁸⁸ Γέσιου-Φαλτσή, ο.π., σελ. 135

²⁸⁹ Κολοτούρος (ΕΕΔ), ο.π., σελ. 197, 198

189. Αναλόγως, δια της επίδοσης του κατασχετηρίου στον Δ, επέρχεται η υλική δέσμευση του κατασχεμένου αντικειμένου, ώστε εν συνεχεία αυτό να κατασχεθεί υπό του Α δια της δεύτερης κατάσχεσης, με τον Δ να μην είναι πλέον απλός κάτοχος, αλλά να καθίσταται μεσεγγυούχος του κατασχεθέντος πράγματος, ευθυνόμενος κατά τις σχετικές περί μεσεγγύησης διατάξεις.

Γ. Συνέπειες για τον κατασχόντα δανειστή

i. Κατάσχεση εις χείρας τρίτου

- Ανυπαρξία προνομίου εκ της επιβολής της κατάσχεσης

190. Κατ' αντίθεση προς το σύστημα αλλοδαπών νομοθεσιών (π.χ. της γερμανικής ή της αυστριακής), η επιβληθείσα αναγκαστική κατάσχεση δεν δημιουργεί προνόμιο υπέρ του κατασχόντος δανειστή. Συνεπώς, τόσο ο πρώτος κατασχών όσο και οι τυχόν επόμενοι - οι πάντως εντός της προθεσμίας του άρθρου 988 § 1 ΚΠολΔ²⁹⁰ - κατασχόντες δανειστές μετέχουν της διαδικασίας της κατάταξης και διανομής του κατασχεθέντος ποσού κατά την καθοριζόμενη στο άρθρο 977 ΚΠολΔ τάξη και σειρά, δηλαδή προνομιακώς μεν αν η εκτελούμενη απαίτηση εξοπλίζεται με προνόμιο, συμμετρως δε, αν η απαίτηση δεν ασφαρίζεται δια προνομίου.

- Ο δανειστής ως εκδοχέας της κατασχεθείσης απαίτησης

191. Η εμπρόθεσμη υποβολή της δήλωσης του τρίτου (άρθρο 985 § 1 ΚΠολΔ) και η πάροδος της προπαρασκευαστικής προθεσμίας των οκτώ²⁹¹ ημερών από την κοινοποίηση του κατασχετηρίου στον καθ' ου, επάγονται, σύμφωνα με το άρθρο 988 § 1 εδ. α' ΚΠολΔ, την αυτοδίκαιη εκ του νόμου εκχώρηση της απαίτησης στον κατασχόντα δανειστή. Η συνέπεια αυτή δεν ανατρέχει στο χρόνο της κοινοποίησης του κατασχετηρίου στον τρίτο, αλλά παράγει τα αποτελέσματά της με την παρέλευση της προαναφερθείσης προθεσμίας, οπότε και αν ο τρίτος δεν καταβάλει την εκχωρηθείσα απαίτηση στον κατασχόντα δανειστή, καθίσταται υπερήμερος²⁹².

²⁹⁰ Δανειστές του καθ' ου που δεν επέβαλαν κατάσχεση εντός της προθεσμίας του άρθρου 988 § 1 ΚΠολΔ ή που δεν ανέκοψαν την αρνητική - ρητή ή πλασματική - δήλωση του τρίτου στα όρια της κατ' άρθρον 986 εδ. α' ΚΠολΔ εξουσίας, αποκλείονται της διαδικασίας της κατάταξης, στερούμενοι και του δικαιώματος αναγγελίας, έστω και αν οι απαιτήσεις τους είναι προνομιούχες [Καστριώτης, Προβλήματα περί την εφαρμογή του άρθρου 988 ΚΠολΔ, ΑρχΝ 1996.129 επ. (131 επ.)]

²⁹¹ τριάντα ημέρες στην περίπτωση του Δημοσίου

²⁹² Μάζης, ο.π., σελ. 644 σημ. 26 · Ποδηματά, ο.π., σελ. 1528

Με την παρέλευση της προθεσμίας αυτής συντελείται η εκχώρηση και των μελλοντικών ή υπό αίρεση ή προθεσμία απαιτήσεων, ασχέτως του γεγονότος ότι προφανώς ο τρίτος δεν υποχρεούται να εξοφλήσει τότε τη μέλλουσα ή την υπό αίρεση ή προθεσμία απαίτηση, αφού η υποχρέωση αυτή γεννάται με τη γέννηση της απαίτησης ή την πλήρωση της αίρεσης ή την πάροδο της προθεσμίας²⁹³. Συνεπώς, αυτό που εκχωρείται στην πραγματικότητα είναι το δικαίωμα προσδοκίας του κατασχόντος να καταστεί εκδοχέας της κατασχεθείσης απαίτησης²⁹⁴.

192. Στην περίπτωση της ανακριβούς ή αρνητικής - ρητής ή πλασματικής - δήλωσης, στο πλαίσιο της δίκης της κατ' άρθρον 986 ΚΠολΔ ανακοπής, η κατασχεθείσα απαίτηση λογίζεται ως εκχωρηθείσα από τον χρόνο της γέννησης της υποχρέωσης του τρίτου προς πληρωμή²⁹⁵, δηλαδή μετά την παρέλευση των οκτώ ημερών από την προς τον καθ' ου κοινοποίηση του κατασχετηρίου²⁹⁶. Έχει υποστηριχθεί, πάντως, και η άποψη ότι η εκ του νόμου εκχώρηση της απαίτησης επέρχεται με την τελεσιδικία της δεχόμενης την ανακοπή δικαστικής απόφασης²⁹⁷. Ορθότερο είναι να γίνει δεκτό ότι η νόμιμη εκχώρηση της κατασχεθείσης απαίτησης προϋποθέτει μεν την τελεσιδικία της απόφασης με την οποία γίνεται δεκτή η κατ' άρθρον 986 ΚΠολΔ ανακοπή και ακυρώνεται η δήλωση του τρίτου, ανατρέχει όμως στο χρόνο κατά τον οποίο ο τρίτος θα έπρεπε να καταβάλει αν είχε προβεί σε καταφατική δήλωση²⁹⁸.

193. Με την εκχώρηση της κατασχεθείσης απαίτησης, ο κατασχών υπεισέρχεται στη θέση του καθ' ου η εκτέλεση, ως ειδικός διάδοχος αυτού, και, συνεπώς, ως νέος δανειστής του τρίτου οφειλέτη. Υπό την ιδιότητά του δε αυτή, δικαιούται να επιδιώξει την αναγκαστική είσπραξη της εκχωρηθείσης απαίτησης με τίτλο την καταφατική δήλωση του τρίτου ή την εκδοθείσα επί της ανακοπής του άρθρου 986 ΚΠολΔ οριστική ή τελεσίδικη απόφαση.

194. Ζήτημα γεννάται ως προς το αν η νόμιμη εκχώρηση της απαίτησης γίνεται «αντί καταβολής», οπότε η κατά του καθ' ου η κατάσχεση απαίτηση του κατασχόντος αποσβέννυται, ή «χάριν καταβολής», οπότε η απαίτηση διατηρείται. Κρατούσα είναι η δεύτερη εκδοχή²⁹⁹.

²⁹³ Μπρίνιας, ο.π., § 985

²⁹⁴ ΕφΑθ 7709/2005 ΝοΒ 2006.331

²⁹⁵ Καστριώτης, Η έναρξίς της προθεσμίας προς υποβολήν δηλώσεως του τρίτου, Αρμ 1979.214 (216)

²⁹⁶ ΕφΑθ 5916/1978 ΝοΒ 1979.791

²⁹⁷ ΟΛΑΠ 3/1993 ΝοΒ 1995.223

²⁹⁸ Γέσιου-Φαλτσή, Πβ, § 64, αρ. 323

²⁹⁹ Αναλυτικότερα: Κολοτούρος (ΕΕΔ), ο.π., σελ. 222 - 224

195. Αν επιβληθούν πλείονες κατασχέσεις της αυτής απαίτησης εκ μέρους πλειόνων δανειστών του καθ' ου και η κατασχεθείσα απαίτηση αρκεί για την ικανοποίηση όλων, χωρούν ισάριθμες προς τις επιβληθείσες κατασχέσεις εκχωρήσεις της απαίτησης. Αν, όμως, η απαίτηση δεν επαρκεί για την πλήρη ικανοποίηση των κατασχόντων δανειστών, τότε ο τρίτος υποχρεούται να παρακαταθέσει το κατασχεθέν ποσό, προκειμένου να χωρήσει η διαδικασία της κατάταξης τους και της διανομής του καταθέματος. Στην τελευταία αυτή περίπτωση δεν μπορεί να γίνει λόγος για νόμιμη εκχώρηση της κατασχόμενης απαίτησης³⁰⁰.

ii. Η κατάσχεση εις χείρας τετάρτου

196. Τα παραπάνω αποτελέσματα, με προεξέχον αυτό της νόμιμης εκχώρησης προς τον κατασχόντα δανειστή της απαίτησης του καθ' ου η εκτέλεση κατά του τρίτου αποτελεί την πεμπουσία και τον πυρήνα γύρω από τον οποίο περιστρέφεται ο θεσμός της κατάσχεσης εις χείρας τετάρτου. Και αυτό γιατί η όλη προβληματική γεννήθηκε λόγω του γεγονότος ότι η απλή κατάσχεση εις χείρας τρίτου δεν είναι επαρκής ώστε ο δανειστής Α να καταφέρει να αποκτήσει πρόσβαση στην περιουσία του Δ.

197. Έτσι, το νομικό αυτό κατασκευάσμα εκμεταλλεύεται την κατ' άρθρον 988 § 1 εδ. α' ΚΠολΔ εκχώρηση της απαίτησης του (τρίτου για τον Α) Γ κατά του (τέταρτου για τον Α) Δ προς τον (οφειλέτη του Α) Β. Σε αυτό σκοπούμενος, ο Α ασκεί την πλαγιαστική υπέρ του Β κατάσχεση στα χέρια του Δ: προκειμένου δηλαδή να δημιουργηθεί μια άμεση απαίτηση του Β κατά του Δ, που δεν υπήρχε εξ αρχής.

Παράλληλα, ο Α ασκεί και τη δική του κατάσχεση κατά του Β και εις χείρας του Δ.

198. Έτσι, μόλις επέλθουν οι προρρηθείσες κατά νόμον συνθήκες και γεννηθεί η υποχρέωση να εκχωρηθεί νομίμως η απαίτηση του Γ προς τον Β, τότε ο Α, δια του κοινού κατασχετηρίου, έχει ήδη επιβάλει αναγκαστική εις χείρας του Δ για την δημιουργούμενη (νέα) απαίτηση του Β. Με τον τρόπο αυτό, ο Α υπεισέρχεται στη θέση του Β (που με τη σειρά του υπεισήλθε στη θέση του Γ), ως ειδικός διάδοχος αυτού, και, συνεπώς, ως νέος δανειστής του τρίτου (πλέον) οφειλέτη Δ, δικαιούται να επιδιώξει την αναγκαστική είσπραξη της εκχωρηθείσας απαίτησης με τίτλο την καταφατική δήλωση του Δ ή την εκδοθείσα επί της ανακοπής του άρθρου 986 ΚΠολΔ οριστική ή τελεσίδικη απόφαση που την κάνει δεκτή.

Η ΔΗΛΩΣΗ ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΥ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΣΧΕΣΗ ΕΙΣ ΧΕΙΡΑΣ ΤΕΤΑΡΤΟΥ

³⁰⁰ Πλιάτσικας, Η θετική δήλωση του τρίτου στο πλαίσιο της κατάσχεσης εις χείρας τρίτου, ΕλΔνη 2014.55 επ.

Η κατάσχεση εις χείρας τρίτου

199. Ο μοχλός της διαδικασίας της κατάσχεσης στα χέρια τρίτου είναι η δήλωση του τρίτου περί του αν υπάρχει η κατασχετέα απαίτηση και περί του αν υπάρχει στα χέρια του το κατασχεμένο πράγμα (άρθρο 985 § 1 ΚΠολΔ)³⁰¹. Σύμφωνα δε με το άρθρο 985 § 1 ΚΠολΔ, η δήλωση αυτή πρέπει να υποβληθεί μέσα σε οκτώ ημέρες αφότου του επιδοθεί το κατασχετήριο³⁰². Η άπρακτη παρέλευση της εν λόγω προθεσμίας συνεπάγεται την έκπτωση του τρίτου από το δικαίωμα να υποβάλει δήλωση και, κατ' αποτέλεσμα, εξομοιώνεται με αρνητική δήλωση³⁰³.

Σύμφωνα με τη νομολογία³⁰⁴, άγνοια νόμου σχετικά με την υποχρέωση του τρίτου να καταθέσει τη δήλωση που απαιτεί ο νόμος (985) δεν δικαιολογείται.

Αρμόδιο όργανο για την υποβολή της δήλωσης του τρίτου είναι η γραμματεία του Ειρηνοδικείου του τόπου της κατοικίας του. Η δήλωση γίνεται προφορικά, συντασσομένης σχετικής έκθεσης (άρθρο 985 § 2 ΚΠολΔ)³⁰⁵.

200. Κατά την άποψη που επικρατεί απολύτως³⁰⁶, η δήλωση του τρίτου, ως πράξη που πραγματοποιείται εκτός δίκης, είναι πράξη εξώδικη, ως πράξη όμως της διαδικασίας της αναγκαστικής εκτέλεσης είναι πράξη διαδικαστική, καθώς αποτελεί τη συνέχεια της επίδοσης του κατασχετηρίου, με την έννοια ότι διέπεται από τους κανόνες των διαδικαστικών πράξεων της διαγνωστικής διαδικασίας, εφόσον αυτοί δεν είναι αντίθετοι προς τη φύση της³⁰⁷.

Από τη φύση της ως διαδικαστικής πράξης, αντλείται ο κανόνας ότι αυτή δεν μπορεί να ακυρωθεί για τα ελαττώματα βούλησης (πλάνη, απάτη, απειλή) των άρθρων 140, 147 και 150

³⁰¹ Γέσιου-Φαλτσή (2018), ο.π., σελ. 137

³⁰² Η προθεσμία αυτή, ως δικονομική προθεσμία ενέργειας, αρχίζει να τρέχει από την επόμενη (άρθρο 144 § 1 ΚΠολΔ) ημέρα της επίδοσης στον τρίτο του κατασχετηρίου, ανεξάρτητα από το αν και τότε θα γίνει η επίδοση στον καθ' ου η εκτέλεση.

³⁰³ Αν πάντως η μη τήρηση της προθεσμίας οφείλεται σε γεγονός ανωτέρας βίας ή σε δόλο του αντιδίκου, τότε ο τρίτος μπορεί να ζητήσει την επαναφορά των πραγμάτων στην προτέρα κατάσταση (άρθρο 152 § 1 ΚΠολΔ) ενώπιον του δικαστηρίου που θα είναι αρμόδιο να κρίνει την κατ' άρθρον 986 ΚΠολΔ ανακοπή κατά της δήλωσης του τρίτου.

³⁰⁴ ΠΠρΚορ 596/1976 ΑρχΝ 1976.814

³⁰⁵ Οποιαδήποτε άλλη μορφή δήλωσης (π.χ. με επίδοση εξώδικης δήλωσης) ή δήλωση που γίνεται σε αναρμόδιο όργανο (π.χ. σε συμβολαιογράφο), πρέπει, σύμφωνα με την κρατούσα άποψη (Μπρίνιας, ο.π., σελ. 1376 · Καστριώτης, ο.π., σελ. 263, 264 · Βαθρακοκοίλης, ο.π., σελ. 92 · Κοντογεωργακόπουλος, ο.π., σελ. 466, 467 · Πλιάτσικας, ΕλΔνη 2014.349 επ. (355) · Νίκας II, § 60, αρ. 11 · Γέσιου-Φαλτσή, ο.π., σελ. 155, 156), να θεωρείται ανυπόστατη και ισοδυναμεί με παράλειψη δήλωσης (ΕφΑθ 5737/1974 Αρμ 1976.520 · ΕφΑθ 5525/1981 ΕλΔνη 1981.647 · ΕφΑθ 5193/2004 ΕλΔνη 2005.218). Αντίστοιχα γινόταν δεκτό και υπό την ΠολΔ του Maurer.

³⁰⁶ Καστριώτης (2009), ο.π., σελ. 294 επ. · Μπρίνιας, άρθρο 985, αριθ. 460, σελ. 1375 · Σταθάς II (1978), σελ. 501 · Βαθρακοκοίλης, ο.π., σελ. 90, 91 · Παπαχρήστου, Δ 1970.695 · Κοντογεωργακόπουλος, ο.π., σελ. 454 επ. · Πλιάτσικας, ΕλΔνη 2014.349 (351) · Γέσιου-Φαλτσή (2018), ο.π., σελ. 142 · Νίκας (2018), ο.π., σελ. 765, αλλά και από τη νομολογία ΑΠ 161/2011 ΕΠολΔ 2011.520, με σημ. Κατηφόρη · ΑΠ 1183/2015 ΝοΒ 2016.98 · ΕφΑθ 5526/2006 ΝοΒ 2007.1363 · ΠΠρΑθ 4305/1972 Δ 1972.382 · ΠΠρΑθ 16231/1983 ΕλΔνη 1984.851 · ΜΠρΑθ 2314/1982 ΝοΒ 1982.1512

³⁰⁷ Μητσόπουλος, Γνωμοδότηση, ΕλΔνη 1984.18 επ.

ΑΚ³⁰⁸. Αντιθέτως, πρέπει κατ' αρχήν να γίνει δεκτό³⁰⁹ ότι η δήλωση του τρίτου μπορεί να ανακληθεί ελεύθερα³¹⁰, εκτός αν έχει δημιουργηθεί ευνοϊκή δικονομική κατάσταση για εκείνον που επέβαλε την κατάσχεση³¹¹.

Τέλος, η δήλωση του τρίτου αποτελεί ανακοίνωση γνώσης για τα πραγματικά περιστατικά που αναφέρονται στο αντικείμενο της κατάσχεσης³¹².

Περιεχόμενο

201. Ανάλογα με το περιεχόμενό της, η δήλωση χαρακτηρίζεται ως θετική, αρνητική ή ανακριβής. Η όλη εξέλιξη της διαδικασίας εξαρτάται απόλυτα από τη μορφή αυτής της δήλωσης³¹³:

- όταν αυτή είναι καταφατική, αποτελεί εκτελεστό κατά του τρίτου τίτλο (άρθρο 989 ΚΠολΔ),
- όταν αυτή είναι αρνητική ή ανακριβής, συνιστά τη διαδικαστική πράξη της εκτέλεσης που θα μπορεί να προσβληθεί με ανακοπή από τον επισπεύδοντα (άρθρο 986 ΚΠολΔ), αλλά και το νομικό θεμέλιο για την επιδίκαση αποζημίωσης υπέρ του επισπεύδοντος και σε βάρος του τρίτου (άρθρο 985 § 3 ΚΠολΔ).

Η θετική δήλωση του τετάρτου

202. Καταφατική (ή θετική) είναι η δήλωση του τρίτου δια της οποίας αποδέχεται ότι υπάρχει η απαίτηση του καθ' ου που κατασχέθηκε ή ότι έχει στα χέρια του το κατασχεμένο πράγμα ή ότι έχει υποχρέωση για τη μεταβίβαση της κυριότητας του κινητού πράγματος³¹⁴. Σε σχέση με το περιεχόμενο του κατασχετηρίου, η θετική αυτή δήλωση μπορεί να είναι ολική ή μερική³¹⁵.

203. Όταν ο τρίτος δηλώνει ότι υπάρχει η απαίτηση που κατασχέθηκε, πρέπει συγχρόνως να αναφέρει με τρόπο σαφή και ορισμένο όλα τα ουσιώδη περιστατικά του χρέους^{316,317}. Πρέπει,

³⁰⁸ ΜΠρΑθ 2314/1982 ΝοΒ 1982.1512

³⁰⁹ Ορφανίδης (ΕΕΔ), ο.π., σελ. 38 επ. · Τσικρικάς, Παρέμβαση, στον ίδιο Τόμο ΕΕΔ, σελ. 133, 134

³¹⁰ Αντίθ. ΑΠ 161/2011 ΕΠολΔ 2011.520

³¹¹ Μητσόπουλος, Διαδικαστικά Πράξεις, Τόμος προς τιμήν Γ. Ράμμου ΙΙ (1979), σελ. 665

³¹² Ορφανίδης (ΕΕΔ), ο.π., σελ. 34 επ.

³¹³ Γέσιου-Φαλτσή, ο.π., σελ. 137

³¹⁴ ΕφΠειρ 377/2015 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ · ΕφΑθ 1022/2008 ΕφΑΔ 2009.228, με παρατ. Ποταμίτη

³¹⁵ Ράμμος, Εγχειρίδιον, σελ. 1641

³¹⁶ ΑΠ 974/2015 ΕφΑΔ 2016.72 · ΑΠ 1297/2011 ΕφΑΔ 2012.173 · ΑΠ 688/2010 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ · ΑΠ 1540/2000 ΕλΔνη 2001.1297 · ΑΠ 276/1973 ΝοΒ 1973.1100

³¹⁷ ΑΠ 974/2015 ΕφΑΔ 2016.72: η δικαιογόνος σχέση, οι τυχόν ενστάσεις του τρίτου, η ανταπαίτηση που ενδεχομένως έχει

επομένως, να δηλώνεται αν η απαίτηση του καθ' ου είναι ληξιπρόθεσμη, αν είναι ή όχι εκκαθαρισμένη κατά ποιότητα και ποσότητα, αν τελεί υπό αίρεση ή όρο, αν ήταν μεγαλύτερη και μειώθηκε.

Όταν δηλώνει ότι έχει στα χέρια του το κατασχεμένο κινητό, πρέπει να προσδιορίζει με τρόπο σαφή, ειδικό και εξατομικευμένο ποιο είναι το κινητό, ότι αυτό δεν ανήκει στην κυριότητά του και με ποιες συγκεκριμένες νομικές συνθήκες βρίσκεται στην κατοχή του.

Αντίστοιχα και όταν δηλώνει ότι έχει την υποχρέωση μεταβίβασης της κυριότητας ορισμένου κινητού.

204. Όταν πρόκειται για μελλοντικές ή υπό αίρεση ή προθεσμία απαιτήσεις, γίνεται δεκτό³¹⁸ ότι η υποχρέωση του τρίτου να υποβάλει δήλωση εξακολουθεί, παρά την εκ των πραγμάτων υφιστάμενη δυσχέρειά του να παράσχει σαφή και συγκεκριμένη πληροφόρηση³¹⁹. Σύμφωνα με την κρατούσα άποψη, η οποία εφαρμόζεται και από τη νομολογία³²⁰, εφόσον υπάρχει η έννομη σχέση η μελλοντική ή η υπό αίρεση ή προθεσμία οφειλή, που δεν έχει όμως ακόμη γεννηθεί, η δήλωση του τρίτου πρέπει να περιέχει κατάφαση ως προς την ύπαρξη της έννομης αυτής σχέσης και ειδικότερα να προσδιορίζει την έννομη αυτή σχέση ως τη δικαιολόγο αιτία της οφειλής, τις απαιτήσεις που ενδέχεται να είναι ήδη βέβαιες και εκκαθαρισμένες και να προσφέρει τη διαβεβαίωση ότι ο τρίτος θα παρακρατήσει υπέρ εκείνου τις οφειλές που πρόκειται ή ενδέχεται να γεννηθούν από την έννομη αυτή σχέση.

Η δήλωση αυτή θεωρείται καταφατική, μπορεί, όμως, να στηρίξει αναγκαστική εκτέλεση κατά του τρίτου μόνο υπό τις προϋποθέσεις των άρθρων 915 και 916 ΚΠολΔ, δεδομένου ότι αυτή καθ' εαυτή δεν ενσωματώνει αξίωση βέβαιη και εκκαθαρισμένη³²¹.

205. Τα ανωτέρω ισχύουν και στην κατάσχεση εις χείρας τετάρτου, που δεν είναι άλλο παρά η πλαγιαστική άσκηση της κατάσχεσης εις χείρας τρίτου εκ μέρους του δανειστή του δανειστή. Η περαιτέρω εξέλιξη της διαδικασίας της κατάσχεσης εις χείρας τετάρτου υπαγορεύεται ακριβώς από το περιεχόμενο που θα έχει η δήλωση του Δ ως τρίτου της τριγωνικής σχέσης ΒΓΔ, την οποία κινεί, πλαγιαστικώς για τον Β, ο Α.

Ό,τι, λοιπόν, έχει προβλέψει η θεωρία και ό,τι έχουν νομολογήσει τα δικαστήριά μας για τη δήλωση του τρίτου, ισχύουν κατ' απομίμησιν και στο σχηματικό μας παράδειγμα, όπου ο Α είναι δανειστής του Β, ο Β είναι δανειστής του Γ και ο Γ είναι δανειστής του Δ και ο Α

³¹⁸ Μπρίνιας, Δ 1974.72 · Καστριώτης, ο.π., σελ. 283 σημ. 28 · Βαθρακοκύλης, ο.π., σελ. 93

³¹⁹ ΠΠρΑθ 4552/1973 Δ 1974.70 · ΕφΘεσ 267/1969 Αρμ 1969.586 · ΜΠρΘεσ 12967/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

³²⁰ ΑΠ 974/2015 ΕφΑΔ 2016.72 · ΑΠ 1540/2000 ΕλΔνη 2001.1297 · ΕφΠειρ 426/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ · ΜΠρΘεσ 3188/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

³²¹ Νίκας, Παρέμβαση στο 41^ο Συνέδριο ΕΕΔ (2016) με θέμα: Η κατάσχεση εις χείρας τρίτου, Τόμος Πρακτικών (2017), σελ. 122, 123

επιβάλλει πλαγιαστικώς αναγκαστική κατάσχεση στα χέρια του Δ, προσβλέποντας στην ικανοποίησή της απαίτησής του από την ευδοκίμηση της πλαγιαστικής αυτής κατάσχεσης δια τη ταυτόχρονης επιβολής άλλης μιας, εξ ιδίου δικαίου πια, κατάσχεσης εις χείρας του Δ.

206. Στην περίπτωση όμως αυτή, η δήλωση του τετάρτου έχει διπλό περιεχόμενο:

- αφενός δηλώνει περί της ύπαρξης ή μη της απαίτησης του Γ εναντίον του, συμμορφούμενος έτσι προς την υποχρέωσή του όσον αφορά στην τριγωνική σχέση ΒΓΔ,
- αφετέρου, ως προς την επιβαλλόμενη κατάσχεση επί της δημιουργούμενης τριγωνικής σχέσης ΑΒΔ, περιέχει κατάφαση ως προς την ύπαρξη της έννομης αυτής σχέσης γεννημένης δια του κατασχετηρίου του Α και παρέχει τη διαβεβαίωση ότι ο Δ θα παρακρατήσει υπέρ του Α τις οφειλές που πρόκειται ή ενδέχεται να γεννηθούν από την έννομη αυτή σχέση.

Η ΑΝΑΚΟΠΗ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΔΗΛΩΣΗΣ ΤΡΙΤΟΥ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΣΧΕΣΗ ΕΙΣ ΧΕΙΡΑΣ ΤΕΤΑΡΤΟΥ

207. Όπως αναφέρθηκε, επί κατάσχεσης εις χείρας τετάρτου, ο λογιζόμενος ως τέταρτος (Δ), τρίτος στην πραγματικότητα, υποχρεούται να προβεί σε δήλωση εντός της εκ του νόμου (άρθρο 985 ΚΠολΔ) οριζόμενης οκταήμερης προθεσμίας. Με αυτήν, μπορεί να προτείνει όλες τις ενστάσεις που αφορούν στην οφειλή του, όπως και ενστάσεις που αφορούν στο κύρος της κατάσχεσης, υπό τον περιορισμό, όμως, του άρθρου 987 ΚΠολΔ. Όσον αφορά στις ενστάσεις του Δ κατά της απαίτησης του κατασχόντος δανειστή (Α), το δικαίωμα του Δ είναι ανύπαρκτο³²².

208. Τη δήλωση αυτή μπορεί να την ανακόψει ο κατασχών (Α), νομιμοποιούμενος ως ασκών πλαγιαστικά τα δικαιώματα του Β. Επί ανακοπής κατά αρνητικής ή ανακριβούς ή παραλειφθείσης (εξομοιούμενης εκ του νόμου με αρνητική) δήλωσης, το αίτημα της ανακοπής είναι η καταδίκη του τρίτου στην καταβολή του κατασχεθέντος ποσού ή στην παράδοση του κατασχεθέντος πράγματος (άρθρο 990 ΚΠολΔ) προς τον κατασχόντα, έστω και αν τρίτος άσκησε πλαγιαστικά την ανακοπή.

Έτσι, στην κατάσχεση εις χείρας τετάρτου, ο τρίτος (τέταρτος στην πραγματικότητα), σε περίπτωση παραδοχής της ανακοπής, θα υποχρεωθεί να καταβάλει την κατασχεθείσα

³²² Καστριώτης (2009), ο.π., σελ. 59

απαίτηση ή να παραδώσει το κατασχεθέν πράγμα, όχι στον (πλαγιαστικώς) κατασχόντα, αλλά στον οφειλέτη αυτού (άρθρο 990 ΚΠολΔ)³²³.

Όσον αφορά, όμως, στο αίτημα περί αποζημίωσης, μέσω αυτού επιδιώκεται η καταβολή αυτής προς τον ίδιο τον Α, διότι εν προκειμένω αυτός ενεργεί εξ ιδίου δικαίου.

ΔΙΚΕΣ ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΕΚΤΕΛΕΣΗ

209. Ο τέταρτος Δ δεν νομιμοποιείται σε άσκηση της ανακοπής του άρθρου 933 ΚΠολΔ. Νομιμοποιείται, όμως, να ασκήσει τη γενική και απρόθεσμη ανακοπή του άρθρου 583 ΚΠολΔ, όπως παγίως γίνεται δεκτό από τη θεωρία³²⁴ και τη νομολογία³²⁵ ότι επιτρέπεται για τον τρίτο στην κατάσχεση εις χείρας τρίτου.

210. Αν πάλι ο τέταρτος Δ ισχυρίζεται ότι του ανήκει το αντικείμενο της κατάσχεσης, μπορεί να ασκήσει την ανακοπή του άρθρου 936 ΚΠολΔ - την οποία ούτως ή άλλως μπορεί να ασκήσει κάθε τρίτος στην απλή κατάσχεση εις χείρας τρίτου³²⁶.

³²³ Εννοείται ότι την ίδια υποχρέωση έχει ο τρίτος και επί καταφατικής δήλωσης.

³²⁴ Μπρίνιας, ΠΙ, άρθρο 987, αρ. 472 · Βαθρακοκοίλης, ο.π., § 987, αρ. 3, σελ. 125 · Νίκας, ο.π., § 114 σημ. 363 · Γέσιου-Φαλτσή, Γνωμοδότηση, ΝοΒ 2007.3 επ.

³²⁵ ΕφΑθ 7917/1974 ΝοΒ 1975.767 · ΠΠρΘεσ 2080/1973 ΝοΒ 1973.1248 · ΠΠρΠειρ 24/1982 ΕλΔνη 1982.340 · ΜΠρΡοδ 572/1987 ΕΕΝ 1988.67

³²⁶ Μπρίνιας ΠΙ, άρθρο 987, σελ. 1424, 1425 · Γέσιου-Φαλτσή, ο.π., σελ. 275

Η ΣΥΝΤΗΡΗΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΧΕΣΗ ΕΙΣ ΧΕΙΡΑΣ ΤΕΤΑΡΤΟΥ

Μηχανισμός

211. Η κατάσχεση στα χέρια τετάρτου υπό την παραπάνω μορφή μπορεί να επιτραπεί και ως ασφαλιστικό μέτρο, με την έκδοση της σχετικής δικαστικής απόφασης. Ο δανειστής, δηλαδή, στην υπό εξέταση περίπτωση μπορεί να κατάσχει και συντηρητικώς και εις χείρας τετάρτου³²⁷.

Πρόκειται για την πλαγιαστική, κατ' άρθρον 72 ΚΠολΔ, άσκηση της αίτησης για τη χορήγηση του ασφαλιστικού μέτρου του άρθρου 707 ΚΠολΔ. Με αυτή ζητείται από το δανειστή (Α) του δικαιούχου της ασφαλιστέας αξίωσης (Β), στο δικό του όνομα και για λογαριασμό του τελευταίου (του Β), να επιτραπεί η συντηρητική κατάσχεση μέρους ή του συνόλου της περιουσίας του οφειλέτη του (του Γ).

212. Και η περίπτωση αυτή, όμως, αντιμετωπίζει ανάλογη δυσχέρεια με αυτή που συναντά η αναγκαστική κατάσχεση εις χείρας τρίτου: Δεν παρέχει στον πλαγιαστικώς αιτούντα Α τη δυνατότητα άμεσης ικανοποίησής του. Ειδικότερα, εφόσον τελεσιδικήσει η απόφαση για την κύρια απαίτηση (του Β κατά του Γ), τότε δικαιούχος της απαίτησης που κατασχέθηκε συντηρητικά (του Γ κατά του Δ), θα γίνει όχι ο δανειστής που προχώρησε στην πλαγιαστική επιβολή της συντηρητικής κατάσχεσης στα χέρια τρίτου (ο Α), αλλά ο οφειλέτης του (ο Β), του οποίου τα δικαιώματα ασκήθηκαν πλαγιαστικά.

Ευνόητο είναι ότι αν ο Β, παρά την έκδοση της σχετικής απόφασης ασφαλιστικών μέτρων, αδρανή να προβεί στις απαραίτητες ενέργειες για την τελεσιδική επιδίκαση της χρηματικής απαίτησής του (κατά του Γ), που ασφαλίστηκε πλαγιαστικά, τότε τα δικαιώματά του (του Β) μπορούν να ασκηθούν επίσης πλαγιαστικά, με την άσκηση δηλαδή της πλαγιαστικής αγωγής από τον δανειστή Α, κατ' άρθρον 72 ΚΠολΔ³²⁸.

213. Έτσι, τρόπος άμεσης ικανοποίησης του δανειστή αυτού (του Α) δεν μπορεί να υπάρξει, παρά μόνο αν και εδώ εφαρμοστεί μια νομική κατασκευή παρόμοιας λογικής με αυτή που προκρίνεται στην περίπτωση της αναγκαστικής κατάσχεσης εις χείρας τετάρτου. Συγκεκριμένα, προκειμένου ο Α να ικανοποιηθεί και να μην καταλήξει η πλαγιαστική άσκηση της αίτησης ασφαλιστικών μέτρων στο κενό, ενδείκνυται να επιβληθεί από τον δανειστή (τον Α) και δεύτερη (αναγκαστική) κατάσχεση στα χέρια τρίτου (του Δ) με αντικείμενο τη μέλλουσα και υπό αίρεση

³²⁷ Αποστολόπουλος, ο Πρόεδρος, παρ. 339 · Κιτσικόπουλος, ο.π., σε. 8333 · ΜΠρΕυρ 46/1971 Δ 3.297 · Σταθείας, Εκτέλεσις, σελ. 462

³²⁸ Γέσιου-Φαλτσή (2018), ο.π., σελ. 39

(άρθρο 722 § 2 ΚΠολΔ) απαίτηση είσπραξης που θα έχει ο οφειλέτης του (ο Β) έναντι αυτού (του Δ), δυνάμει της προηγούμενης κατάσχεσης στα χέρια τρίτου³²⁹.

214. Προϋπόθεση της διπλής αυτής κατάσχεσης είναι να έχει ο δανειστής (Α) που ασκεί τα δικαιώματα του οφειλέτη του (Β) εκτελεστό κατά αυτού τίτλο. Αν, παρ' όλα αυτά, ο δανειστής Α δεν έχει εκτελεστό τίτλο κατά του Β, θα πρέπει να προχωρήσει σε δεύτερη συντηρητική κατάσχεση στα χέρια τρίτου, δηλαδή κατά του Β εις χείρας του Δ³³⁰.

Προϋποθέσεις

215. Άλλη είναι, προφανώς, η συντηρητική και άλλη η αναγκαστική κατάσχεση εις χείρας τετάρτου, ενώ, παρά την ομοιότητα στη λογική και τη νομιμοποιητική βάση τους, απαιτούν διαφορετικές συνθήκες.

Η αναγκαστική κατάσχεση εις χείρας τετάρτου απαιτεί την ύπαρξη δύο εκτελεστών τίτλων του άρθρου 904 ΚΠολΔ: έναν εκτελεστό τίτλο του δανειστή Α κατά του οφειλέτη Β και έναν άλλον εκτελεστό τίτλο του ενδιάμεσου Β κατά του ενδιάμεσου Γ.

Από την άλλη, η συντηρητική κατάσχεση εις χείρας τετάρτου απαιτεί τη συνδρομή επικείμενου κινδύνου, δηλαδή, στην πραγματικότητα, διαρκώς μειούμενη περιουσιακή κατάσταση του οφειλέτη Β³³¹ και προϋποθέτει την χορήγηση δικαστικής άδειας.

216. Προϋπόθεση για τη χορήγηση του ασφαλιστικού μέτρου είναι η πιθανολόγηση τόσο της αξίωσης του δανειστή που ασκεί την αίτηση πλαγιαστικά (σχηματικά του Α κατά του Β), ώστε να στηριχθεί η νομιμοποίησή του (άρθρο 72 ΚΠολΔ), όσο και της ασφαλιστέας χρηματικής απαίτησης (σχηματικά του Β κατά του Γ) υπέρ της οποίας θα διαταχθεί η συντηρητική κατάσχεση. Με την έκδοση της απόφασης ο δανειστής (Α) δικαιούται να επιχειρήσει πλαγιαστικά, στο όνομα του οφειλέτη του (Β), συντηρητική κατάσχεση στα χέρια τρίτου (του Δ), προκειμένου να εξασφαλισθεί η χρηματική απαίτηση που έχει ο οφειλέτης του (ο Β κατά του Γ). Υποστηρίζεται³³² ότι, στο πλαίσιο της καλόπιστης διεξαγωγής της δίκης, υπάρχει δικονομικό βάρος για εκείνον που ασκεί την αίτηση αυτή πλαγιαστικά να προσεπικαλέσει τον οφειλέτη του, τα δικαιώματα του οποίου ασκεί. Επειδή, όμως, οι περιπτώσεις προσεπίκλησης είναι στον ΚΠολΔ αποκλειστικά προσδιορισμένες στα άρθρα 86, 87 και 88 ΚΠολΔ, είναι πιο εύστοχο να

³²⁹ Μπρίνιας, ΙΙΙ, άρθρο 982, αρ. 444, σημ. 97

³³⁰ Γέσιου-Φαλτσή (2018), ο.π., σελ. 39

³³¹ Δεληκωστόπουλος/Κοπακάκης, ο.π., σελ. 252

³³² Μπέης, ΠολΔικ, Τόμος 15ος, σελ. 370

μιλήσουμε για ανακοίνωση δίκης, κατ' άρθρον 91 ΚΠολΔ³³³, παρά το γεγονός ότι από πουθενά δεν προκύπτει - χωρίς να απαγορεύεται - τέτοια υποχρέωση.

Περιεχόμενο αίτησης

217. Ως προς το περιεχόμενο της εν λόγω αίτησης, γίνεται δεκτό ότι δεν χρειάζεται να προσδιορίζεται με ακρίβεια το περιουσιακό στοιχείο στο οποίο θα επιβληθεί η συντηρητική κατάσχεση³³⁴ και ότι αρκεί αόριστο αίτημα για τη συντηρητική κατάσχεση εν γένει της κινητής και ακίνητης περιουσίας του οφειλέτη. Ανάλογα και το διατακτικό της απόφασης δεν χρειάζεται να περιγράφει τα στοιχεία που θα κατασχεθούν συντηρητικώς και αρκεί η χορήγηση άδεια αορίστως για τη συντηρητική κατάσχεση της κινητής και ακίνητης περιουσίας του καθ' ου η αίτηση³³⁵. Αναλογικά, λοιπόν, αυτό ισχύει και για την κατάσχεση στα χέρια τρίτου, ή και του τετάρτου, σε περίπτωση που η αίτηση για χορήγηση του ασφαλιστικού μέτρου της κατάσχεσης εις χείρας τρίτου ασκείται πλαγιαστικά από τον δανειστή του δικαιούχου.

Το νέο άρθρο 724 ΚΠολΔ

218. Ζήτημα γεννάται ως προς το αν μπορεί να διενεργηθεί συντηρητική κατάσχεση εις χείρας τετάρτου με βάση οριστική απόφαση, κατ' άρθρον 724 ΚΠολΔ. Υπενθυμίζεται σχετικά ότι, μετά την τροποποίηση που επέφερε ο ν. 4335/2015, ο δανειστής μπορεί πλέον με βάση μόνο οριστική απόφαση να ζητήσει εγγραφή προσημείωσης υποθήκης και να επιβάλει συντηρητική κατάσχεση στα χέρια του οφειλέτη ή τρίτου για το ποσό που επιδικάζεται με την απόφαση. Για την επιβολή συντηρητικής κατάσχεσης με βάση οριστική δικαστική απόφαση εφαρμόζονται οι γενικές διατάξεις των άρθρων 711 επ. ΚΠολΔ, με τη διαφορά ότι³³⁶ «αντί για την απόφαση ασφαλιστικών μέτρων, εκτελείται και επιδίδεται η οριστική απόφαση».

219. Το ερώτημα, σχηματικά, είναι αν μπορεί ο δανειστής (Α), να επιβάλει κατ' άρθρον 724 ΚΠολΔ συντηρητική κατάσχεση εις χείρας τετάρτου (Δ) για απαίτησή του (του Α) κατά του Β που είναι πράγματι εξοπλισμένη με οριστική δικαστική απόφαση ή αν οφείλει να προβεί και σε περαιτέρω ενέργειες, ασκώντας αίτηση ασφαλιστικών μέτρων και κατά του Γ βάσει του άρθρου 707 ΚΠολΔ; Σύμφωνα με την προκρινόμενη άποψη, η πιο ασφαλής νομικά οδός, αλλά και η μόνη που εξασφαλίζει τα δικαιώματα των τρίτων και τετάρτων³³⁷ είναι η δεύτερη. Ο δανειστής, δηλαδή, που επιθυμεί να κατάσχει συντηρητικά εις χείρας τετάρτου (Δ) τα χρηματικά

³³³ ΜΠρΕυρ 46/1971 Δ 1972.297. Αντίθετα Δεληκωστόπουλος/Κοπακάκης, ο.π., σελ. 251

³³⁴ με εξαίρεση το άρθρο 709 για τα πλοία και αεροσκάφη

³³⁵ Βλ. Μπέη, ΠολΔικ 15, σελ. 374-375

³³⁶ Χαμηλοθώρης (2016), Ασφαλιστικά Μέτρα, Β', σελ. 240

³³⁷ Δεληκωστόπουλος/Κοπακάκης, ο.π., σελ. 251

ποσά που οφείλονται στον οφειλέτη του οφειλέτη του (στον Γ), απαιτείται να ασκήσει πλαγιαστικά αντίστοιχη αίτηση ασφαλιστικών μέτρων κατά του Γ, προς εξασφάλιση της απαίτησης του Β και, στη συνέχεια, αφού πετύχει την έκδοση της σχετικής απόφασης που θα διατάσσει τη συντηρητική κατάσχεση εις βάρος του Γ, να ασκήσει πλαγιαστικά αγωγή κατά του Γ εντός της νόμιμης προθεσμίας του άρθρου 715 § 5 ΚΠολΔ³³⁸. Η απόφαση δε αυτή των ασφαλιστικών μέτρων είναι που θα τύχει στη συνέχεια της διπλής επίδοσης προς τον τέταρτο Δ, κατ' εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 712 ΚΠολΔ.

³³⁸ «Μέσα σε τριάντα ημέρες από την επίδοση στον οφειλέτη του εγγράφου για την κατάσχεση ο δανειστής οφείλει να ασκήσει εναντίον του αγωγή για την κύρια απαίτηση, που να απευθύνεται στο καθ' ύλην αρμόδιο δικαστήριο. Αν περάσει άπρακτη η προθεσμία αυτή, αίρεται αυτοδικαίως το ασφαλιστικό μέτρο. Δεν απαιτείται να ασκηθεί αγωγή, αν έχει ήδη ασκηθεί η αγωγή για την κύρια απαίτηση ή η συντηρητική κατάσχεση έγινε με βάση διαταγή πληρωμής ή αν επιδοθεί διαταγή πληρωμής μέσα στην παραπάνω προθεσμία.»

ΤΕΛΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

220. Από την παρούσα μελέτη, διαπιστώσαμε ότι η κατάσχεση εις χείρας τετάρτου, στο επιτρεπτό της οποίας η θεωρία απαντά καταφατικά, ένας εν μέρει ξεχασμένος λόγω της φαινόμενης πολυπλοκότητάς του, χρήσιμος όμως και υπαρκτός θεσμός, είναι μια νομική κατασκευή που είχε γίνει ευρέως αποδεκτή ήδη υπό την ισχύ της ΠολΔικ 1834.

221. Στην πρακτική μεθοδεύεται με την πλαγιαστική (άρθρο 72 ΚΠολΔ) κατάσχεση [συντηρητική ή αναγκαστική] εις χείρας τρίτου, στην οποία παρεμβάλλονται τέσσερα (αντί τριών) πρόσωπα και συνιστά εξαίρεση στην τριπρόσωπη μορφή της κατάσχεσης εις χείρας τρίτου.

222. Δεδομένου, όμως, ότι η πλαγιαστική άσκηση δικαιώματος κατατείνει στην ικανοποίηση στο πρόσωπο του αδρανούντος δικαιούχου, από μόνη της η πλαγιαστική κατάσχεση εις χείρας τρίτου δεν είναι ικανή και επαρκής για να ικανοποιήσει την απαίτηση του δανειστή. Για αυτό το λόγο ο θεσμός συμπληρώθηκε με τη νομική κατασκευή της διπλής κατάσχεσης εις χείρας τρίτου από το ίδιο πρόσωπο, το οποίο ενεργεί αφενός ως μη δικαιούχος διάδικος επιβάλλοντας κατάσχεση εις χείρας τρίτου στο σχήμα ΒΓΔ, αφετέρου ως δικαιούχος διάδικος, επιβάλλοντας εξ ιδίου δικαίου κατάσχεση εις χείρας τρίτου στο σχήμα ΑΒΔ, επί της μέλλουσας να προκύψει από την πρώτη κατάσχεση απαίτησης του Β κατά του Δ.

Ως προς τη δεύτερη δε εξ ιδίου δικαίου κατάσχεση του Α εις χείρας του Β, πρόκειται για μια απλή, κλασσική, τριπρόσωπη κατάσχεση εις χείρας τρίτου.

223. Ο ΚΠολΔ, όπως παλιότερα και η ΠολΔικ 1834, δεν προβλέπει ούτε ρυθμίζει ειδικά την κατάσχεση εις χείρας τετάρτου. Οι διατάξεις δε των άρθρων 982 επ. ΚΠολΔ που καθιερώνουν τη διαδικασία και επιβάλλουν προϋποθέσεις για τη διενέργεια της κατάσχεσης εις χείρας τρίτου, εφαρμόζονται «κατ' απομίμησιν και κατ' αναλογίαν» και στην κατάσχεση εις χείρας τετάρτου.

224. Ας μην ξεχνάμε, άλλωστε, ότι η κατάσχεση εις χείρας τετάρτου δεν είναι τίποτα άλλο παρά η κατάσχεση εις χείρας τρίτου που θα μπορούσε να ενεργήσει ούτως ή άλλως ο δανειστής, ο οποίος όμως αδρανεύει και έτσι την κίνηση της διαδικασίας αναλαμβάνει πλαγιαστικά ο δανειστής του δανειστή. Δεν θα ήταν συνεπώς ούτε λογικό, ούτε τελολογικά και δογματικά ορθό, αλλά ούτε και δίκαιο να ισχύουν διαφορετικές ρυθμίσεις.

225. Ακριβώς όπως και στην πλαγιαστική άσκηση αγωγής δεν αλλάζουν τα ισχύοντα για την απλή άσκηση αγωγής, παρά μόνο απλώς προσαρμόζονται στην ιδιαίτερη φύση της πλαγιαστικής άσκησης αγωγής, ο δε μη δικαιούχος διάδικος έχει τα ίδια δικαιώματα και τις ίδιες υποχρεώσεις που θα είχε και ο δικαιούχος διάδικος αν δεν αδρανούσε, έτσι και στην κατάσχεση εις χείρας τετάρτου, που δεν είναι τίποτα άλλο παρά μία πλαγιαστική κατάσχεση εις χείρας τρίτου, ο μη δικαιούχος Α έχει τα ίδια δικαιώματα και τις ίδιες υποχρεώσεις. Ισχύει, λοιπόν, ό,τι θα ίσχυε και για τον δικαιούχο διάδικο. Άλλο είναι το θέμα ότι βεβαίως οι σχετικές διατάξεις θα εφαρμοστούν με κατάλληλη προσαρμογή στην ιδιαίτερη φύση της κατάσχεσης εις χείρας τετάρτου.

226. Η παρούσα οικονομική κρίση σε συνδυασμό με τη διαχρονική ανθρώπινη «πονηριά» έχει διογκώσει το φαινόμενο της εκ μέρους των δανειστών - με τον έναν ή με τον άλλον τρόπο - αποξένωσης από, ή πάντως μη προσβασιμότητας στα περιουσιακά τους στοιχεία, τη στιγμή που ήδη οι δυνατότητες και οι τρόποι καθυστέρησης ή και ματαίωσης της εκπλήρωσης των απαιτήσεων των πιστωτών ποικίλλουν. Γι' αυτό λοιπόν η ανάγκη για παροχή αποτελεσματικών τρόπων - πάντα βέβαια με σεβασμό στην ιδέα του ανθρωπισμού - προς τους δανειστές για την ικανοποίηση επισφαλών απαιτήσεών τους γίνεται όλο και πιο επιτακτική.

Ο θεσμός της κατάσχεσης εις χείρας τετάρτου, αναγκαστικής ή συντηρητικής, κατατείνει ακριβώς στο σκοπό αυτό.

227. Τα νομολογιακά δεδομένα σήμερα είναι εξαιρετικά ελάχιστα. Και αυτό γιατί η θεωρητική υπόθεση της συμμετοχής τεσσάρων προσώπων με εναλλαγή ιδιοτήτων, δικαιωμάτων και υποχρεώσεων μάλλον αίσθηση πολυπλοκότητας δημιουργεί και τρομάζει παρά καθησυχάζει. Πλην όμως στην πράξη και μόλις οι ιδιαίτερες περιστάσεις της αποδομηθούν και απλοποιηθούν μέσα από τη συχνή πρακτική εφαρμογή και την συνεπεία αυτής βαθύτερη κατανόηση των διαμορφούμενων σχέσεων και συνεπειών, είναι βέβαιο ότι μπορεί να αποτελέσει ένα χρήσιμο όπλο στα χέρια του δανειστή, ο οποίος θα μπορεί να προστατευτεί από συντονισμένες ή μη ενέργειες των κακόβουλων ή αφερέγγυων οφειλετών του και των οφειλετών αυτών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

- *Αποστολόπουλος Ν.*, Ο Πρόεδρος Πρωτοδικών, Έκδοσις Έκτη (1966)
- *Αρβανιτάκης*, Γνωμοδότηση, Αρμ 2002.1125 επ.
- *Βαθρακοκοίλης Β.*, Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας, Ερμηνευτική - Νομολογιακή Ανάλυση (1996) (2001) (2006)
- *Βελλής*, ΕλΔνη 1999.9 επ.
- *Γέσιου-Φαλτσή*, Γνωμοδότηση, ΝοΒ 2007.3 επ.
- *Γέσιου-Φαλτσή Π.*, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως, Τόμος ΙΙβ, Ειδικό Μέρος (2018)
- *Γέσιου-Φαλτσή Π.*, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως - Γενικό μέρος, Τόμος Ι (1998)
- *Γεωργιάδης Απ.*, Ενοχικό Δίκαιο, Γενικό Μέρος (2015)
- *Γιαννόπουλος*, ΕΠολΔ 2008.588
- *Δεληκωστόπουλος Σ.*, Η αυτονομία της ιδιωτικής βουλήσεως εν τη πολιτική δικονομία (1965)
- *Δεληκωστόπουλος Ι./Κοπακάκης Γ.*, Κατάσχεση εις χείρας τετάρτου, ΧρΙΔ 2017(ΙΖ').248
- *Δεληκωστόπουλος Ι.*, Παρέμβαση στο 41^ο Πανελλήνιο Συνέδριο της Ένωσης Ελλήνων Δικονομολόγων (2016) με θέμα «Η κατάσχεση εις χείρας τρίτου», Τόμος Πρακτικών (2017)
- *Καλαβρός Κ.*, Πολιτική Δικονομία, Γενικό Μέρος (2006)
- *Καλαβρός Κ.*, Παρέμβαση στο 41^ο Πανελλήνιο Συνέδριο της Ένωσης Ελλήνων Δικονομολόγων (2016) με θέμα «Η κατάσχεση εις χείρας τρίτου», Τόμος Πρακτικών (2017)
- *Καστριώτης Ι.*, Η κατάσχεσις εις χείρας τρίτου, Τόμος Α' (2009)
- *Καστριώτης Ι.*, Η έναρξις της προθεσμίας προς υποβολήν δηλώσεως του τρίτου, Αρμ 1979.214
- *Καστριώτης Ι.*, Δ 1980.74 επ.
- *Κεραμεύς Κ.*, Γνωμοδότηση, Αρμ 1982.278 επ.
- *Κεραμεύς Κ.*, Γνωμοδότηση, ΝοΒ 1971.1093 επ.
- *Κεραμεύς Κ. / Κονδύλης Δ. / Νίκας Ν.*, Ερμηνεία Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (2000),
- *Κιτσαράς Λ.*, Η πλαγιαστική άσκηση δικαιωμάτων, (2007)
- *Κιτσικόπουλος Α.*, Πολιτική Δικονομία, Τόμος 10^{ος}, 1953
- *Κλαμαρής Ν./Κουσούλης Ν./Πανταζόπουλος Σ.*, Πολιτική Δικονομία (2012)

- *Κλαμαρής Ν.*, Παρέμβαση στο 41^ο Πανελλήνιο Συνέδριο της Ένωσης Ελλήνων Δικονομολόγων (2016) με θέμα «Η κατάσχεση εις χείρας τρίτου», Τόμος Πρακτικών (2017)
- *Κοντογεωργακόπουλος*, Κατάσχεση στα χέρια τρίτου (2010)
- *Κολοτούρος*, Εισήγηση με τίτλο «Οι συνέπειες της αναγκαστικής κατασχέσεως στα χέρια τρίτου» στο 41^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ενώσεως Ελλήνων Δικονομολόγων με θέμα «Η κατάσχεση εις χείρας τρίτου», Τόμος Πρακτικών (2017)
- *Κολοτούρος*, ΕΠολΔ 2016.128 επ.
- *Μάζης*, ΕΠολΔ 2017.628
- *Μάζης*, Παρέμβαση στο 41^ο Πανελλήνιο Συνέδριο της Ένωσης Ελλήνων Δικονομολόγων (2016) με θέμα «Η κατάσχεση εις χείρας τρίτου», Τόμος Πρακτικών (2017)
- *Μάζης*, ΔΕΕ 1997.455 επ.
- *Μητσόπουλος*, Δ 1977.292 επ.
- *Μπέης*, Παρατηρήσεις, Δ 2008.81 επ.
- *Μπρίνιας*, Δ 1972.541
- *Μαργαρίτης Μ.*, Ερμηνεία Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, Θεωρία - Νομολογία (2012)
- *Μητσόπουλος Γ.*, Γνωμοδότηση, ΕλΔνη 1984.18 επ.
- *Μητσόπουλος Γ.*, Διαδικαστικά Πράξεις, Τόμος προς τιμήν Γ. Ράμμου ΙΙ (1979)
- *Μητσόπουλος Γ.*, Η πλαγιαστική αγωγή, Αρμ 1982.256
- *Μπέης Κ.*, Πολιτική Δικονομία, Τόμος Ια' (1973)
- *Μπέης Κ.*, Αναγκαστική Εκτέλεση, Β' Έκδοση (1984)
- *Μπέης Κ. / Καλαβρός Κ. / Σταματόπουλος Σ.*, Πολιτική Δικονομία Γενικό Μέρος Κ. (2003)
- *Μπρακατσούλας Β.*, Η αναγκαστική εκτέλεση, Τόμος Ι (1993)
- *Μπρίνιας Ι.*, Αναγκαστική Εκτέλεση, Τόμος ΙΙ (1979)
- *Μπρίνιας Ι.*, Αναγκαστική Εκτέλεση, Τόμος ΙΙΙ (1980)
- *Νίκας Ν.*, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτελέσεως, ΙΙ, Ειδικό Μέρος (2018)
- *Νίκας Ν.*, Παρέμβαση στο 41^ο Πανελλήνιο Συνέδριο της Ένωσης Ελλήνων Δικονομολόγων (2016) με θέμα «Η κατάσχεση εις χείρας τρίτου», Τόμος Πρακτικών (2017)
- *Νικολόπουλος Γ.*, Αναγκαστική Εκτέλεση (2002)
- *Οικονομίδης Β./Λιβαδάς Μ./Γιδόπουλος Α.*, Εγχειρίδιον της Πολιτικής Δικονομίας, 6^η Έκδοσις (1924)

- *Ορφανίδης Γ.*, Εισήγηση με τίτλο «Οι προϋποθέσεις για την επιβολή της κατασχέσεως εις χείρας τρίτου» στο 41^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ενώσεως Ελλήνων Δικονομολόγων με θέμα «Η κατάσχεση εις χείρας τρίτου», Τόμος Πρακτικών (2017)
- *Ορφανίδης Γ.*, Συγκρούσεις συμφερόντων δανειστών στην αναγκαστική εκτέλεση (2004)
- *Παπαχρήστου*, Δ 1970.695
- *Πλεύρης*, ΕλΔνη 2016.1704
- *Πλιάτσικας Κ.*, Η θετική δήλωση του τρίτου στο πλαίσιο της κατάσχεσης εις χείρας τρίτου, ΕλΔνη 2014.55 επ.
- *Ποδηματά*, ΕλΔνη 2000.1517 επ.
- *Ράμμος*, Στοιχεία Ελληνικής Πολιτικής Δικονομίας, ΙΙ, τεύχος Α' (1961)
- *Ράμμος*, Εγχειρίδιον Αστικού Δικονομικού Δικαίου, ΙΙΙ, (1982)
- *Ράμμος*, Αφιέρωμα εις Αλ. Τσιριντάνην (1986)
- *Σινανιώτης*, Η νομιμοποίησης των διαδίκων εν τη πολιτική δίκη (1965)
- *Σταυρόπουλος*, Ερμηνεία Κώδικος Πολιτικής Δικονομίας (1979)
- *Τέντες*, Αναγκαστική Εκτέλεση (2017)
- *Τσικρικάς Δ* 2006.373 επ.
- *Τσικρικάς Δ.*, Παρέμβαση στο 41^ο Πανελλήνιο Συνέδριο της Ένωσης Ελλήνων Δικονομολόγων (2016) με θέμα «Η κατάσχεση εις χείρας τρίτου», Τόμος Πρακτικών (2017)
- *Φραγκίστας Χ.*, Δίκαιον Αναγκαστικής Εκτελέσεως, Παραδόσεις με την επιμέλεια Π. Γέσιου-Φαλτσή (1971)
- *Φραγκίστας Χ.*, Συνέπειαι της πλαγίας αγωγής, ΘΕΜΙΣ 1939(Ν').108
- *Φιλιώτης*, Δ 1975.90 επ.
- *Χαμηλοθώρης Ι.*, Ασφαλιστικά Μέτρα, Έκδοση Β' (2016)
- *Ράμμος Γ.*, Επιτομή Αστικού Δικονομικού Δικαίου (1975)
- *Glasson E./Tissier A./Morel R.*, Τόμος V (1935)
- *Stathopoulos*, Modern Techniques for Financial Transactions and their Effects on Currency, Γενική Εισήγηση στο 14^ο Διεθνές Συνέδριο Συγκριτικού Δικαίου (Αθήνα, 1994) στον Τόμο Kerameus (ed.) General Reports (1996)

NΟΜΟΛΟΓΙΑ

- ❖ ΕιρΚαβ 5/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
- ❖ ΑΠ 360/2017 ΕφΑΔ 2017.836, με παρατ. Ειρ. Γαβαλά
- ❖ ΑΠ 432/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
- ❖ ΕφΠειρ 18/2017 ΔΕΕ 2017.382
- ❖ ΜΠρΠατρ 143/2017 αδημ.
- ❖ ΜΠρΠατρ 88/2017 ΕλΔνη 2017.90
- ❖ ΜΠρΘεσ 12967/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
- ❖ ΜΠρΘεσσαλ 14381/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
- ❖ ΕΙΡΧΑΝΙΩΝ 554/2017
- ❖ ΕφΠειρ 426/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
- ❖ ΜΠρΛαρ 21/2016 ΕλΔνη 2016.445
- ❖ ΜΠρΘεσ 2005/2016 ΕλΔνη 2016.1702, με παρατ. Πλεύρη
- ❖ ΜΠρΘεσ 3188/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
- ❖ ΑΠ 1183/2015 ΝοΒ 2016.98
- ❖ ΑΠ 1081/2015 ΕφΑΔ 2016.304
- ❖ ΑΠ 974/2015 ΕφΑΔ 2016.72
- ❖ ΕφΠειρ 377/2015 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
- ❖ ΜονΕφΔωδ 29/2015 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
- ❖ ΕιρΛαμ 423/2015 ΕφΑΔ 2016.767
- ❖ ΑΠ 758/2014 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
- ❖ ΜονΕφΘεσ 1189/2014 ΕλΔνη 2004.1453
- ❖ ΜΠρΑθ 1189/2014 ΕλΔνη 2014.1453
- ❖ ΜΠρΛαρ 535/2014 ΕΠολΔ 2014.773, σημ. Κατηφόρη
- ❖ ΜΠρΒόλου 522/2014 ΧρΙΔ 2014.743
- ❖ ΑΠ 347/2013 ΕφΑΔ 2013.796
- ❖ ΜονΕφΑθ 1536/2013 ΕφΑΔ 2013.909, με παρατ. Μιχαηλίδη
- ❖ ΜΠρΑθ 700/2013 ΝοΒ 2013.1265
- ❖ ΜΠρΠρεβ 69/2013 ΔΕΕ 2013.614
- ❖ ΜΠρΕυρ 157/2013 ΕΠολΔ 2013.829
- ❖ ΑΠ 480/2012 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
- ❖ ΑΠ 1297/2011 ΕφΑΔ 2012.173
- ❖ ΑΠ 161/2011 ΕΠολΔ 2011.520, με σημ. Κατηφόρη
- ❖ ΑΠ 1525/2011 ΕλΔνη 2012.73

- ❖ ΑΠ 369/2011 ΝοΒ 2011.2151
- ❖ ΕφΑθ 5740/2011 ΔΕΕ 2012.131
- ❖ ΕιρΑθ 4625/2011 ΑρχΝ 2011.547
- ❖ ΠΠρΑθ 3661/2011 ΕφΑΔ 2013.265
- ❖ ΑΠ 688/2010 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
- ❖ ΕφΑθ 141/2010 ΕλΔνη 2010.523
- ❖ ΜΠρΒερ 5/2010 ΕφΑΔ 2010.598
- ❖ ΑΠ 1065/2009 ΕΠολΔ 2010.60, με παρατ. Κατηφόρη
- ❖ ΑΠ 1078/2008 Δ 2008.912 = ΔΕΕ 2008.1276 = ΕλΔνη 2008.757
- ❖ ΕφΑθ 1022/2008 ΕφΑΔ 2009.228, με παρατ. Ποταμίτη
- ❖ ΕφΑθ 6325/2008 ΕλΔνη 2010.182
- ❖ ΕφΑθ 5494/2008 ΕΠολΔ 2010.538, με συμφ. παρατ. Ταμαμίδα
- ❖ ΕφΑθ 2674/2008 ΕλΔνη 2008.1501
- ❖ ΜΠρΑθ 5704/2008 ΕφΑΔ 2009.351
- ❖ ΕφΑθ 3060/2007 ΕλΔνη 2007.1709
- ❖ ΕφΘεσ 3043/2007 ΕΠολΔ 2008.587, με σημ. Γιαννόπουλου
- ❖ ΜΠρΤρικ 361/2007 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
- ❖ ΜΠρΙωαν 2808/2007 ΕφΑΔ 2008.1122
- ❖ ΕφΠατρ 1083/2006 ΑχΝομ 2007.401
- ❖ ΕφΑθ 5526/2006 ΝοΒ 2007.1363
- ❖ ΕφΠειρ 869/2006 Δ 2008.74, παρατ. Μάρκου, Μπέη
- ❖ ΕφΠειρ 870/2006 ΠειρΝομ 2006.484
- ❖ ΕφΑθ 7318/2006 ΕλΔνη 2008.1710
- ❖ ΕφΑθ 1022/2006 ΕφΑΔ 2009.228, με παρατ. Ποταμίτη
- ❖ ΜΠρΡοδ 2616/2006 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
- ❖ ΠΠρΒερ 17/2006 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
- ❖ ΜΠρΑθ 5436/1975 Δ 1976.810, με σύμφωνο σχόλιο Μπέη
- ❖ ΑΠ 197/2005 ΕλΔνη 2006.477
- ❖ ΕφΑθ 2810/2005 ΝοΒ 2006.81
- ❖ ΕφΑθ 7709/2005 ΝοΒ 2006.331
- ❖ ΑΠ 1246/2005 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
- ❖ ΕφΑθ 9000/2005 ΧρΙΔ 2006.724
- ❖ ΕφΑθ 7709/2005 ΝοΒ 2006.231
- ❖ ΑΠ 358/2004 ΔΕΕ 2004.1163 = ΧρΙΔ 2004.726 = ΕλΔνη 2005.1484
- ❖ ΕφΑθ 937/2004 ΝοΒ 2004.1411

- ❖ Εφαθ 5193/2004 ΕλΔνη 2005.218
- ❖ Εφαθ 7269/2004 ΕλΔνη 2006.237
- ❖ Εφαθ 379/2003 Δ/ΦΙΑ 2003.417
- ❖ ΠΠρΘεσ 10250/2003 Αρμ 2003.1323
- ❖ ΜΠρΑθ 1056/2003 ΕλΔνη 2005.286
- ❖ Εφαθ 1743/2002 ΕλΔνη 2002.795
- ❖ ΜΠρΑθ 1962/2002 Αρμ 2002.1062
- ❖ ΕιρΛαρ 238/2002 Δ/ΦΙΑ 2002.529
- ❖ ΑΠ 508-509/2001 ΕλΔνη 2001.1576
- ❖ ΜΠρΑθ 4086/2001 ΑρχΝ 2001.644
- ❖ ΑΠ 1540/2000 ΕλΔνη 2001.1297
- ❖ ΑΠ 1915/1999 ΕΕΝ 2001.484
- ❖ Εφαθ 1589/1999 ΕλΔνη 2000.176
- ❖ Εφαθ 8540/1999 ΔΕΕ 2000.287
- ❖ ΑΠ 1694/1998 ΕλΔνη 1999.601
- ❖ Εφαθ 1786/1994 ΕλΔνη 1996.401
- ❖ ΟΛΑΠ 3/1993 ΕλΔνη 1993.1459
- ❖ ΜΠρΑθ 7438/1992 ΑρχΝ 1994.318
- ❖ Εφαθ 4345/1991 ΕλΔνη 1993.615
- ❖ Εφαθ 3416/1990 ΕλΔνη 1991.1026
- ❖ Εφαθ 1853/1990 ΕλΔνη 1992.611
- ❖ ΑΠ 836/1989 ΕλΔνη 1990.1250 = ΕΕΝ 1990.249 = ΝοΒ 1990.1439
- ❖ Εφαθ 8727/1987 ΕλΔνη 1989.335
- ❖ ΜΠρΡοδ 572/1987 ΕΕΝ 1988.67
- ❖ ΜΠρΘεσ 3812/1987 Αρμ 1988.1141
- ❖ Εφαθ 7654/1986 Δ 1987.174
- ❖ ΜΠρΑθ 2227/1986 ΝοΒ 35.1070
- ❖ ΕφΝαυπλ 40/1985 Δ 1985.251
- ❖ ΜΠρΑθ 2530/1985 ΕλΔνη 1986.373
- ❖ ΕφΠειρ 727/1984 ΠειρΝ 1984.283
- ❖ ΜΠρΛιβ 62/1984 ΑρχΝ 1986.59
- ❖ Εφαθ 5419/1983 ΑρχΝ 1985.76
- ❖ ΠΠρΑθ 16231/1983 ΕλΔνη 1984.851
- ❖ Εφαθ 5867/1982 Δ 1987.562
- ❖ ΑΠ 196/1982 ΕΕΝ 1983.114

- ❖ ΕφΑθ 5867/1982 Δ 1987.562
- ❖ ΠΠρΠειρ 24/1982 ΕλΔνη 1982.340
- ❖ ΜΠρΘεσ 3184/1982 ΑρχΝ 1984.52
- ❖ ΜΠρΑθ 2314/1982 ΝοΒ 1982.1512
- ❖ ΜΠρΑθ 2314/1982 ΝοΒ 1982.1512
- ❖ ΕφΑθ 5525/1981 ΕλΔνη 1981.647
- ❖ ΕφΑθ 2883/1979 ΝοΒ 1979.1134
- ❖ ΜΠρΘεσ 51/1979 Αρμ 34.839
- ❖ ΜΠρΑθ 957/1979 ΝοΒ 1980.556
- ❖ ΕφΑθ 5590/1978 ΕλΔνη 1978.814
- ❖ ΕφΑθ 5916/1978 ΝοΒ 1979.791
- ❖ ΠΠρΑθ 6615/1978 Αρμ 1979.414
- ❖ ΑΠ 712/1976 ΝοΒ 1977.58
- ❖ ΠΠρΚορ 596/1976 ΑρχΝ 1976.814
- ❖ ΜΠρΑθ 8491/1976 ΝοΒ 1976.1119
- ❖ ΟΛΑΠ 1224/1975 ΝοΒ 1976.188
- ❖ ΑΠ 116/1975 ΕΕΝ 1975.622
- ❖ ΕφΑθ 6431/1975 Αρμ 1976.518
- ❖ ΑΠ 660/1975 ΑρχΝ 1976.185
- ❖ ΕφΑθ 6431/1975 Αρμ 1976.518
- ❖ ΜΠρΑθ 5436/1975 Δ 1976.810
- ❖ ΕφΑθ 5737/1974 Αρμ 1976.520
- ❖ ΕφΑθ 7917/1974 ΝοΒ 1975.767
- ❖ ΜΠρΑθ 10084/1974 ΝοΒ 23.220
- ❖ ΑΠ 276/1973 ΝοΒ 1973.1100
- ❖ ΑΠ 285/1973 ΝοΒ 1973.1106
- ❖ ΠΠρΑθ 4552/1973 Δ 1974.70
- ❖ ΠΠρΘεσ 2080/1973 ΝοΒ 1973.1248
- ❖ ΠΠρΘεσ 2080/1973 ΝοΒ 1973.1248
- ❖ ΠΠρΑθ 4552/1973 Δ 1974.70, με παρατ. Μπρίνια
- ❖ ΠΠρΑθ 4305/1972 Δ 1972.382
- ❖ ΜΠρΑθ 3049/1972 ΕΕΝ 39.398
- ❖ ΑΠ 368/1971 ΝοΒ 1971.993
- ❖ ΜΠρΕυρ 46/1971 Δ 1972.297
- ❖ ΜΠρΚορ 92/1971, με παρατ. Μπέη

- ❖ ΕιρΑθ 2327/1971 ΑρχΝ 1971.866
- ❖ ΕφΑθ 557/1970 Αρμ 1970.717
- ❖ ΜΠρΘεσ 2728/1970 ΝοΒ 1971.213
- ❖ ΕφΘεσ 267/1969 Αρμ 1969.586
- ❖ ΑΠ 519/1968 ΕΕΝ 1969.48
- ❖ ΑΠ 204/1966 ΕΕΝ 33.922
- ❖ ΠΠρΑθ 26629/1965 ΝοΒ 1966.54
- ❖ ΕφΘεσ 165/1958 Αρμ 1958.367
- ❖ ΜΠρΘηβ 43/1956 ΝοΒ 1956.423
- ❖ ΑΠ 255/1956 ΕΕΝ 889
- ❖ ΠΠρΑθ 13507/1951 ΘΕΜΙΣ ΞΓ'.856
- ❖ ΕφΠειρ 24/1939 ΘΕΜΙΣ Ν'.391
- ❖ 107/1935 ΕφΛαρ ΘΕΜΙΣ 1936(ΜΖ').409
- ❖ ΕφΑθ 1785/1929 ΘΕΜΙΣ ΜΑ'.638
- ❖ ΕφΑ 1780/1929 ΘΕΜΙΣ ΜΑ.638
- ❖ Δικαστήριο Αλεξάνδρειας 126/1926 ΘΕΜΙΣ ΛΗ'.715
- ❖ ΕφΑθ 529/1914 ΘΕΜΙΣ ΚΓ'.177
- ❖ ΕφΠειρ 175/1908 ΘΕΜΙΣ ΚΑ'.235
- ❖ ΑΠ 335/1908 ΘΕΜΙΣ ΚΑ'(1910-11).132
- ❖ ΑΠ 392/1905 ΘΕΜΙΣ ΙΖ' (1906-07).441
- ❖ ΕφΑ 223/1909 ΘΕΜΙΣ ΚΒ.230